

Etelä- esplanadi 16

Suomen Hypoteekkiyhdistyksen rakennus
Rakennushistoriallinen selvitys 30.11.2008

ark-byroo

Hankkeen nimi

A 8446, LVM Eteläesplanadi 16

Tilaaja

Senaatti-Kiinteistöt
Kristiina Koskiahho

Konsultti

Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo
Pohjoinen Hesperiankatu 13 B 17
00260 Helsinki
info@arkbyroo.fi
www.arkbyroo.fi
puh. 09 4777 300
fax 09 4777 3010

Työryhmä:

Marianna Heikinheimo, arkkitehti SAFA, projektin vetäjä
Hanna-Riitta Toivanen, FT, taidehistorioitsija
Sami Heikinheimo, valokuvaaja
Sanna Pitkäniemi, rakennuskonservaattori
Eero Astala, graafikko

Suoritusajankohta

08–11/2008

© Arkkitehtitoimisto Ark-Byroo

Kannen kuva

Hypoteekkiyhdistyksen pankkirakennus, Eteläesplanadi 16, Helsinki.

Valok. A. Pietinen, 1936, HKM.

Takakansi

Pääsisääntäytymä, detailji. SRM.

ark-byroo

Sisällys

3

- 1 Johdanto** 5
- 2 Rakennushistoria** 8
- 3 Huonetila- ja kerrosinventointi** 43
- 4 Väritutkimus** 82
- 5 Johtopäätökset ja arvottaminen** 90

Lähteet ja kirjallisuus 94

Liite: Tärkeimmät Senaatti-kiinteistöjen arkiston piirustusluettelot 96

Hypoteekkiyhdistyksen pankkipalatsi valmistuttuaan 1909. HKM.

Johdanto

5

1.1 Tehtävä

Tämän rakennusinventoinnin tarkoituksena on kartoittaa Liikenne- ja viestintäministeriön käytössä osoitteessa Eteläesplanadi 16 olevan entisen Hypoteekkiyhdistyksen liiketalon rakennushistoria pääpiirteissään, sekä siihen eri vaiheissa tehdyt muutokset. Rakennukseen on tehty runsaasti eriasteisia muutoksia lähinnä toiminnallisista syistä. Tässä selvityksessä keskitytään oleellisiin muutoksiin. Arkisto- ja kirjallisuustutkimuksen, nykytilan inventoinnin, dokumentointivalokuvauksen ja väritutkimuksen lisäksi työssä on arvioitu tilojen säilyneisyyttä. Lopuksi tilat on arvotettu ja lopussa on esitetty konsultin näkemys korjaussuunnittelun suuntaviivoista.

1.2 Kohde ja ympäristö

Eteläesplanadi 16 sijaitsee arvokkaalla paikalla Helsingin keskustassa Kaartinkaupungin korttelissa n:o 49, osin puistomaisessa ympäristössä, uudempien liiketalojen ympäröimänä.

1.3 Lähteet ja kirjallisuus

Varsinaisen rakennuksen lisäksi merkittävimmät lähteet ovat eri aikoina laaditut suunnitelmat ja rakennuslupa-asiakirjat. Keskeisimmät arkistolähteet ovat olleet Kansallisarkistossa (KA) säilytettävät Lars Sonckin tekemät Eteläesplanadi 16 alkuperäiset piirustukset ja Ra-

kennushallituksen arkiston (Rak.H. II ja Rak. H. III) piirustukset, Suomen Rakennustaiteen Museon (SRM) piirustus- ja valokuva-arkistot, Helsingin Kaupunginmuseon kuva-arkiston (HKM) valokuvat, Helsingin Kaupungin Rakennusvalvontaviraston Arkiston (HKRVVA) asiakirjat ja erityisesti Senaatti-kiinteistöjen Arkisto Etelä-Suomen alueelta (SkES). Lisäksi on saatu joitakin tietoja Helsingin Kaupunginarkistolta (HKA), Hypoteekkiyhdistyksen arkistosta (HyA) ja Liikenne- ja viestintäministeriön Arkistosta (LVA).

Rakennuksen piirtäneestä arkkitehdistä on saatavilla Pekka Korvenmaan väitöskirja: *Innovation Versus Tradition, The architect Lars Sonck, works and Projects 1900–1910, Helsinki 1991. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja* 96. Lisäksi Korvenmaa on inventoinut Hypoteekkiyhdistyksen alkuperäiset kalusteet, jotka olivat kyseisessä rakennuksessa.

1.4 Hypoteekkiyhdistyksen rakennus aikaisempien tutkimusten valossa

Tiettävästi tutkittavasta kohteesta ei ole koskaan tehty kattavaa historiikkia, mutta Rauli Parmes on koonnut lyhyesti rakennuksen pääasialliset vaiheet yhteen vuonna 1978 kirjoittamaansa koosteeseen *Virastotalo Eteläesplanadi 16 – Liikenneministeriön toimitalo*.

1.6 Kuvailulehti

Kohde

Liikenne- ja viestintäministeriön toimitalo, Eteläplanadi 16.
Helsingin kaupungin Kaartinkaupungin eli III kaupunginosan korttelissa n:o 49, tontti n:o 4.
Valmistumisvuosi 1909.
Rakennus suunniteltiin Hypoteekkiyhdistyksen toimitilaksi.
Rakennuttaja Suomen Hypoteekkiyhdistys.

Suunnittelijat

1907
Arkkitehti Lars Sonck
Rakennesuunnittelija ei ole tiedossa
LVIS-suunnittelijat eivät ole tiedossa
Sisustusarkkitehti David W. Frölander

1956
Rakennushallitus, arkkitehtisuunnittelu
Insinööritoimisto I. Aspiala (LVI)

1965–67
Arkkitehtitoimisto V.J. Myyrinmaa.
Insinööritoimisto Juhani Salmivalli (LVI)

1976–1978
Arkkitehtitoimisto Aili ja Niilo Pulkka.
Rakennesuunnittelija insinööri T. Jauhiainen Rakennushallitus
Lvi-suunnittelija insinööritoimisto Juhani Salmivalli
Sähkösuunnittelija Olavi Friberg

Urakoitsijat

1976–1978
Rakennus- ja ilmanvaihtourakoitsija *Insinööritoimisto Rakennemarkkinointi Oy*
Sähköurakoitsija *Oy Hedengren Ab*
LVI-urakoitsija *Oy Huber Ab*

Tilavuus ja pinta-ala

Tontin pinta-ala 1 501,1 m²
Rakennuksen kerrosala 5 015 m²

Rakennuslupasuunnitelmat hyväksytty

28.5.1907

Käyttö

1909–1939	Hypoteekkiyhdistyksen pankkitoiminta
1939–1956	Kansaneläkelaitos
1956–1976	Kouluhallitus
1977–	Liikenne- ja viestintäministeriö

Muutokset

- 1913–14 *Lars Sonck*. Sisäänkäynnin molemmille puolille lisättiin koristeelliset kivitolpat, ja ulkonevien, muuta rakennusta matalampien julkisivun ulokkeiden yläosien päälle palmettiköynnökset. Katso 2.4.2.a *Julkisivun muutokset ja korotukset*.
- 1956 *Rakennushallitus*. Julkisivun korotus kahdella kerroksella. Hissin uusiminen ja kuilun korotus. Ikkunat ja ovet heloituksineen kunnostettiin, sekä suoritettiin sisustus- ja maalaustöitä.
- 1956 *Insinööritoimisto I. Aspiala*. LVI-korjaus. Lämminvesi käyttöön.
- 1960 *Uudenmaan lääninrakennustoimisto, Arkkitehti M. Tausti*. Väliseinämuutoksia piharakennuksen toisessa, kolmannessa ja neljännessä kerroksessa. Porrashuoneeseen johtavat eteistilat muutettiin toimistohuoneiksi uuden väliseinän avulla.
- 1962 Pihanpuoleisen rakennussiiven kahden kerroksen korkuisen myyntisalin, sittemmin kirjaston, yläosa, muutettiin toimistokerrokseksi rakentamalla uusi välipohja. Samalla myyntisalin kaari-ikkunat korvattiin neliskulmaisilla.
- 1965–67 *Arkkitehtitoimisto V.J. Myyrinmaa*. Väliseinämuutoksia ensimmäisessä, toisessa, neljännessä ja viidennessä kerroksessa.
- 1967 *Arkkitehtitoimisto V.J. Myyrinmaa*. Nelikerroksisen pihaosan korotus kahdella kerroksella, hissien rakentaminen pihasiipeen, ja siihen liittyvät väliseinämuutokset.
- 1967 *Insinööritoimisto Juhani Salmivalli* LVI-työt.
- 1974 Rakennus kaukolämpöverkkoon.
- 1976–1978 *Arkkitehtitoimisto Aili ja Niilo Pulkka*. Peruskorjaus. Sähköjärjestelmän, ilmanvaihdon, pintamateriaalien, ovien ja ikkunoiden osittainen uusiminen.
- 1994 *Arkkitehti Jouni Enqvist*. Pihasiiven kolmannen kerroksen asunto otettiin toimistokäyttöön.
- 1994 *Arkkitehtitoimisto Sis-Ark Oy*. Valikoitujen ikkunoiden ja ovien kunnostus tai uusiminen.

7

Omistus

1.7.1907–21.8.1939	Suomen Hypoteekkiyhdistys
21.8.1939–	Suomen valtio

Kaavoitustilanne

Tonttijako vahvistettu 23.8.1836, joka on asemakaavan hyväksymispäivä. Tonttiin ei kohdistu kaavamuutoksia. Tontti (kaupunginosa 3, kortteli 49, tontti 4, osoite Etelä Espanadi 16) kuuluu alueeseen, jonka yleiskaava on vahvistettu 2002. Keskusta-alueella on voimassa rakennuskielto alkaen vuodesta 1961.

Eteläesplanadi 16 on Helsingin lainvoimaisessa yleiskaava 2002:ssa Keskustatoimintojen aluetta. Aluetta kehitetään hallinnon ja kauppan, asumisen ja julkisten palvelujen käyttöön. Tontti on yleiskaavassa kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta arvokasta aluetta. Aluetta kehitetään niin, että sen arvot ja ominaisuudet säilyvät.

Asemakaavassa on esitetty vain tontin rajat. Tontti on ollut rakennuskiellossa 1961 alkaen.

2 Rakennushistoria

8

Eteläesplanadi 12,14,16,18 ja 20 vuoden 1886 jälkeen. Eteläesplanadi 16 keskellä. Valok. Ch. Riis & Co. HKM.

2.1 Sonckin pankki-arkkitehtuuria

Helsingin Hypoteekkiyhdistyksen rakennus oli osa kasvavan pääkaupungin pankkiarkkitehtuuria, johon kuului uutena myös pörssi- ja vakuutusyhtiöiden rakentaminen. Arkkitehti Lars Sonck valittiin suunnittelemaan Hypoteekkiyhdistyksen rakennus. Pankin johtokunta ehdotti Sonckia tehtävään, jonka tämä otti vastaan, ja piirsi rakennuksen vuonna 1907. Hypoteekkiyhdistyksen nelikerroksinen pankkitoimirakennus valmistui 1909.¹

Hypoteekkiyhdistyksen toimitalo rakennettiin Kaartinkaupungin Lohen kortteliin. Kaikki korttelin Esplanadinpuoleiset talot olivat puusta, myöskin Hypoteekkiyhdistyksen rakennusta edeltävä raatimies Röön talo.² Paikalla oli vielä 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa vanha kaksikerroksinen Röön puurakennus. Rakennus tontteineen tuli asessori T.J. Boismanin haltuun Emilia Lovisa Röön testamenttaamana heinäkuun 3. vuonna 1899. Boisman möisen Hypoteekkiyhdistykselle heinäkuun 1. 1907 hintaan 250 000 mk. Rakennus tontteineen siirtyi Suomen Valtiolle pakkolunastuksena 21. elokuuta 1939.³

1 Korvenmaa Pekka, Innovation Versus Tradition, The Architect Lars Sonck, Works and Projects 1900–1910, Helsinki 1991, 86.

2 Ulkokuva Eteläesplanadi 14, 16, ja 18, valokuvannut Nils Wasastjerna, SRM. Ks. myös valokuvat Eteläesplanadi 12,14,16,18 ja 20, Valok. Ch. Riis & Co 1886 jälkeen, neg.no: 258 868 ja Eteläinen Esplanadinkatu 16, neg. n:o 2571:57. HKM.

3 Tonttikortti, Kaupunginosa III, Kortteli n:o 49, Tontti n:o 4, Eteläesplanadi n:o 16. HKA.

Suomeen päätettiin perustaa 1850- ja 1860-lukujen vaihteessa valtakunnallinen asuntorahoitukseen erikoistunut luottolaitos, joka olisi riippumaton kaikista pankki- ja finanssiryhmittymistä. Ajatus syntyi tilanomistajien keskuudessa, koska kehittyvä maatalous tarvitsi lainapääomia. Yhdistyksen lainanottajat ovat samalla yhdistyksen jäseniä.⁴

Toukokuun 25. vuonna 1859 annettiin ”armollinen julistus Suomen Hypoteekkiyhdistysten ehdoista ja yleisistä perusteista.” Suomen Hypoteekkiyhdistyksen perustamispäätös tehtiin Haminan maatalouskokouksessa 4.–6. heinäkuuta 1860. Senaatti vahvisti yhdistyksen säännöt 24.10.1860.⁵

Hypoteekkiyhdistykselle rakennettiin Helsinkiin liikepalatsi osoitteeseen Eteläesplanadi 16. Rakennus tontteineen siirtyi valtion omistukseen 1939 annetulla lailla Suomen Hypoteekkiyhdistyksen vanhan osaston asiain selvittelystä.⁶

Vuosina 1939–1955 Hypoteekkiyhdistyksen talossa toimi Kansaneläkelaitos ja sittemmin vuodesta 1956 lähtien Kouluhallitus. Nykyään rakennuksessa toimii Liikenne- ja viestintäministeriö, joka muutti tähän toimitalaansa 1977.⁷ Rakennuksen omistaa edelleen Suomen valtio.

Lisäksi rakennuksesta vuokrattiin liiketiloja. Vuonna 1928 otetun valokuvan mukaan rakennuksessa toimi mm. Suomen Kauppapankkiosakeyhtiö ja vakuutusyhtiö.⁸

Lars Sonck oli jo aiemmin suunnitellut pankkiarkkitehtuuria Helsinkiin. Hän piirsi kulumataloon Pohjois-Esplanadin ja Unioninkadun kulmaan yhdessä Walter Jungin kanssa Privatbankenin salin, ja Fabianinkatu 14:ään Pörssirakennuksen, joka valmistui 1911. Pörssirakennusta, jossa on sisällä valopiha bysantinisoivine kaarijärjestelmineen ja pylväänkapiteeleineen, pidetään yhtenä Helsingin kauneimmista julkisista rakennuksista.⁹

Lisäksi Lars Sonck suunnitteli Theodor Höijerin piirtämään ja 1886 valmistuneeseen Kämpin rakennukseen ylimmän kerroksen 1913.

Hypoteekkiyhdistyksen entisen pankkipalatsin runko muodostuu teräsbetonikehikosta. Julkisivu on harmaasta graniitista, joka on hiottu sileäksi. Koristelun yksityiskohdissa käytettiin alkuperäisvaiheessa hopeaa, ja jopa hieman kultaa.¹⁰ Pohjakerroksen entisen kokoussalin paksut tukipilarit ovat punaista graniittia.

2.2 Arkkitehti Lars Sonck

Lars Sonck syntyi vuonna 1870 suomenruotsalaiseen perheeseen. Hänen isänsä toimi pappina ensin Kälviällä, ja sitten Finströmissä Ahvenanmaalla. Lars Sonck kävi koulunsa Turussa ja kirjoitti ylioppilaaksi ruotsinkielisestä lyseosta 1888. Pian hän valmistui Turun teollisuuskoulun rakennusosastolta rakennusmestariksi 1890, mikä loi erittäin hyvän pohjan hänen ark-

4 <http://fi.wikipedia.org/wiki/Hypoteekkiyhdistys> (1 of 3) otettu kesäkuussa 2008.

5 <http://www.hypo.fi/historiaa> otettu kesäkuussa 2008.

6 Parmes Rauli, Virastotalo Eteläesplanadi 16 – Liikenneministeriön toimitalo, 1978, 2. LVA. Ks. myös Tonttikortti: Kaupunginosa III, Kortteli n:o 49, Tontti n:o 4, Eteläesplanadi n:o 16. HKA.

7 Parmes, 1978, 6. LVA.

8 Ks. valokuva n:o 25 183, valok. Eric Sundström 1928, HKM.

9 Korvenmaa Pekka, Lars Sonckin arkkitehtuuria 1905–1945; Lars Sonck, arkkitehti, Suomen Rakennustaiteen museon monografiasarja 1870–1956, 1981, 62–125, 74; Korvenmaa 1991, 99.

10 Korvenmaa, 1991, 91–92.

kitehdin koulutukselleen. Sonck muutti Helsinkiin samana vuonna aloittaakseen syksyllä arkkitehdin opinnot Polyteknisessä korkeakoulussa. 1894 hän oli valmis arkkitehti, ja osallistui Turun Mikaelin kirkon suunnittelukilpailuun hyvällä menestyksellä. Kilpailun voitto aloitti hänen uransa vaikuttavalla tavalla.¹¹

Sonck sai sittemmin suunnitella muitakin kirkkoja, Tampereen tuomiokirkon, Helsingin Kallion kirkon, Maarianhaminan ja myöhemmin vielä Helsingin Agricolan kirkon. Sekä Tampereen Tuomiokirkko (Johanneksen kirkko) että Helsingin Kallion kirkko olivat myös kilpailuvoittoja.¹²

Sonck sovelsi kansallisromanttista jugendtyyliä Tampereen ja Kallion kirkkojen lisäksi Helsingin Privatbankenin eli nykyisen Jugendsalin uudisrakennukseen, Eiran sairaalaan, ja Helsingin Puhelinyhdistyksen rakennukseen, mutta hän teki toisinaan myös kompromisseja, kuten muutamissa helsinkiläisissä asuinrakennuksissa, joissa korostuu alkava rationalismi ja funktionalismi. Lisäksi 1930-luvun alkupuolella rakennettu Agricolan kirkko edustaa klassismia.¹³

Sonckin tuotanto käsittää 150 rakennuksen lisäksi useita muutoksia, interiööri-suunnitelmia ja asemakaavasuunnitelmia. Lars Sonck suunnitteli kauneimmat työnsä uransa alkupuolella, ja näihin kuuluu helmenä Eteläesplanadi 16:n entinen Hypoteekkiyhdistyksen pankkirakennus. Arkkitehti kuoli vuonna 1956.¹⁴

¹¹ Korvenmaa 1991, 13.

¹² Ibid. 1991, 30, 72.

¹³ Ibid. 1991, 21, 22, 47–84.

¹⁴ Ibid. 1991, 22.

2.3 Rakennuksen varhaisvaiheet

Esplanadilla Lars Sonckin suunnittelema Hypoteekkiyhdistyksen rakennus oli ja on edelleen tyyliltään kadun muista rakennuksista täysin poikkeava. Rakennuksena se edustaa kansallisromanttista suomalaista jugendia, jossa heijastuvat keskieurooppalaiset ihanteet. Mutta Hypoteekkiyhdistyksen rakennuksessa on jo tapahtunut siirtyminen karkeammasta uuskeskiaikaisesta kansallisromantiikasta klassisempaan jugendiin.

Rakennus piti suunnitella pitkälle ja kaapealle tontille, josta johtuen sen julkisivun tuli olla lyhyt. Rakennuksessa oli kaksi toisistaan erottuvaa siipeä, ulkosiipi julkisivun puolella ja sisäsiipi pihan puolella. Samoin kuin Pörssirakennuksessa ja Helsingin Puhelinyhdistyksen rakennuksessa, on toimistotilat jaoteltu täällä yhdessä pihan kanssa samaksi kokonaisuudeksi. Lisäksi Sonck piirsi pihan lounaiskulmaan pienen kaksikerroksisen lisärakennuksen, jossa oli mahdollisesti asunto.¹⁵

Eteläesplanadin puolella oli alun perin neljä kerrosta, josta ylimpään kadunpuoleiseen osaan tuli valo lasikaton läpi. Näin pysyi julkisivun pylväsrivin yläpuolella oleva yläosa ehjänä ja yhtenäisenä vyöhykkeenä. Symmetrinen julkisivu on jaettu kolmeen pystysuoraan osaan, jossa muita leveämpi keskusosa on sisäänvedetty. Samoin arkkitehti jakoi pääfasadin vaakasuorasti kolmeen osaan, joista keskimäinen, eli toisen ja neljännen kerroksen osuus on muita korkeampi. Näinollen Hypoteekkiyhdistyksen talossa toistuu vanhojen italialaisten renessanssiliikepalatsien jaottelu: rustikoitu alakerta, esteettisesti korostettu keskusosa, ja vähän kevyempi yläosa.

¹⁵ Alkuperäispiirustukset, Lars Sonck, KA Rak.H. 56M 1/22/1,2 ja 3, piirustuskopiot, Lars Sonck, 1907, Pohjakaavat 1. ja 2. krs, poikkileikkaus A–B. SRM.

2.3.1 Julkisivu

Keskusosaa hallitsee toisen ja kolmannen kerroksen ikkunoiden edessä seisova vapaa pylväikkö, joka koostuu neljästä jyhkeästä, pohjaltaan pyöreästä pilarista. Niitä täydentävät molemmilla sivuilla kulmikkaat, seiniin sulautuvat puolipylväät. Julkisivun materiaalina on Uudenkaupungin vaaleanharmaa graniittiä, joka on sävyltään yhtenäinen. Toisin kuin Sonckin suunnittelemissa aikaisemmissa julkisivuissa, on kiviaines sileäksi hiottu.¹⁶

Sekä pylväiden että puolipylväiden kapeat tai yläosat on koristeltu kiemuraisin ornamentein, jotka nousevat vaakasuoran seinälistan yläpuolelle. Tämän koruttoman yksinkertaisen listan alapuolella kulkee keskellä horisontaalinen palmettiköynnös. Pylväiden yläosien koristeelliset muodot muistuttavat paljon Sonckin hieman myöhemmin suunnitteleman Keskuskirjapainon rakennuksen vastavia koriste-elementtejä.¹⁷ Samaa Eteläesplanadi 16:n pylväsaihetta Sonck sovelsi myös Maneesikatu 4:n asuinrakennukseen (alun perin 2 B), ja useammalla pylväällä Vakuutusyhtiö Suomen rakennuksen julkisivukilpailuun 1909, sekä sittemmin purettuun Villa Stockmann–Baumgartneriin Kaivopuistossa.¹⁸

Yksinkertainen karniisilista jatkuu vaakasuoraan julkisivun reunoille eli lateraalisivuilla.

Näiden sivujen alaosat työntyvät katutasossa ulospäin julkisivun ulkopinnasta. Valokuvista päätellen nämä ulkonevat yhden kerroksen korkeiset liike- tai toimitilat oli annettu vuokralle.¹⁹ Fasadin lateraalisivujen ylemmät pinnat on jäsennelty ikkunoin sekä niiden välissä kulkevalla terävällä kulmikkaalla koriste-elementillä, joka kulkee pystysuoraan kolmen ylimmän kerroksen pinnalla jakaen kerrokset ikäänkuin kahtia.

Alakerran julkisivua hallitsee seitsemän kaariaukon rivi. Sisäänkäynnin tasossa koristetolppien takana sekä niiden sivuilla on pienet neliskulmaiset ikkuna-aukot, jotka muistuttavat kurkistusaukkoja. Niiden tarkoituksena on saattanut olla valontulon lisäksi sisääntulijoiden valvonta.

Muilla aukoilla on erilaisia tehtäviä: reunimaiset ovat sisäänkäyntejä, joista itäinen johtaa porttikäytävään, läntinen taas käytävän kautta entiseen pankkisaliin. Keskimäinen on puolestaan pääovi, ja näiden välissä olevat kaksi kaariaukkoa kummallakin puolella ovat ikkunoita.

Jykevän pääoven koristelu on vaikuttava kaarevine jugendpalmetteineen, josta löytyy lintuja sekä kasviornamenteja.²⁰ On kiinnostavaa, että oviaukon yläosa oli Sonckin alkupe-raisessä suunnitelmassa runsaammin koristelu kuin toteutuksessa. Alkuperäisessä ovenpielen koristelussa oli mukana koristepalmetit ja vaakunat molemmin puolin.²¹

Uutena Hypoteekkiyhdistyksen pankkipalatsi hallitsi koko korttelia, mutta nykyisin yleisvaikutelma ei ole enää sama. Sittemmin rakennus on sulautunut osaksi modernia kaupunkikuvaa.

¹⁶ Korvenmaa Pekka, Lars Sonckin arkkitehtuuria 1905–1945; Lars Sonck, arkkitehti, Suomen Rakenustaitteen museon monografiasarja 1870–1956, 1981, 62–125; 74. SRM.

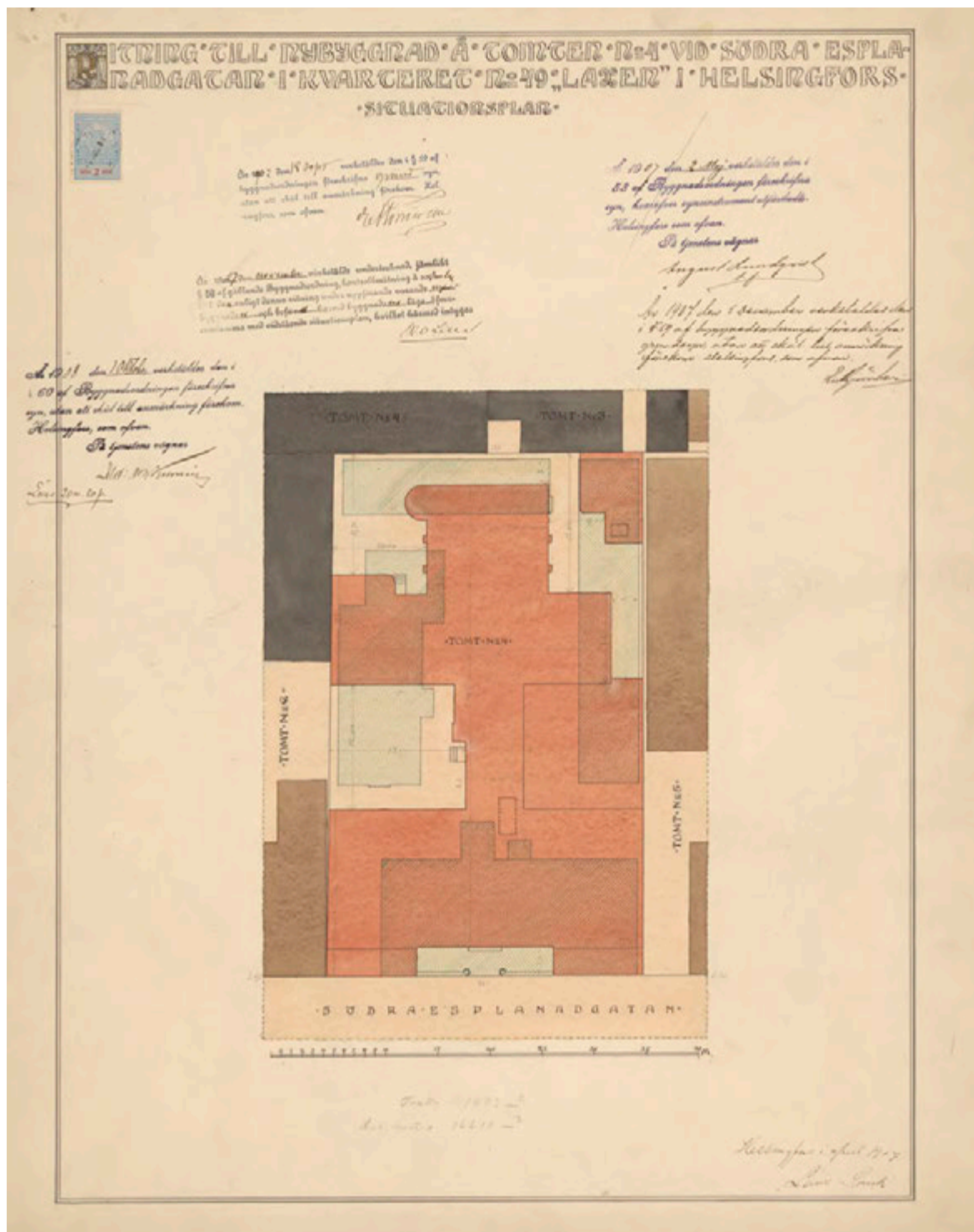
¹⁷ Muutenkin tämän ”Raken talon” ulkoasu perustuu Hypoteekkiyhdistyksen ja Pörssitalon julkisivuihin, joissa kaikissa on pylväiköt. Tämä toimitalo osoitteessa Erottajankatu 4 – Bulevardi 2–4 rakennettiin vuosina 1911–13 eli pian Hypoteekkiyhdistyksen rakennuksen jälkeen. Korvenmaa 1991, 143, 145.

¹⁸ Korvenmaa 1991, 143, 144, 145; Frosterus Sigurd, Henry van de Velde, Tänkaren och teoretikern. Arkitekten n:o 9, 1909, 41–75; kuvat s.49. SRM.

¹⁹ Ulkokuva 4, valokuvannut Nils Wasastjerna, SRM.

²⁰ Ulko-ovi, valokuvannut Nils Wasastjerna, ja edellisen detalji, valokuvannut Asko Salokorpi, SRM.

²¹ Vrt. piirustuksia KA Rak.H. 56 M 1/22/5a, ja KA Rak.H. 56 M 1/22/6a.

13

Lars Sonck, Asemapiirustus 1907, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

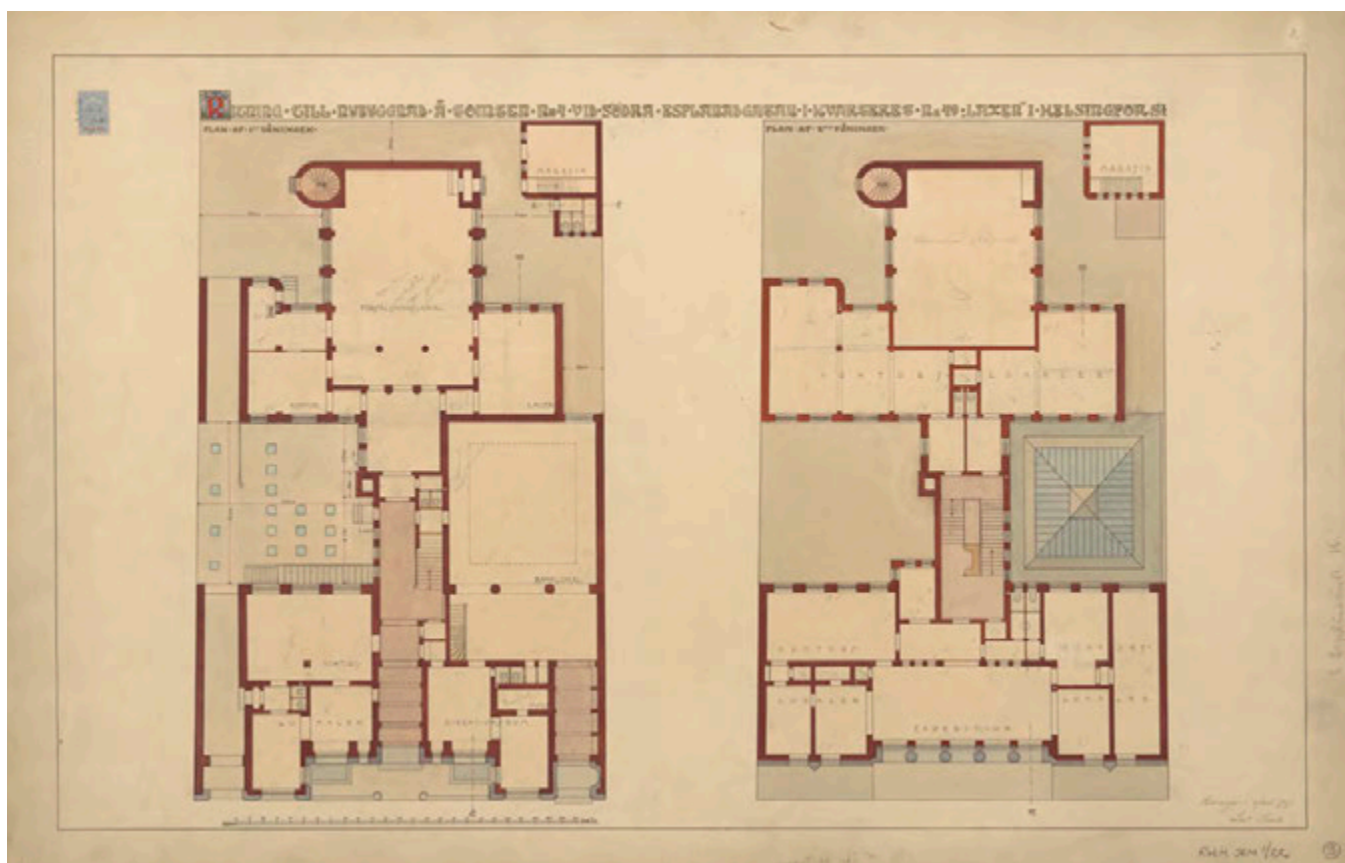
Eteläesplanadi 16 sai myöhemmin kummallekin puolelleen naapureikseen modernit toimisto- ja liiketilat, ja 1956 sen kattoa korotettiin kahdella kuparipäälysteisellä kerroksella. Sonck suunnitteli itse julkisivun puoleisen osan korottamista ennen toista maailmansotaa,

mikä luultavasti keskeytti tämän prosessin. Lisäkerrosten rakentaminen ajankohtaistui vasta 1950-luvulla. Ensimmäinen korotusvaihe hyväksyttiin maaliskuun 17. päivänä 1956.²² Tätä käsitellään luvussa 2.4.2.a Pääjulkisivu.

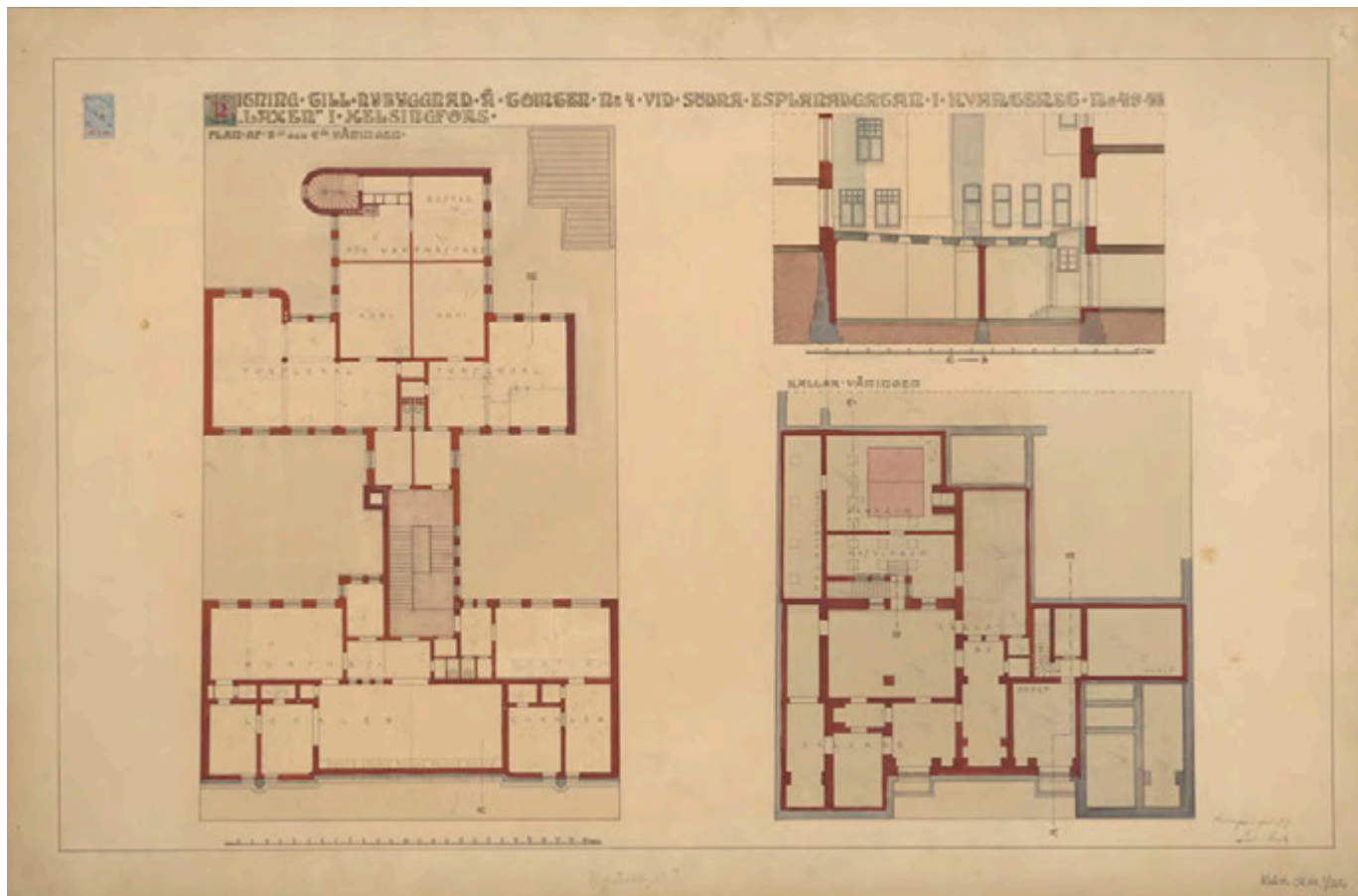
²² Maistraatin arkisto n:o 184589. HKRVVA.

Lars Sonck, Ensimmäinen ehdotus julkisivuksi, 1907, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

Lars Sonck, Pohjapiirustukset I ja II kerros, 1907, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

Lars Sonck, Pohjapiirustukset III ja IV kerros, kellarikerros sekä edellisen läpileikkaus, 1907, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

Lars Sonck, Pitkittäisleikkaus pohjoinen-etelä, 1907. Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

2.3.2 Sisätilat

Rakennuksen sisätilat voidaan helposti jakaa arvoltaan merkittävimpiin huonetiloihin, joita olivat alun perin pankkitoiminnalle varatut salit, kulkuväylät ja johtoportaan työhuoneet, sekä sekundäärisempiin tiloihin. Pohjakerroksen sisätiloista merkittävimmät ovat sisääntuloaula, lasikatolla katettu pylvässali eli pankkisali, jota käytetään nykyisin kokoushuoneena (Infra), ja pihan puolella porrashuone sekä entinen myyntitila, joka oli alun perin kahden kerroksen korkuinen. Ensimmäisessä kerroksessa on osattu arvostaa entistä pankkisalia, jonka tilanne vastaa pääpiirteissään alkuperäistä, kun taas nykyinen pihanpuoleinen kokoustila, entinen myyntitila, ei ole enää tunnistettavissa ilman perusteellista analyysiä. Kuitenkin Lars Sonck suunnitteli molemmat salit arvotiloiksi, mihin viittaavat mm. tilojen pylväsparit, erityiset sisäkatot, poikkeukselliset ikkunat ja arvokkaat materiaalit. Lisäksi myyntisalin ja siihen johtavan aulan välissä oli kaksi pylvästä.²³

Vertailun vuoksi voidaan mainita, että hän oli suunnitellut Privatbankenin taloon, jonka uusiminen oli annettu hänen tehtäväkseen 1903, pankkisalin ylle lasikaton, ja rakensi sellaisen myös Pörssirakennuksen valopihalle 1901–12.²⁴

Lars Sonck suunnitteli pankkisalin erilisellä sisäänkäynnillä. Salin kaksi valtavaa graniittipylvästä ja lasikattoinen interiööri ovat vaikuttavia. Pihasiipeen sijoittuvan myyntisalin hän piirsi kahden kerroksen korkuiseksi. Tilaa valaisivat sivuseinien suuret kaari-ikkunat. Ikkunoita oli länsipuolella kolme, ja neljännessä johti ovi pihalle, kun taas itäpuolella kaari-

Hypoteekkiyhdistyksen johtokunnan huone pihan puolella. Valok. A. Pietinen, 1936, HKM.

ikkunoita oli kolme pihaosan nurkan uloskäynnin takia.²⁵

Toisessa kerroksessa arvotiloja ovat kadunpuoleisen julkisivun pylväikön takana sijaitseva asiakkaiden vastaanottosali, Expeditionssal. Aula oli vaikuttava tila vartavasten sinne suunniteltuine sisustuksineen. Jyhkeän sisustuksen oli piirtänyt suunnittelija David W. Frölander.²⁶ Puiset huonekalut edustivat

²³ Alkuperäispiirustukset, KA Rak.H. 56 M 1/22/3 ja 4, läpileikkaukset idästä ja lännestä, pohjoinen–etelä, SRM.

²⁴ Korvenmaa, 1991, 58, s. 59 kuva 82; 92–102, kuva s. 98 kuva 133.

²⁵ Alkuperäispiirustukset, KA Rak.H. 56 M 1/22/3 ja 4, KA Rak.H. EE 16, 1940/32 ja 36; valokopiot alkuperäispiirustuksista, leikkaukset idästä ja lännestä, SRM.

²⁶ Valokuvat sivulla 3, "Hypoteksföreningens expeditionssal", Arkitekt D.W.Frölander, Arkitekten 10, 1910. SRM.

pelkistettyä jugendia kaarevine, huoliteltuine muotoineen ja metallikoristeineen. Keskeisenä elementtinä oli pääsisäänkäynnin muotoja mukaileva asiakaspalvelutiski.²⁷ (Katso kuvat sivulla 41.) Voidaan toki kysyä kumpi sai vaikutteita kummalta, Frölander Sonckin sisäänkäynnin koristelusta vai Sonck Frölanderin huonekaluista. Selvästi arkkitehti ja sisustusarkkitehti ovat tehneet paljon yhteistyötä. Rakennuksen

pääsisäänkäyntiä reunustavat kivitolpat pystytettiin aikaisintaan 1914, kun taas huonekalut ja kivitolppien muotoinen lamppu näkyvät jo Arkkitehti-lehden valokuvassa vuodelta 1910.²⁸ Muutenkaan rakennuksen yksityiskohdissa ei säästely: Frölander suunnitteli ja muovasi savesta pääoven hopeisten kädensijojen ja koristeiden mallit, jotka työsti hopeaan Eino Schroderuksen johtama Koru Oy. Lisäksi muutamat

27 Piirustuskopio: "Hypoteksfören. Specialritning till möblering af expeditionssalen. Framsida af disken. Skärning genom kassan", SRM. Ks. myös piirros s. 2. ja 3, "Hypoteksföreningens expeditionssal", Arkitekt D.W.Frölander, Arkitekten 10, 1910. SRM.

28 Arkitekten 10, 1910, valokuva s. 3. SRM. Vrt. valokuvat n:o 45394, HKM; 255471, v. 1909, HKM.

julkisivun yksityiskohdat jopa kullattiin. Tämä Carl Slotten yhtiön suorittama kultaus on valitettavasti kadonnut.²⁹

Pankkiasiakkaiden vastaanottosali rajautui etelässä väliseinään, johon oli sijoitettu kaksoiskapiteelein varustetut pylväät. Kaksoispylväitä oli alun perin kahdeksan, ja niiden alaosat sulautuivat seinärakenteeseen, kun taas pylväänkapiteelien välit olivat avoimet, toisin kuin nyt. Vastaanottoaulasta johti leveä ovi kamreerin huoneeseen, ja toinen asiamiehen huoneeseen, josta puolestaan pääsi johtajan huoneeseen. Vastaanottosalin sisäkatto oli jäsennelty poikittain asetetuin koristelluin palkein, joita reunustivat hammaslistat. Lattia oli tammiparketia.³⁰ Kamreerin huoneessa oli myös tasainen, vain reunalistoin koristeltu sisäkatto, tammiparketti ja aaltoilevat puukaapistot.³¹

Yhdistyksen johtajan, asiamiehen ja kamreerin huoneet sijaitsivat samassa kerroksessa julkisivun puolella. Kaikista näistä pääsi pylväiden kattamalle terassille. Pihan puolella oli johtokunnan huone, jossa pidettiin myös juhlapöytäkokouksia.³² Johtokunnan huoneen seinät oli katettu puupaneeleihin, jotka reunustivat seinien alaosa. Paneelien veistokoristelu oli hillittyä jugendia, ja niiden alaosan muodosti leveä vaakasuora lista. Seinien yläosa oli puolestaan

jäsennelty koristeellisin lokeroihin, joihin oli sijoitettu muotokuvia. Lokeroita reunustivat kulutat kipsiornamentit, jotka muuttuivat ylänurkissa seppeleiksi. Nämä koristeet näkyvät jo Arkkitehti-lehden valokuvassa vuodelta 1910. Sisäkattoa reunustivat koristelistat, mutta toisin kuin asiakaspalvelussa, katto oli sileä.³³

Sonckin piirustusten mukaan oli kolmannessa ja neljännessä kerroksessa konttoritiloja, sekä pihasiiven äärimmäisessä päässä vahtimestarin asunto. Kellarissa, jonka pinta-ala oli pienempi kuin muun rakennuksen, oli tilat pannuhuonetta ja konehuonetta varten.³⁴ Mutta missä olivat alkuperäiset pankkiholvit? Kolmannen kerroksen käytävän itäpäässä on vanha kassaholvi, mikä viittaisi siihen, että kadunpuoleinen huone, johon kassakaappi aukeaa, on ollut kasöörin eli pankin kassanhoitajan huone. Lisäksi kellarissa oli holvit, jonne johtaa alkuperäinen ovi (Ks. kellarin alkuperäinen pohjapiirros.)

Lisäksi pohjapiirustusten mukaan kolmannessa kerroksessa on ollut samanlainen pilaririvi kuin toisen kerroksen asiakkaiden vastaanottosalissa vielä vuonna 1956.³⁵ Nykyisin pilaririvi ei ole näkyvissä.

Rakennuksen arvotiloihin kuuluu neljännen kerroksen julkisivunpuoleinen halli, jonka

29 Korvenmaa 1991, 91–92.

30 Valokuvat sivulla 3, ”Hypoteksföreningens expeditionssal”, Arkitekt D.W.Frölander, Arkitekten 10, 1910. SRM.

31 Piirros s. 2, valokuva s. 4, Arkitekten 10, 1910, SRM.

32 Piirros s. 2, Arkitekten 10, 1910. SRM.

33 Valokuvat: Arkitekten 10, s. 4 ja valokuvat n:o 15368 ja 15371, valokuvannut A. Pietinen Oy 1936. HKM.

34 Ks. piirustukset, Lars Sonck 1907, KA, Rak.H. 56 M, 1/22/2.

35 Ks. piirustukset, Lars Sonck 1907, KA, Rak.H. 56 M, 1/22/2, Pohjakaavat II krs, KA Rak.H. EE 16, 1940/33 ja III krs, KA Rak.H. EE 16/1940/31; Pohjakaavat II krs, 6.3.1956, skannatut 1956, n:o 12; III krs, 6.3.1956, skannatut 1956 No 13, SkES.

osa on nykyisin lehtienlukusalina. Alkuperäiseltä hahmoltaan kapeahko, korkea ja katujulkisivulta umpinainen tila valaistiin suurella kattoikkunalla ja pihan puolelta seinän yläosaan sommitelluin pienin ikkunoin. 1940-luvun suunnitelmista näkyy, että neljännen kerroksen kattoikkuna on ollut samantyyppinen kuin pankkisalissa. Neljännen kerroksen ikkuna on jäänyt rakenteen sisään 1950-luvulla rakennusta laajennettaessa. Samaa tyyppiä oleva pieni kattoikkuna oli myös pihanpuoleisen siiven läntisen ulokkeen eteläpuolella.³⁶

Sonckin alkuperäispiirustusten mukaan rakennuksen kolmas ja neljäs kerros vastasivat toisiaan. Kattoikkunoilla katetun hallin alkuperäisestä käytöstä ole tietoa. Se on saattanut olla konttoria, kuten kolmannen kerroksen vastaava tila.³⁷ Tämä on epätodennäköistä, koska Sonck käytti kattoikkunoita usein arvotilan katteena, kuten juuri ensimmäisen kerroksen pankkisalalin yläpuolella.

Lars Sonckin alkuperäispiirustuksissa näkyy katusiiven sisätiloissa toisessa, kolmannessa ja neljännessä kerroksessa leveitä kaaren muotoisia aukkoja. Sonckin suunnitelma ei toteutunut tässä muodossa.

Hypoteekkiyhdistyksen rakennuksen huoneet olivat avaria ja korkeita, varsinkin ar-

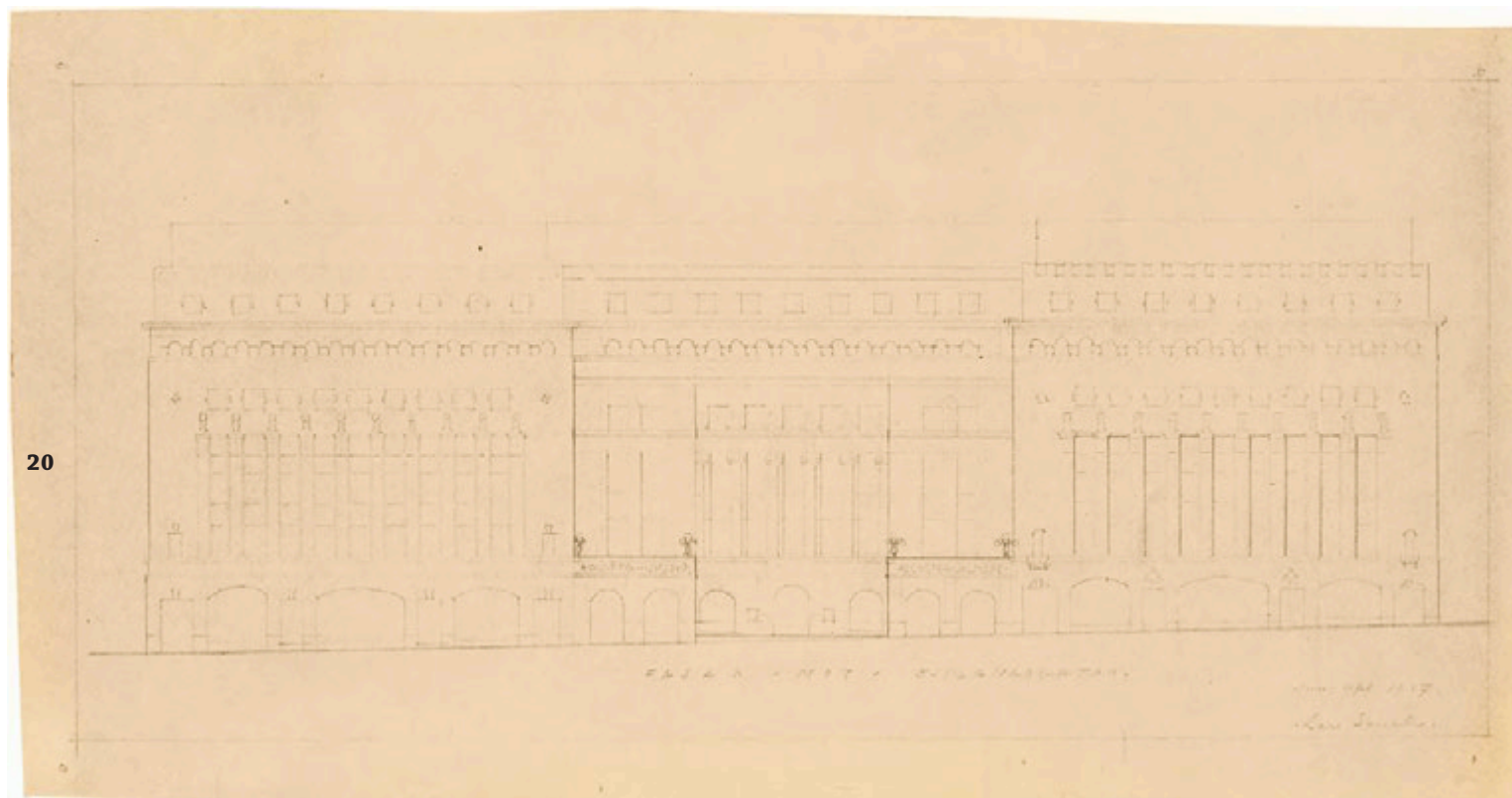
votilat. Katusiiven toisessa ja kolmannessa kerroksessa huoneet olivat 3,80 metriä korkeita, pihasiiven toisessa ja kolmannessa kerroksessa 3,30 ja neljännessä 2,70 metriä korkeita. Pankkisalini, korkeus oli 4,80 m. Kaikkein korkein tila oli pihasiiven myyntisali, Försäljningslokal, jonka huonekorkeus oli noin 6,60 m.³⁸

Eteläesplanadi 16:n pankkirakennus on satavuotias ja sen käyttäjä on vaihtunut suhteellisen usein. Rakennuksen elinkaaren aikana siinä on tehty paljon muutoksia. Näkyvimpiä muutoksia ovat katu- ja pihasiiven korotukset. Sisätiloissa on tehty paljon toiminnallisista syistä johtuvia muutoksia. Sen sijaan alkuperäiset julkisivun osat ovat säilyneet pääpiirteissään ennallaan, vaikka myöhemmin lisätyt kerrokset muuttavat Eteläesplanadinpuoleista pääfasadia ja sen koko ilmettä.

36 Ks. Lars Sonck, piirustus KA Rak.H. 56 M 1/22/4, piirustukset KA Rak.H. EE 16, 1940/35, IV krs ja KA Rak.H. EE 16, 1940/32, I krs.

37 Ks. Lars Sonck, piirustus KA Rak.H. 56 M 1/22/2; 3. ja 4. krs.

38 Vrt. Lars Sonck 1907, KA, Rak.H. 56 M, 1/22/4 ja valokopio leikkauspiirustuksesta, SRM, File 2, ei merkintää.

2.4 Muutokset

2.4.1 Toteutumattomat muutokset

Osaa suunnitelluista muutoksista ei ole toteutettu. Näistä mittakaavaltaan suurin on Sonckin tekemä luonnos vuodelta 1917, jossa toteutunut rakennus muodostaa vain keskimäisen osan kolmiosaisesta liikepalatsista, tai sen julkisivusta. Rakennuskompleksi olisi laajentunut myös naapurirakennusten tonteille, osoitteisiin Eteläesplanadi 14 ja 18. Molempien sivusiipien julkisivut olisi jaoteltu samaan tapaan kuin jo olemassaolevan, mutta pylväitä olisi ollut kummallakin puolella puolet lisää.³⁹ Tämä jyhkeä luonnos jäi kuitenkin vain arkkitehdin haaveeksi. Myöhemmin nousivat uudet modernit liiketalot naapuritonteilla olleiden empirepuutalojen paikalle.

Toinen Lars Sonckin itsensä tekemä toteutumaton suunnitelma koski pihan puolta, ja ajoittuu 1920- ja 1930-lukujen vaihteeseen. Tällöin sinne suunniteltiin valtavaa elokuvateatteria. Sonck piirsi elokuvateatterista kaksi eri versiota. Toinen sijoittui kadunvarteen nähden pitkittäin, toinen poikittain. Sonckin suunnitelmaan kuului permannon katsomon lisäksi yläparvi eli ”lehterikerros.”

³⁹ Lars Sonck, piirustuskopio vuodelta 1917. SRM.

Toteutumaton suunnitelma, piirustus, Eteläesplanadi 14, 16 ja 18. Lars Sonck 1917, SRM.

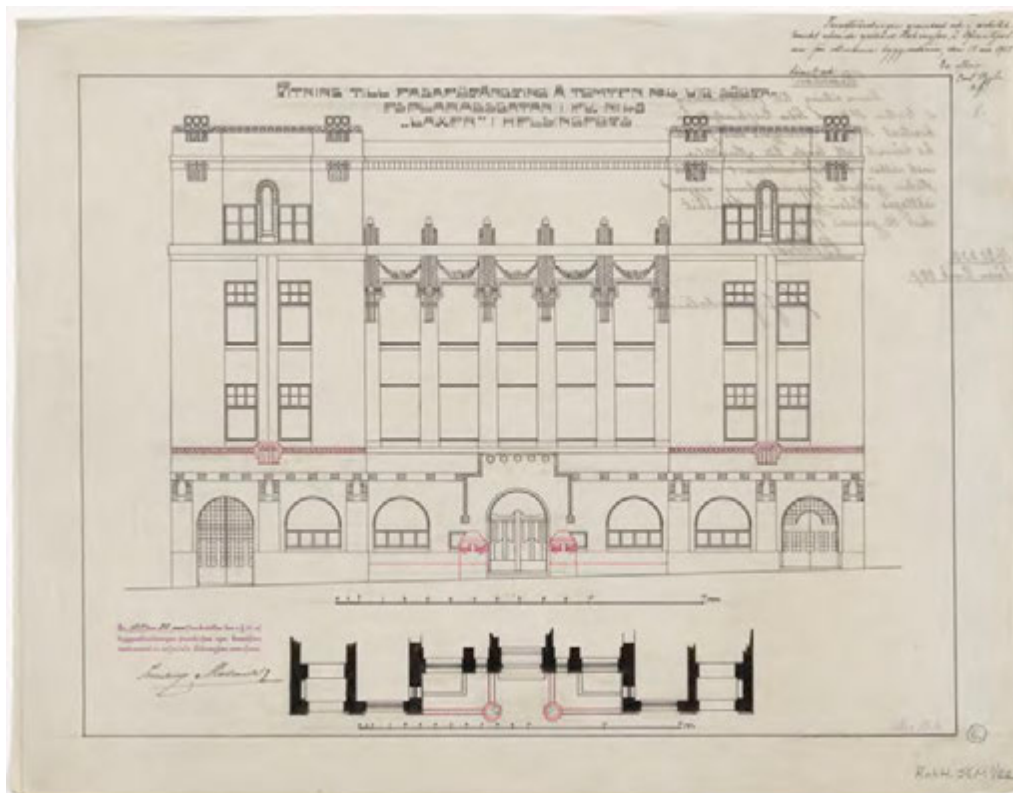
Kumpikaan suunnitelmista ei toteutunut, mutta jos näin olisi käynyt, olisi elokuvateatteri merkinnyt koko rakennuksen toiminnallisen käytön muuttumista ja monipuolistumista. Samalla se valottaa koko Esplanadin kulttuurista luonnetta: siellä oli enemmän mahdollisuuksia ajanvietteeseen kuin on yleensä totuttu ajattelemaan.⁴⁰

Julkisivun muutosehdotuksia on löytynyt vuodelta 1922 ja 2.7.1936.⁴¹ Mikrofilmattujen suunnitelmien perusteella käy ilmi, että Lars Sonck tai hänen arkkitehtitoimistonsa suunnitteli jo vuonna 1936 rakennuksen julkisivun korotusta, mikä toteutettiin vasta kaksikymmentä vuotta myöhemmin. Sonckin toimiston suunnitelmissa julkisivua olisi korotettu säilyttämällä sama rakennusmateriaali, graniitti, jolla fasadi oli alun perin päällystetty. Suunnitelmassaan 22.6.1936 Sonckin toimisto lisäsi myös julkisivun pylväiden lukumäärää sekä sommiteli tulevaan viidenteen kerrokseen suuremmat, kuudenteen pienemmät ikkunat.⁴²

⁴⁰ Lars Sonck, piirustukset 6.11.1929 ja toukokuussa 1931. SRM.

⁴¹ Mikrofilmit. HKRVVA.

⁴² Ks. piirustukset Rak.H. Iaa 895, 22.6.1956. Mikrofilmit, SkES.

Julkisivun muutos, Lars Sonck, 1913, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

2.4.2 Toteutuneet muutokset

2.4.2.a Pääjulkisivu

Lars Sonckin suunnittelema alkuperäinen fasadi on vuodelta 1907. Tämä versio erosi toteutuneesta, mikä näkyy vanhoissa valokuissa. Silmiinpistävä ero oli siinä, että kirjoitus *Suomen Hypoteekkiyhdistys, Finlands Hypoteksförening* oli alkuperäisessä suunnitelmassa sijoitettu fasadin keskiosan yläreunaan,⁴³ kun taas rakennusta toteutettaessa kirjoitus jaettiin kahtia, suomeksi ja ruotsiksi. Vuoden 1913 piirustuksessa kirjoitusta ei näy ollenkaan, mutta Suomen Rakennustaiteen museon hallussa olevissa piirroksista otetuissa valokuissa teksti on kaksiosainen: suomeksi julkisivun vasemman puolen yläreunassa, ja ruotsiksi oikean puolen yläosassa kadulta katsottuna.⁴⁴ Tästä syystä oli julkisivun molemmilla puolilla alun perin kattolinjan yläpuolelle nousevaksi suunniteltu pystysuora ornamentti katkaistava kirjoitusten tieltä.

Vaikuttaakin siltä, että Sonck näyttää tehneen kaksi erilaista julkisivuvaihtoehtoa, tosin peräkkäin: alkuperäispiirustuksen mukaan

lateraalisivujen pystysuorat koristeelliset tolpamaiset ornamentit nousevat räystäslinjan yläpuolelle, kun taas toisessa, myöhemmässä, toteutuneessa, ne jäävät fasadin sisään tekstien alapuolelle, jättäen räystäslinjan tasaiseksi.⁴⁵ Tämä näkyy myös varhaisissa valokuissa, jollainen löytyy sekä Rakennustaiteen museon kuva-arkistosta, että Helsingin Kaupunginmuseon kokoelmista.⁴⁶ Toisen version mukaiset, köynnöksillä koristetut kivitolpat lisättiin sisäänvedetyn julkisivuosan katulinjaan pääoven molemmille puolille vasta vuonna 1914. Sen sijaan tähän toiseen suunnitelmaan kuuluneita vaakasuoria koristeellisia ornamentteja ei lisättykään julkisivusta ulkonevien osien yläosaan, vaikka ne näkyvät piirustuksissa.⁴⁷ Myöskin alkuperäisen julkisivupiirustuksen pohjakeroksen ulokkeiden koristelua yksinkertaistettiin puolipylväiden kapiteelien osalta. Samoin pääovea kehystävä koristelu toteutui toisin kuin mitä arkkitehti oli alun perin suunnitellut. Ensimmäisessä versiossa koristelu oli runsaampaa, mutta sitä haluttiin syystä tai toisesta

43 Alkuperäispiirustus, Lars Sonck, KA Rak.H. 56M, 1/22/5a; valokuva Lars Sonckin julkisivupiirustuksista, julkisivu 3. SRM.

44 Alkuperäispiirustus, Lars Sonck, KA Rak.H. 56M, 1/22/6b; valokuvat Lars Sonckin julkisivupiirustuksista, julkisivut 1 ja 2. SRM.

45 Vrt. Korvenmaa, 1991, 145. fig. 176.

46 Valokuvat Lars Sonckin piirustuksista, julkisivut 1 ja 2, SRM; valokuvat neg. n:o 45394, 120 081a, 120 082, 255 471 ja 15363, HKM.

47 Ks. piirustukset Lars Sonck, KA Rak.H. 56M 1/22/5a, 5b, 6a ja 6b. Valokuva HKM 45394.

keventää, ehkäpä siksi, koska pääovesta tehtiin juhlallisempi kuin alkuperäisessä suunnitelmassa.⁴⁸ Syynä tähän oli todennäköisesti oven koristemuotojen suhteuttaminen suunnitteilla olevien kivitolppien koristeluun siten, että ne olivat soposoinnussa keskenään.

Julkisivunpuoleista osaa korotettiin kahdella toimistokerroksella vuonna 1956. Samalla korotus merkitsi neljännen kerroksen julkisivunpuoleisen tilan, joka oli valaistu lasikatolla, muuttamista täysin ikkunattomaksi. Ikkunat jätettiin rakenteen sisään. Korotettu osa julkisivusta on päällystetty kuparilla.

2.4.2.b 1940-luku

1940-luvun pääpiirustussarjassa on paitsi suunniteltu uutta, myös dokumentoitu pääpiirteissään se, millaisena rakennus toteutui vuosisadan alussa. Siinä näkyy mm. lasikatot ja pylväsjärjestelmät.

Rakennuksen tultua valtion omistukseen ja Kansaneläkelaitoksen käyttöön kahden kerroksen korkuiseen myyntisaliin lisättiin parvi sitä kannattavine pylväineen. Salin ja sinne johtavan aulan välissä sijainneet kaksi pylväsparia jäivät edelleen näkyviin.⁴⁹ Salia alettiin käyttää kirjastona ja sen luoteispuolella pylvässalin vieressä oli lukusali.⁵⁰ Toisen kerroksen kadunpuoleinen, yhtenäisesti sisustettu sali muutettiin koppikonttoriksi. Frölanderin piirtämät kiinteät sisustukset eivät enää näy 1940 laaditussa suunnitelmassa.

48 Vrt. piirustuksia Lars Sonck, KA Rak.H. 56 M 1/22/5a, ja KA Rak.H. 56 M 1/22/6a sekä valokuva ulko-ovesta, Nils Wasastjerna, SRM, valokuva julkisivun keski-osasta n:o 37812, valok. C. Grünberg, HKM, sekä portin kivipylvästä, n:o 37816, valok. C. Grünberg 1967, HKM.

49 Alkuperäispiirustus, Lars Sonck, KA Rak.H. 56M/1/22/3; Mittauspiirustus, I krs, 30.11.1940, tark. 1943, KA Rak.H. EE 16, 1940/32.

50 Rakennushallitus, Piirros 6.3.1956, I krs. SkES.

2.4.2.c 1950-luku

Käyttäjäksi tuli Kouluhallitus 1956, jolloin rakennusta tuli tarve muuttaa. 1950-luvun suurin muutos oli luonnollisesti katusiiven korotus kahdella toimistokerroksella. Uusien toimistokerrosten pohjaratkaisu sommiteltiin keskeiskäytävän varaan. Kadunpuoleinen seinä oli sisätilassa lappeen suuntainen. Pääporrasta jatkettiin, hissi uusittiin ja vanhaa hissikuilua korotettiin. Vanhoja sisätiloja kunnostettiin, mutta mitään suurempia muutoksia ei tehty. Keskuslämmitys, öljylämmityskeskus, vesi- ja viemärijohdot sekä ilmanvaihto uusittiin.⁵¹ Korotuksen yhteydessä neljännen kerroksen alkuperäinen kattoikkuna jäi rakenteen sisään ja tila vaille luonnonvaloa.

2.4.2.d 1960-luku

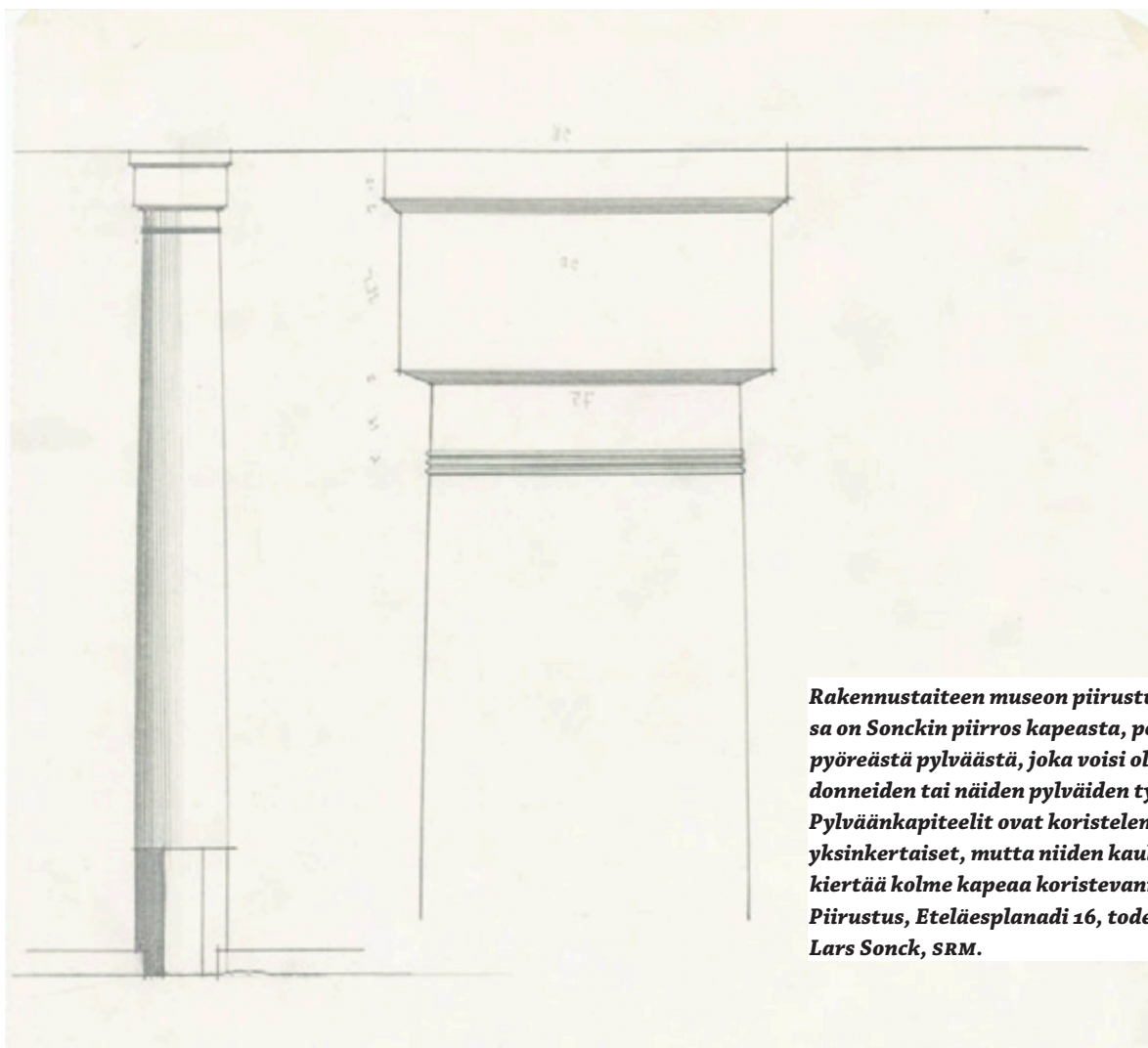
Kouluhallituksen ongelmana oli 1960-luvulla jatkuva tilan puute. Muutokset kohdistuivat nyt pihasiipeen, jota korotettiin kahdella kerroksella 1967.⁵² Uusia toimistoneliöitä saatiin näin lähes 600 m². Pihasiipeen rakennettiin myös hissi. Hissi- ja ilmastointikonehuone sijoitettiin ullakolle. Pihasiiven vanhoissa kerroksissa tehtiin huonetilamuutoksia. Pihasiipeen jouduttiin lisäämään myös kantavia rakenteita.

Kirjastoon rakennettiin välipohja vuonna 1962 kahden uuden, betonisen, rakennuksen keskilinjalle sijoittuvan pylvään varaan. Toiseen kerrokseen sijoitettiin seitsemän toimistohuonetta.⁵³ Niihin oli käynti kapealta keskikäy-

51 Työselitys 30.8.1956, Muutos ja korjaustyö, putkityöselitys 10.9.1956. SkES.

52 Kouluhallituksen toimitalo Eteläesplanadi 16 rakennusteknillisten töiden rakennusselostus. Rakennusselostuksen laatinut 6.6.1967 yliarkkitehti V. J. Myyrinmaa, 14–18. (Myöhemmin viitteissä: Myyrinmaa, 6.6.1967. SKA); Parmes Rauli, Virastotalo Eteläesplanadi 16 – Liikenneministeriön toimitalo, 1978, 2. LVA.

53 Ks. Mikrofilmit, Rak.H. Iaa, työpiirustukset 1. ja 2. krs, leikkauskaavio, 27.6.1963, SkES.

Rakennustaiteen museon piirustusarkistossa on Sonckin piirros kapeasta, pohjaltaan pyöreästä pylvästä, joka voisi olla joko kadonneiden tai näiden pylväiden työpiirustus. Pylväänkapiteelit ovat koristelemattoman yksinkertaiset, mutta niiden kaulojen ympäri kiertää kolme kapeaa koristelevannetta. Piirustus, Eteläesplanadi 16, todennäköisesti Lars Sonck, SRM.

täältä. 1960-luvun alussa salissa oli edelleen kaksi pohjaltaan neliönmuotoista alkuperäistä pylvästä, kaksi alkuperäistä pylvästä aulan ja salin rajalla, kuusi 1940-luvun, erittäin koristeellisella kapiteelilla varustettua pylvästä sekä kaksi keskellä tilaa seisovaa uutta pylvästä. Pohjaltaan neliön muotoiset pylväät olivat Sonckin alkuperäispiirroksen mukaan pyöreitä.⁵⁴ Välipohjan rakentamisen yhteydessä alkuperäiset juhlalliset kaari-ikkunat muutettiin suorakaitteen muotoisiksi.⁵⁵

Ennen pihanpuolen rakennussiiven korotuksia 1967 teetettiin piharakennuksen pohjatutkimus koekairausten avulla. Lopputulokseksi saatiin, että rakennuksen betoniperustukset oli tehty kauttaaltaan kallion varaan, joten poh-

jan vahvistaminen ei ollut tarpeellista suunnitellun korotustyön yhteydessä.⁵⁶

1967 rakennusselostuksen mukaan pihasiiven eteläosan uudet välipohjat valettiin kahden käytävän suunnassa kulkevan n. 12,5 metriä pitkän teräsbetonipalkin varaan. Itäsiiven uudet välipohjat valettiin neljännessä kerroksessa yhden käytävän suunnassa kulkevan palkin varaan, viidennessä ja kuudennessa kerroksessa ulkoseiniin tuettujen palkkien varaan. Länsisiiven välipohjat valettiin ristiinraudoitettuna kenttänä.⁵⁷

Kahden alemman välipohjan rakenne oli seuraava altapäin lukien: tasoite, puhdasvaluteräsbetonilaatta ja ylinnä alusbetoni Finnflexin taustaksi. Ylimmän välipohjan rakenne

54 Alkuperäispiirustus, Lars Sonck, KA Rak.H., 56M 1/22/3; Mikrofilmi, Rak.H. Iaa, työpiirustus, 1. krs, 27.6.1963, SkES.

55 Ks. Alkuperäispiirustus, Lars Sonck 1907, poikkileikkaus, KA Rak.H. 56M, 1/22/4, KA ja kaksi piirustuskopiota, Lars Sonck, SRM sekä piirustus KA Rak.H. EE 16 1940/36, KA.

56 Pohjatutkimus rakennuksen korotusta varten, Pohjatutkimus Oy:n kirje Rakennushallitukselle, n:o 7304, 28.9.1967. SkES.

57 Myyrinmaa, 6.6.1967, 14–15. SkES.

altapäin lukien oli: tasoite, teräsbetoni-laatta, 15 cm:n Tojax ja 3 cm:n betoni-laasti.⁵⁸

Piirustuksen mukaan neljännen kerroksen kohdalla aiemmin rakennetun ja korotettavan rakennusosan saumassa puhdistettiin vanhojen laattojen terästen päät ja ne sijoitettiin uuden laatan sisään.⁵⁹

Pihan puolen korotetun osan julkisivujen seinät verhoitiin kuparipeltilevyin, jotka olivat 0,6 mm:n paksuisia. Levyjen takana oli 20 mm:n paksuista painekyllästettyä raakaponttilautaa, painekyllästetty ilmarako, 3 mm:n paksuinen lujalevy, vuorivillalevy ja kantava teräsbetonirunko, jonka sisäpuoli oli tasoitettu tai rapattu. Päätyseinät, mukaanlukien nivelosan ulkoseinät, rapattiin ulkoa betonivelli-roiskeella, joka oli pohjustettu karkealla kalkkisementtilaastilla, ja tasoitettiin samaan tasoon.⁶⁰

Vesikaton ruodelaudoituksena oli umpeenlaudoitettuna raakaponttilauta. Hissikonehuone, piiput ylös saakka ja ylöspäin nousevien seinien tyvet päällystettiin kuparipellillä. Vesikattoa rakennettaessa otettiin huomioon tehokas tuuletus, joka oli määrä järjestää rakennepiirustusten mukaan.⁶¹

Pihanpuoleisesta ylhäältä valaistusta kulumahuoneesta purettiin kattoikkunat pihasiiven korotuksessa 1967. Molempien tilojen kattoikkunat näkyvät vielä pohjapiirustuksessa vuodelta 1940.⁶²

Ennen Liikenneministeriön muuttoa edeltänyttä korjaus- ja muutostyötä toimistohuoneita oli yhteensä 128 kerroksissa 2–6, ja niiden yhteenlaskettu pinta-ala oli 1 800 m².⁶³

2.4.2.e 1970-luku

Valtioneuvosto antoi päätöksensä ministeriöiden toimitilojen sijoittamisesta 26.2.1971.⁶⁴ Päätöstä muutettiin 7.11.1974 syinä mm. eräät organisaatiouudistukset, ja ministeriöiden henkilökunnan määrän ennakoitua suurempi kasvu. Samalla todettiin, että rakennukset osoitteissa Eteläesplanadi 16 ja 10 vapautuisivat lähiaikoina, ja määrättiin Eteläesplanadi 16 Liikenneministeriön käyttöön.⁶⁵

Kouluhallituksen oli määrä siirtyä virasotaloon osoitteeseen Hakaniemenkatu 2 vuoden 1976 alussa valtiovarainministeriön päätöksen mukaan, joka oli tehty 30.10.1973.⁶⁶

Eteläesplanadi 16:sta korjaushankkeen rakennustyöt alkoivat 12.3.1976.⁶⁷ Juhannusyönä 1976 raju tulipalo tuhosi työmaalla pahoin rakennuksen alkuperäisiä rakenteita. Todennäköisesti kyseessä oli tuhopoltto. Talon pääporras tuhoutui lähes täysin, ja jopa arvokas tammikaide paloi kokonaan. Myös muissa rakennuksen osissa kuumuus ja vesi aiheuttivat suurta vahinkoa.⁶⁸ Tulipalon takia Liikenneministeriön muutto Eteläesplanadi 16:sta viivästyi.

Alunperin oli rakennuksen peruskorjauksen ollut määrä valmistua keväällä 1977, mutta tässä aikataulussa valmistui vain kellarikerros. Ministeriön tieliikenne- ja liikennesuunnitteluosastot muuttivat uusiin toimitiloihinsa syyskuun alussa 1977 pihasiiven valmistuttua elokuussa.⁶⁹ Seuraavan vuoden helmikuussa saatiin peruskorjaus pääpiirteissään valmiiksi. Ministeriön yleinen osasto muutti rakennukseen helmi- ja maaliskuun vaihteessa 1978.⁷⁰

58 Myyrinmaa, 6.6.1967, 15. SkES.

59 Ks. työpiirustus, IV kerroksen katon rakenteita, 2.9.1967. SkES.

60 Myyrinmaa, 6.6.1967, 15. SkES.

61 Myyrinmaa, 6.6.1967, 16. SkES.

62 Ks. s. 29 pohjapiirustus KA Rak.H. EE 16, 1940/35.

63 Parmes, 1978, 2. LVA.

64 VM:n kirje n:o TM 1520. Parmes, 1978, 1. LVA.

65 Parmes, 1978, 1. LVA.

66 Parmes, 1978, 3. LVA.

67 Parmes, 1978, 3. LVA.

68 Parmes, 1978, 5. LVA.

69 Parmes, 1978, 6. LVA.

70 Parmes, 1978, 6. LVA.

Julkisivuja päätettiin olla muuttamatta. Korjaustyössä päätettiin säilyttää vielä jäljellä olevat alkuperäiset tilat ja yksityiskohdat. Rakennuksen sisätiloja jouduttiin kuitenkin muokkaamaan ministeriön tarpeita vastavaksi. Vanhat ensimmäisen kerroksen pääsalit, myyntisali ja pankkisali, päätettiin korjata neuvottelukäyttöön. Ajatuksena oli, että Liikenneministeriö voisi tarvittaessa luovuttaa näitä tiloja myös ulkopuolisille käyttäjille. Siksi pohjakerrokseen oli rakennettava myös vaatesäilytys- ja saniteettitilat.⁷¹

Entinen pankkisali eli nykyinen Infrasali palautettiin alkuperäiseen asuun. Myöhemmin lisätty seinäverhous poistettiin ja salin friisi sekä muut koristeet maalattiin alkuperäisen väriseksi. Alkuperäinen, välillä suljettuna ollut sisäänkäynti otettiin uudelleen käyttöön, ja samalla sen yhteyteen rakennettiin tarvittavat vaatesäilytys- ja käymälätilat.⁷² Irroitettavat jalkalistat korjattiin tai uusittiin tammesta, ja niiden sisään jätettiin tila alumiinikourulle.⁷³ Toinen sali sisustettiin uudelleen ja se mm. jaettiin tammisella liukuseinällä kahtia.

Kellariin rakennettiin tilapäinen väestönsuoja 150 hengelle sekä sauna. Väestönsuojan takia oli tehtävä sen tukemissuunnitelma sortumien varalta. Väestönsuoja asetti uusia haasteita myös kellarin ilmanvaihdolle.⁷⁴

Toimistokerrokseen lisättiin siivoukskome-roita ja lepuhuoneet sekä monistus- ja kirjaa-motilat.⁷⁵ Monistushuone sijoitettiin toiseen kerrokseen purkamalla väliseiniä.⁷⁶ Kirjaamo päätettiin muodostaa yhdistämällä eri huonei-

ta kolmannessa kerroksessa, kun taas kirjasto ja lähiarkisto sijoitettiin neljänteen kerrokseen. Pihan nurkkauksessa olevista tiloista muovattiin uusi kokoustila entisen lisäksi.⁷⁷

Peruskorjauksen 1976–78 yhteydessä avattiin ja tuettiin peräänantavat lattiat ja niiden pintarakenteet uusittiin. Pihaosan toisessa ja kolmannessa kerroksessa käytävien muovi-laattalattiat uusittiin Upofloor Estrad Plano 71120 kokomuovimatolla. Sen sijaan matto-listoja ei korvattu uusilla, paitsi rikkiinäisiltä kohdiltaan. Vanhat parkettilattiat, joita on katusiivessä, kunnostettiin. Katusiiven toisen ja kolmannen kerroksen parkettilattiat paineliimattiin, höylättiin, hiottiin ja lakattiin. Entisen pankkisalin lattiaan asennettiin uusi tammi-parketti.

Alaslasketut kattoverhoukset uusittiin metallikannakkeisiksi, paitsi pihasiiven uusimissa kerroksissa. Ilmastointikanavat jäivät piiloon alaskaskujen yläpuolelle ja käytävien valaisimet sovitettiin niihin.⁷⁸

Julkisivurappausta uusittiin pihan puolella määrätyillä alueilla samalla kun rakennettiin ilmanvaihtosäleikköjen ja ilmanvaihtokonehuoneiden edellyttämät ulkotilat. Kellarin väliaikaiseen väestönsuojaan toteutettiin uusia oviaukkoja ja varauloskäynti. Kellarin relehuone, pumppuhuone, lämmönvaihtuhuone ja sähköpäätauluhuone säilytettiin, mutta sähkökomero uusittiin. Vanha pihalle johtava graniittiporras korvattiin betonisella. Kadunpuolen hissi ulotettiin kellarikerrokseen ja ylhäällä kuudenteen kerrokseen, sekä varustettiin yläsi-vukonehuoneella.⁷⁹

Pihasiiven kolmannen kerroksen asunto otettiin toimistokäyttöön vasta vuonna 1994.

71 Parmes, 1978, 2. LVA.

72 Parmes, 1978, 3. LVA. Ks. Pääpiirustus, muutos, I krs. Arkkitehtitoimisto A. ja N. Pulkka, 4.1.1978, mikrofilmi Rak.H. Iaa 900/3/107. SkES.

73 Kaavio, Arkkitehtitoimisto A. ja N. Pulkka, 27.10.1977. Rak.H. Iaa 2102/64/202, SkES.

74 Parmes, 1978, 3. LVA.

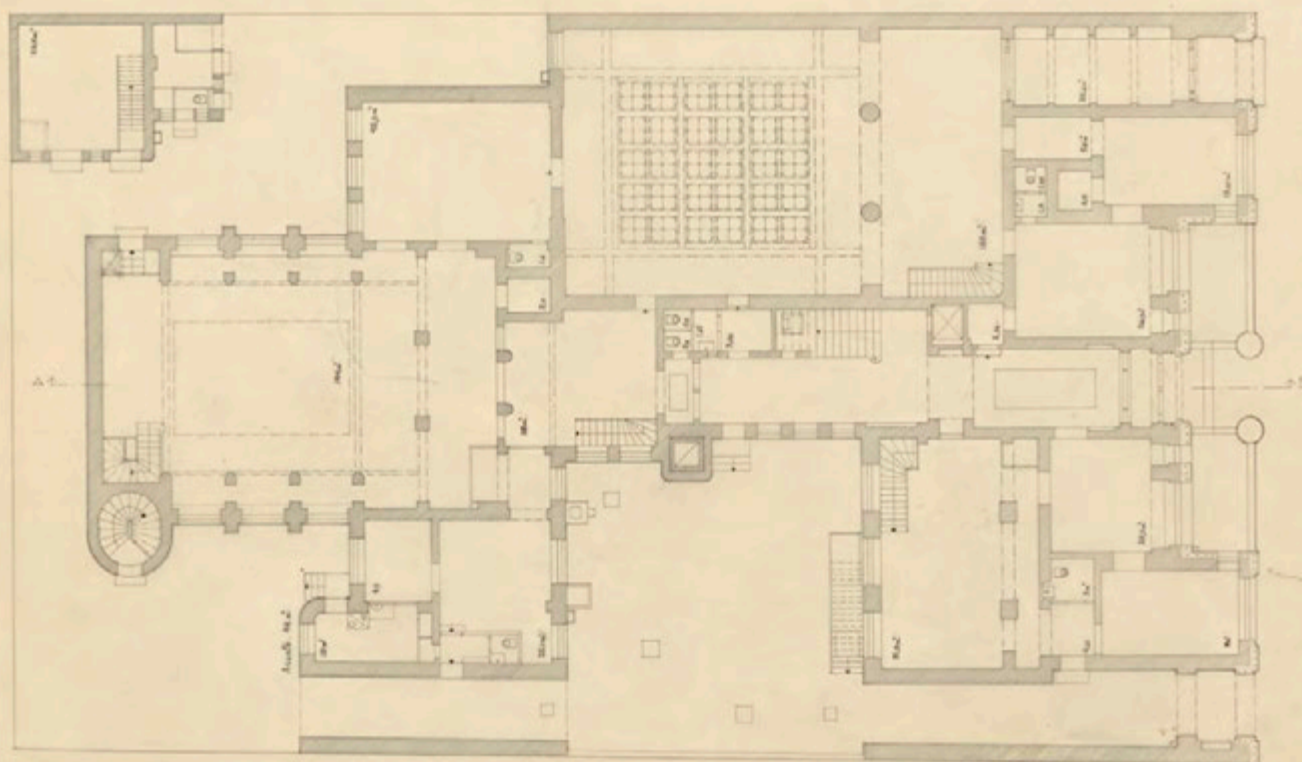
75 D n:o 6328/403/75/5784. HKRVVA.

76 Piirustus II krs, A & N Pulkka, 3.12.1975. SkES.

77 Parmes, 1978, 3–4. LVA. Ks. Pääpiirustus, muutos, I krs. Arkkitehtitoimisto A. ja N. Pulkka, 4.1.1978, mikrofilmi Rak.H. Iaa 900/3/107. SkES.

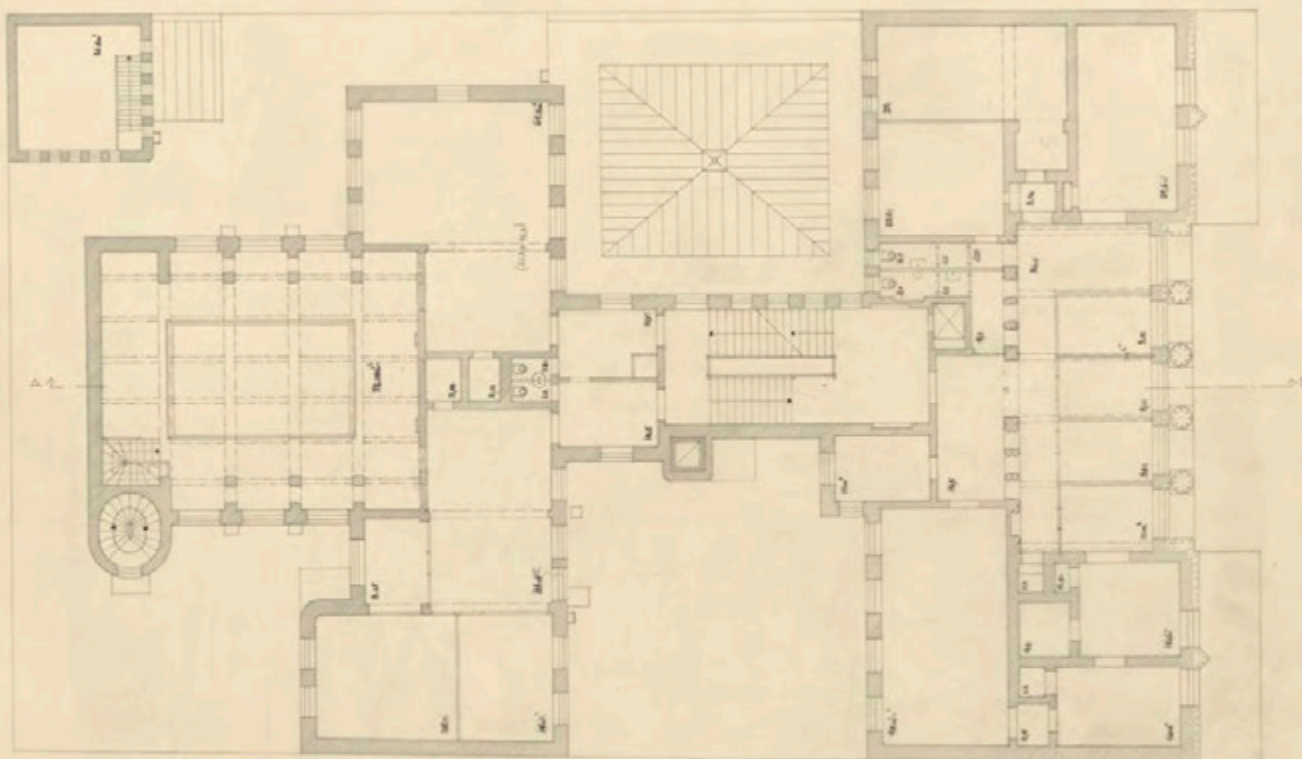
78 Parmes, 1978, 4. SkES.

79 Parmes, 1978, 4. SkES.

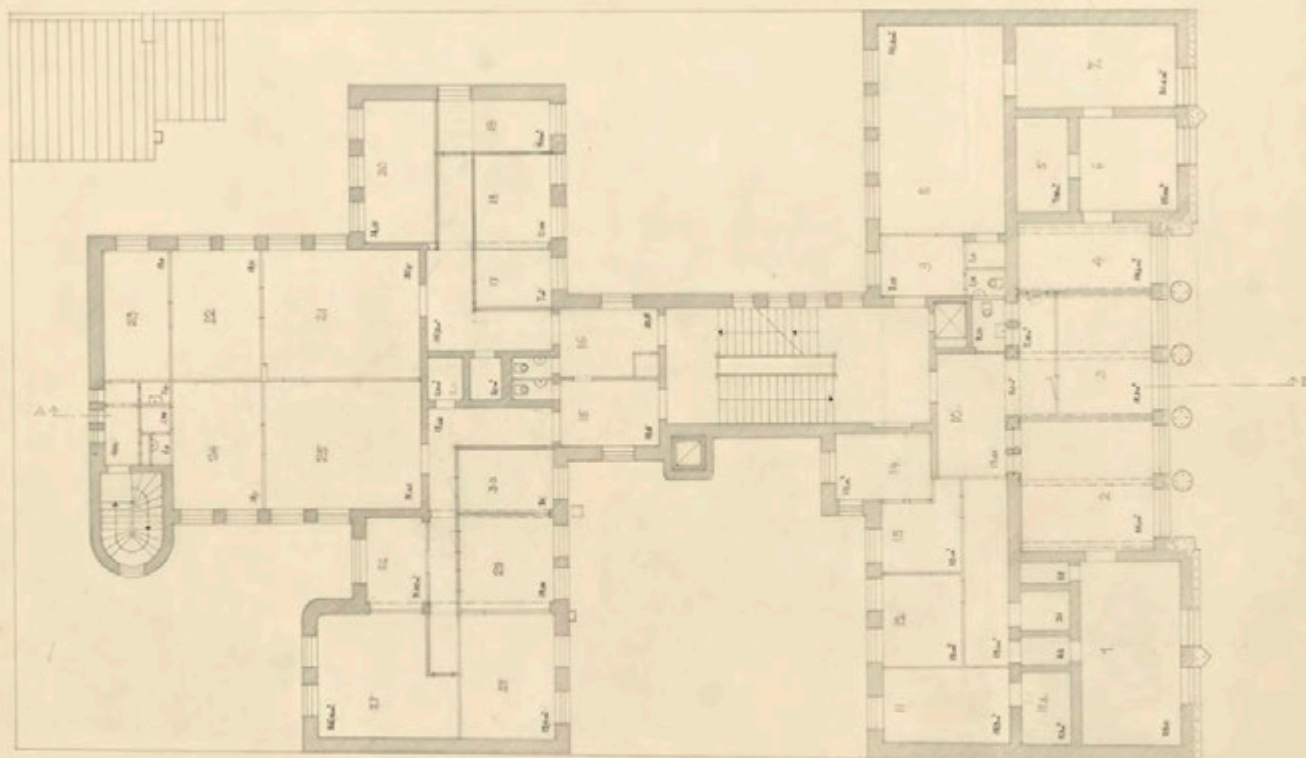
1 kerros. 1940, 30.11.1940, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

RAKENNUSHALLITUS		MAKSI	PIKSI
VALTION TALO		4,2100	10,00
E ESPLANAADIKATU 16			5
1 KERROS			5
MITTAUSPIIRUSTUS			5
HELMINKI		KUUN	1940

II kerros. 1940, 30.11.1940, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

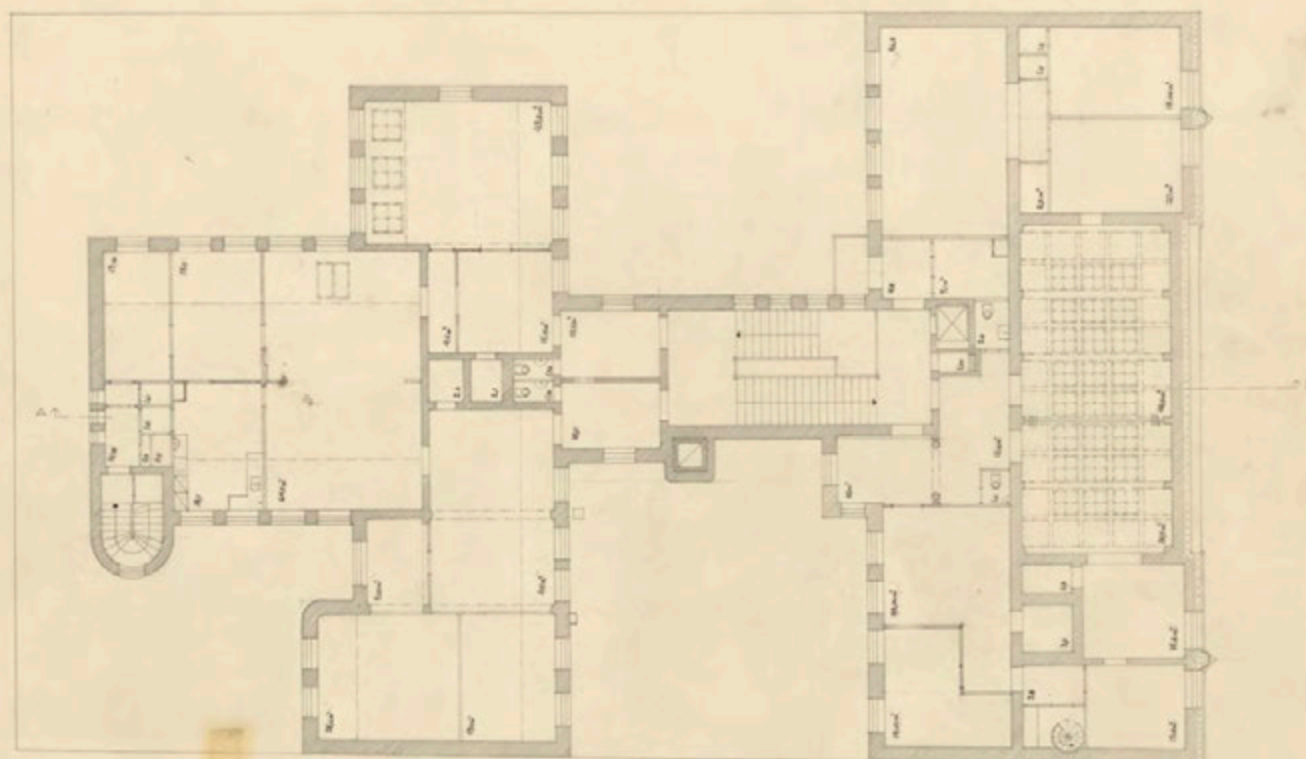
RAKENNUSHALLITUS		MAKSI	PIKSI
VALTION TALO		1,1000	10,00
E ESPLANAADIKATU 16			5
2 KERROS			5
MITTAUSPIIRUSTUS			5
HELMINKI		KUUN	1940

27

III kerros. 1940, 30.11.1940, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

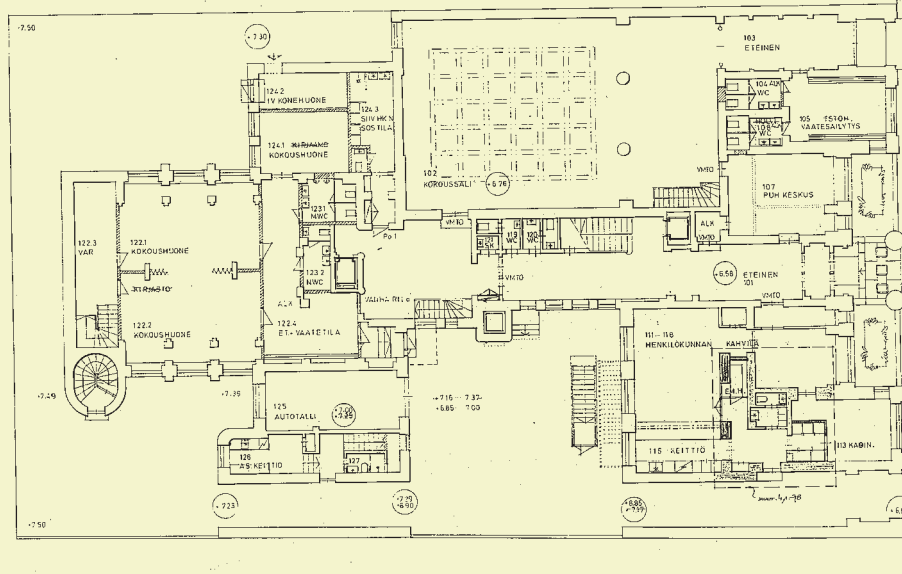
RAKENNUSHALLITUS		MAKSI 1/1000	PIK. 10 m
VALTION TALO			MAKSI 10 m
E ESPLANAADIKATU 16			MAKSI 10 m
II KERROS		MITTAUSPIIRUSTUS	PIK. 10 m
HELSINKI		KUUN 27 PÄIVÄ 1940	

IV kerros. 1940, 30.11.1940, Rakennushallituksen kokoelmat, KA.

RAKENNUSHALLITUS		MAKSI 1/1000	PIK. 10 m
VALTION TALO			MAKSI 10 m
E ESPLANAADIKATU 16			MAKSI 10 m
II KERROS		MITTAUSPIIRUSTUS	PIK. 10 m
HELSINKI		KUUN 27 PÄIVÄ 1940	

RAKENNUSHALLITUS	Rekisteri 17.12.2009	Posti: 00000 Helsinki
VALTION TALO E.ESPLANAADIKATU 16		OSASTO: 5 Puh: 0442
LEHTIKUUS A-5 MITTAUSPIIRUSTUS		

1. VANNA OVI
 2. VANNA MESSIAHEN TAMMIOVI
 3. LUS OVI

KAUP.OSA III, KORTT.49, TONITTI 4
VIRASTOTALO ET.ESPLANADI 16

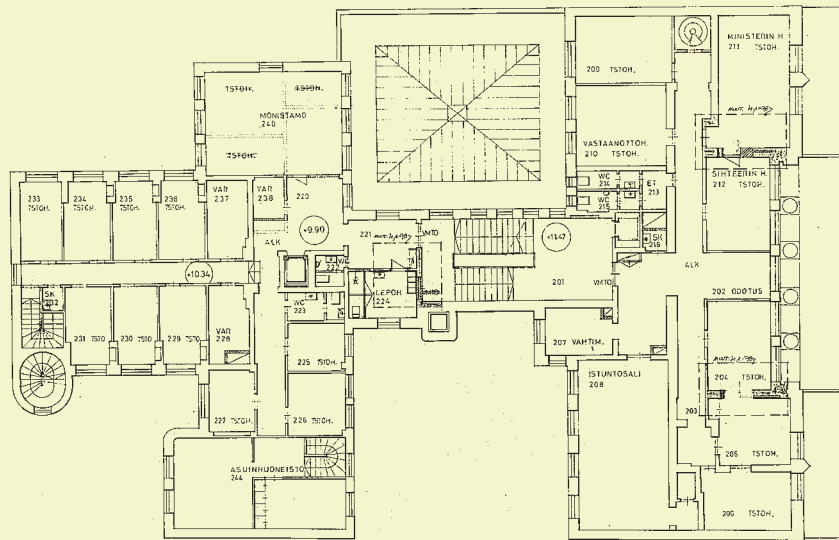
PAÄPIIRUSTUS MUOTOS
1. KERROS

ARKKITEHTITOIMISTO A&N PULKKA
PÄÄPIIRUKORTTI 81 - OYTES HELSINKI 10 - PUHELIN 80 21 28

1 / 100
MITTAKAAVA

1978-1-4
24 VUOTTA

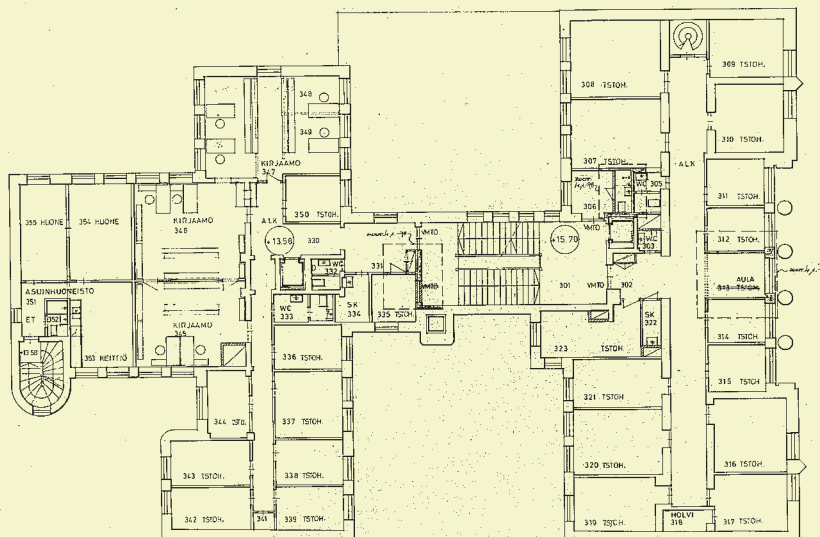
 PULKKA

29

II kerros 1978. Arkkitehtitoimisto A & N Pulkka. SkES.

KAUPOLLA III KORTTI 48 TONTTI 4 VIRASTOTALO. ET.ESPLANADI 18	PÄÄPIIRUSTUS MUUTOS 3. KERROS
ARKKITEHTITOIMISTO A & N PULKKA PÄÄPIIRUSTUS: 1/100 PÄIVÄYS: 1978-1-4	1/100 1978-1-4

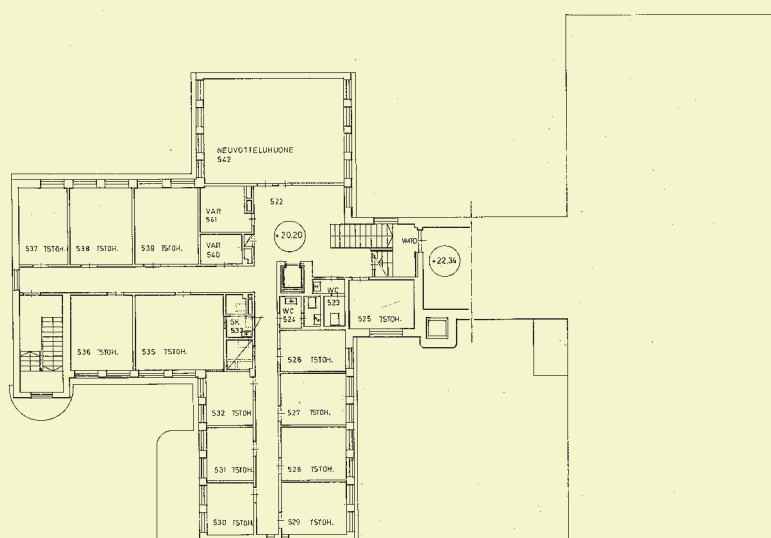
ALK = ALKUTUOTE
ET.ESPLANADI 18
1/100
1978-1-4

KAUPOLLA III KORTTI 48 TONTTI 4 VIRASTOTALO. ET.ESPLANADI 18	PÄÄPIIRUSTUS MUUTOS 3. KERROS
ARKKITEHTITOIMISTO A & N PULKKA PÄÄPIIRUSTUS: 1/100 PÄIVÄYS: 1978-1-4	1/100 1978-1-4

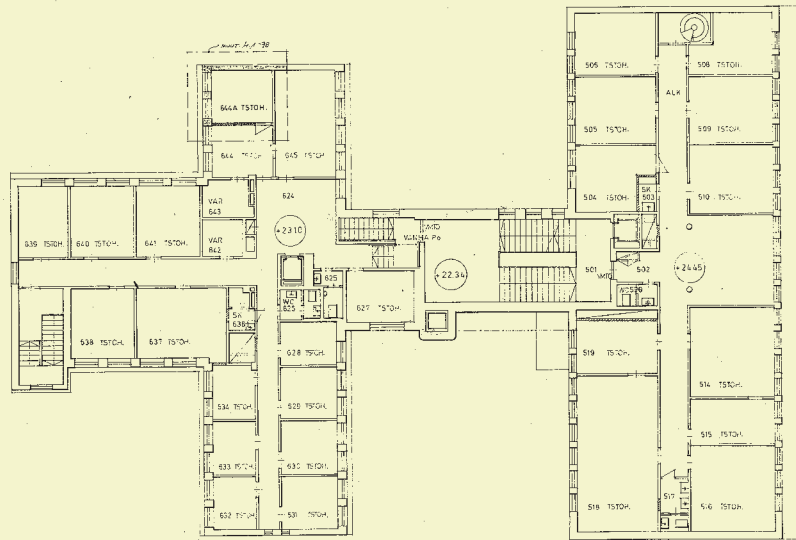
III kerros 1978. Arkkitehtitoimisto A & N Pulkka. SkES.

$$a_{1,2}^2 = \frac{4\alpha_1^2\alpha_2^2\alpha_3^2\alpha_4^2}{(1+\alpha_1^2)(1+\alpha_2^2)(1+\alpha_3^2)(1+\alpha_4^2)} \frac{1}{(1+\alpha_1^2)(1+\alpha_2^2)(1+\alpha_3^2)(1+\alpha_4^2)} \frac{1}{(1+\alpha_1^2)(1+\alpha_2^2)(1+\alpha_3^2)(1+\alpha_4^2)} \frac{1}{(1+\alpha_1^2)(1+\alpha_2^2)(1+\alpha_3^2)(1+\alpha_4^2)}$$

KAUPPIA III, KORTTELI 49, TONTTI 4 PÄÄPIIRUSTUS MUUTOS
VIRASTOTALO ELESPLANADI 16 4. KERROS
ARKKITEHTITOIMISTO AAN PULKKA 1/100 1975-10-13
VIRASTOTALO ELESPLANADI 16 1990/91

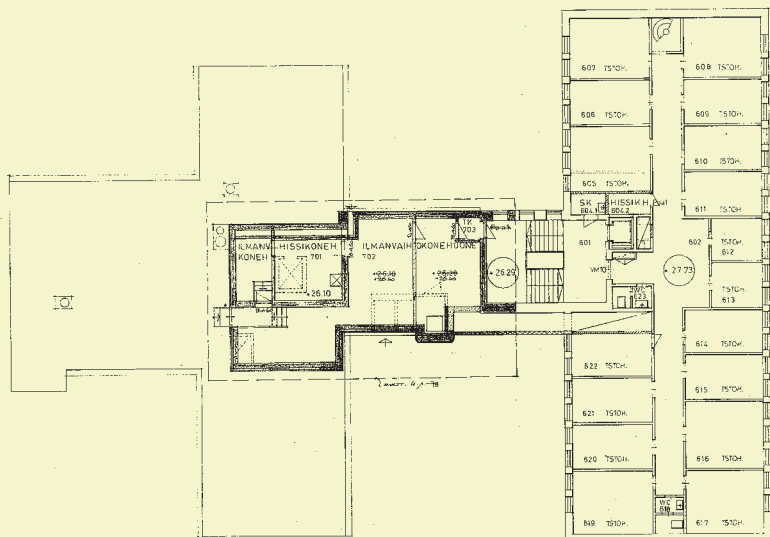

KAUP.OSA III, KORTT.49, TONTTI 4	PAÄPIIRUSTUS MUUTOS
VIRASTOTALO, EI.ESPLANADI 15	5.KERROS/PIHAOSA
ARKKITEHTITOIMISTO A&N PULKKA	1/100 1975-10-13
	WIKMAN

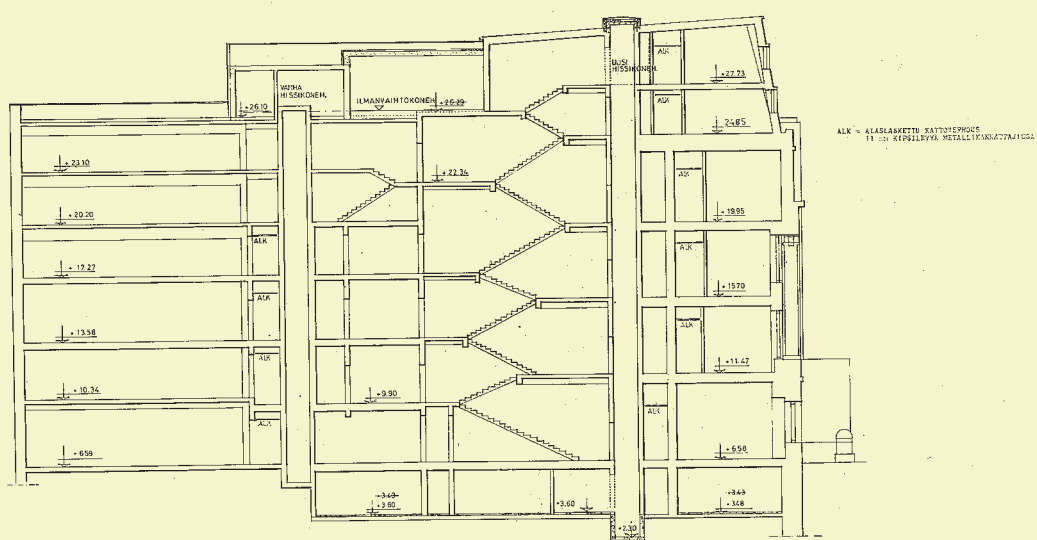
V kerros katuosa ja VI kerros pihaosa, 1978. Arkkitehtitoimisto A & N Pulkka. SkES.

KAUPUNSI III, KORTTI 49, TONTTI 4	PAAPUUSTUS	MIUTOS
VIRASTOTALO ET ESPLANADI 16	6.K/PIHAOSA	5.K/KATUOSA
ARKKITEHTITOIMISTO A & N PULKKA	1/100	1978-1-4
ARKKITEHTITOIMISTO A & N PULKKA	1/100	1978-1-4

VI kerros katuosa ja VII kerros pihaosa, 1978. Arkkitehtitoimisto A & N Pulkka. SkES.

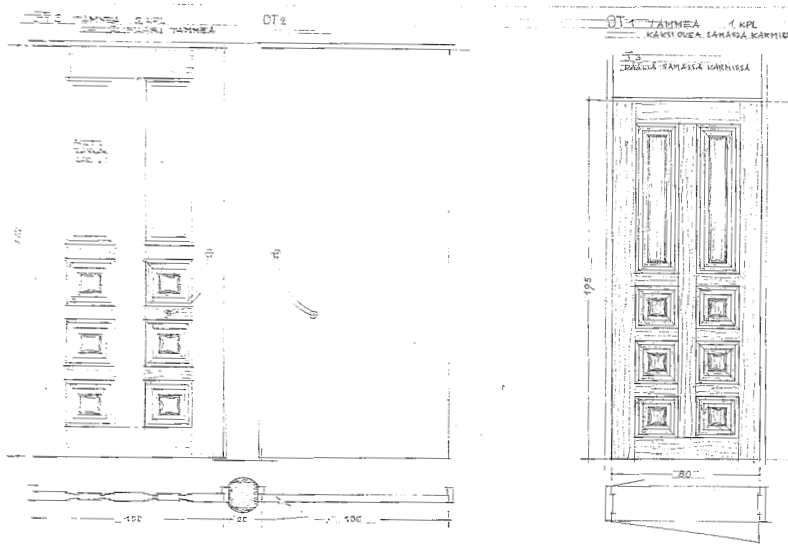
KAUPUNSI III, KORTTI 49, TONTTI 4	PAAPUUSTUS	MIUTOS
VIRASTOTALO ET ESPLANADI 16	7.K/PIHAOSA, 6.K/KATUOSA	
ARKKITEHTITOIMISTO A & N PULKKA	1/100	1978-1-4
ARKKITEHTITOIMISTO A & N PULKKA	1/100	1978-1-4

KAUP.OSA III, KORTTI 49, TONTTI 4
VIRASTALO ET.ESPLANADI 16
ARKKITEHTITOIMISTO A.S.N PULKA
REKISTERINUMERO: 0010 HELSINKI 10 - HELSINKI 10
KORJAATTU 3.12.75

PÄÄPIIRUSTUS MUUTOS
LEIKKAUS A-A
1/100
1975-10-13
PILKKA
PILKKA
PILKKA

Leikkaus etelästä pohjoiseen, 1975. Arkkitehtitoimisto A & N Pulkka. SkES.

**Palossa tuhoutuneita ovia.
Arkkitehtitoimisto A & N
Pulkka, 30.8.1976. Mikrofilmi
Rak.H. Iaa/2103/80/218. SkES.**

2.4.2.f Ovet ja ikkunat

Esplanadinpuoleiset alkuperäiset ikkunat ovat tammea ja pihan puolella mäntyä. Katuikkunat lakattiin ja pihan puolella ne maalattiin.

Ikkunoita on kunnostettu ainakin 1950-luvulla, 1967, 1976–78 ja 1994. Vuodelta 1956 säilyneessä työselityksessä mainitaan mm. ikkunat ja ovet heloituksineen, sekä sisustus- ja maalaustyöt.⁸⁰ Vuoden 1956 uudet ikkunanpuitteet olivat männystä ja Esplanadin puolella tammesta, mikä vastasi alkuperäistä materiaalihierarkiaa.⁸¹

Vuoden 1967 peruskorjauksessa vanhimpien ikkunanpuitteiden vesinokat uusittiin ja ikkunat maalattiin sisältä ja ulkoa. Tällöin uudet ikkunat tehtiin rakennusselostuksen mukaan männystä.⁸² Pihanpuolen ikkunoiden vesinokat tehtiin painekyllästetystä puusta, kiinnitettiin liimaten ja messinkiruuvein, ja kittaukset uusittiin. Jalopuiset ikkunat lakattiin ulkoapäin.

1960-luvun lähes kaikki uudet sisävaliovet olivat laakaovia, jotka varustettiin kirkkaalla tai himmeällä lasilla. Ovien karmit olivat maalattavaa mäntyä ja kynnykset tammea. Sen sijaan neljän kerroksen toimistohuoneitten ovet olivat vanhoja peiliovia heloituksineen. Näitä ovia oli piirroksen mukaan yhteensä 17.⁸³

Ovien karmit ja kynnykset uusittiin, kynnykset tehtiin tammesta.⁸⁴ Vanhat massiiviset tammiovet, joita on säilynyt muutama, ovat harvinaisen vaikuttavia. Parioven kummassakin puoliskossa on kuusi neliömäistä syvennystä, yhteensä kaksitoista. Koristelua on täydennetty jugendpalmetein.⁸⁵ Valitettavasti 1976 tulipalossa tuhoutui muutamia alkuperäisiä ovia ja ikkunoita. Näistä on säilynyt myös kaavio-kuvia.⁸⁶ Vanhoja alkuperäisiä ovia oli vielä 1967 pihasiiven neljännessä kerroksessa käytävillä yhteensä kaksitoista.⁸⁷

Vuonna 1976 ensimmäisen kerroksen entisen pankkisalin ennallistamisen yhteydessä kunnostettiin sen vanhat ovet. Nämä eivät siis tuhoutuneet tulipalossa. Kokoussalista suoraan eteishalliin johtavasta ovi ei ehkä ole alkuperäinen. Messinkiprofiloitu veräjä kellariin vievien portaiden eteen suunniteltiin 1976–1978.⁸⁸ Porras näkyy pohjapiirustuksessa jo 1940-luvulla, mutta ne ovat mahdollisesti alkuperäiset.

Muut vanhat alkuperäistä tyyliä noudattavat ovet kunnostettiin, samalla kun uudet tilat varustettiin luonnollisesti ajanmukaisemilla ovilla. Rakennukseen tuli kolmenlaisia ovia: puuovia, teräksisiä palo-ovia, teräksisiä lasiovia ja lasiseinä.

80 Työselitys 30.8.1956, Muutos ja korjaustyö, putkityöselitys 10.9.1956. SkES.

81 Mikrofilmi, 27.12.1956, Iaa 896, SkES.

82 Myyrinmaa, 6.6.1967, 20, 25. SkES.

83 Piirustus IV krs, 12.8.1967, V.J. Myyrinmaa, SkES.

84 Myyrinmaa, 6.6.1967, 21. SkES.

85 Kaavakuvat, 13.10.1975 ja 30.8.1976, mikrof. Rak.H. Iaa/2103/79/217; Rak. H. Iaa 2103/80/218. SkES.

86 Mikrofilmi Palossa tuhoutuneet ikkunat, kaaviot. A & N Pulkka, 30.8.1976. Rak. H. Iaa 2103/93/231. SkES.

87 Pohjapiirustus, pihasiipi, IV krs, V.J. Myyrinmaa, 12.8.1967. Kansio HeRp, ARK7RAK, 018/4. SkES.

88 Arkkitehtitoimisto A & N Pulkka, mikrofilmi Rak. H. Iaa 2102/45/183, SkES.

89 Parmes, 1978, 3,4. LVA.

1970-luvulla kadun- ja pihanpuoleiset lahot ikkunanpuutteet korjattiin ja pihasiiven ikkunoiden sisempi yläpuite varustettiin yläsaranoilla.⁸⁹

1994 kaikki Esplanadinpuoleiset toisen ja kolmannen kerroksen ikkunat ja ovet ja kansliapäällikön huoneen neljä pihanpuolelle antavaa ikkunaa kunnostettiin. Muita katusiiven pihanpuolen ikkunoita korjattiin ja muutamia uusittiin kokonaan. Samalla mm. ministerin ja hänen sihteerinsä työtilojen väliin asennettiin uusi ovi.⁹⁰

1994 maalattiin lisäksi pääporrashuone sekä pihasiiven viidennen ja kuudennen kerroksen sisätilat, sekä pihanpuolen julkisivut.⁹¹ Lisäksi puhkaistiin tiiliseinään aukko entisen keittiön ja sen pohjoispuolella olevan huoneen välille ovea varten. Samalla rakennusalueelle tehtiin kaikki asianmukaiset LVI- ja sähkötyöt.⁹² Pihanpuolen ulkoseinien rappauksen ja maalausten toteutuksen tasosta syntyi erimielisyyttä 1998, jolloin sitä mahdollisesti jouduttiin korjailemaan.⁹³ Samana vuonna on annettu lupa kulkuaukon avaamiseksi rakennuksen viidennestä kerroksesta naapuritontilla sijaitsevaan rakennukseen Eteläesplanadi 18. Kulkuaukko varustettiin palosululla.⁹⁴

Koristepintojen kunnostamisesta on löytynyt vain niukasti tietoja. Infrasalin sisustusta on korjailtu 2004. Kokoussalin tuloilmalaite koteloitiin tuolloin, ja ilmeisesti myös valaisimet uusittiin samalla. Salin takaosan katossa

on maalattu kipsikoriste. Tätä kattodetaljia on korjailtu uusintamaalauksella 2004.⁹⁵

2.4.2.g LVIS

Lämpö

Hypoteekkiyhdistyksen liikerakennuksessa on alunperin ollut todennäköisesti matalapainevesilämmitys, joka on keskusjärjestelmä. Uuneja rakennuksessa ei ole ollut. Ensimmäisessä kerroksessa lämmitettiin tehokkaimmin korkeaa pihanpuolen myyntisalia, jonka seinustoille on 1907 päivätyissä suunnitelmissa merkitty kahdeksan lämpöpatteria. Toisessa kerroksessa yhdistyksen pankkisali ja johtokunnan huone oli varustettu kumpikin neljällä lämmityslaitteella, samoin kuin kolmannen ja neljännen kerroksen julkisivunpuoleiset, pylväiden takana olevat aulat. Myös pihasiiven kolmannen ja neljännen kerroksen konttoritilat oli varustettu useilla lämpöpattereilla.⁹⁶

Vuoden 1956 työselitykseen sisältyivät mm. vesi-, viemäri- ja lämpöjohtotyöt sekä ilmastointiurakka ja sähkötyöt. Putki- ja korjaustyöselitysten mukaan sisältyi tähän muutosprojektiin keskuslämmityksen, öljylämmityksen, vesi- ja viemärijohtojen sekä ilmanvaihdon uusiminen.⁹⁷

Lämmitystarve kasvoi kun rakennusta laajennettiin 1956.⁹⁸ Lämmitysjärjestelmä uusittiin ja vanha laitos purettiin. Rakennus

90 Julkisivu pohjoiseen, 8.4.1994 ja Urakkapiirustus, II krs. Sis-Ark Oy, 8.4.1994. HeRp, ARK7RAK, 018/1, SkES.

91 Parmes, 1978, 5. SkES.

92 Helsingin Rakennuspiiri, Rakennustapaselvitys 14.6.1994. Työpiirustus 3. krs, 28.3.1994, Rakennushallinto, Helsingin Rakennuspiiri, RH 381, SkES.

93 Liite työmaapäiväkirjaan, 6.4.1998. Työmaakatselmus 12.5.1998. SkES.

94 Ote päätösluettelosta, toimenpidelupa, 1.12.1998, HKRVV, HeRp, ARK7RAK, Kansio Rakennusluvut, ei numeroa, SkES.

95 Työpiirustukset muutos, Kokoussali Infran takaosan katto, 10.5.2004, ja Kokoussali seinäprojektit, 9.7.2004, Studio Bergroth Oy, HeRp, ARK7RAK, Kansio Rakennuslupa-asiakirjat, ei numeroa, SkES.

96 Piirustuskopiot. Proj. n:o 13 902: Plan af källaren, Förslag till kombinerad lågtrycksång- och varmvattenuppvärmning jämte ventilationsanordning i Hypoteksföreningens Nybyggnad Helsingfors, plan af 1sta, 2dra, 3je och 4de våningen, 5.9.1907. SRM.

97 Työselitys 30.8.1956. Muutos ja korjaustyö, putkityöselitys 10.9.1956. SkES.

98 Skannatut piirustukset, 1956. Lämpöjohdot, n:o 6 ja 7. Vesijohtoliike Onninen, 26.12.1956. SkES.

varustettiin pumppukiertoisella vesilämmityslaitoksella paikallisin patterein ja rinnakkaisella öljylämmitysjärjestelmällä. Putkijohdot asennettiin kolmella eri tavalla: vaakasuorat pää- ja jakojohdot asennettiin kellarikerroksessa katon alle, sekä ensimmäisen kerroksen välipohjiin. Nousulinjat sijoitettiin katusiivessä seinäkanaviin, ja pihasiivessä seinän päälle ensisijaisesti vanhojen linjojen paikalle. Katusiiven korotetussa osassa eli viidennessä ja kuudennessa kerroksissa asennettiin putket seinien päälle lukuunottamatta pääjohtajan huoneen putkia, jotka asennettiin seinän syvennykseen. Öljylämmitysryhmän putket asennettiin öljyjohtojen viereen polttimien läheisyyteen saakka. Katon alla kulkevat putket asetettiin riippurautojen varaan. Putkijohtojen, jotka olivat 10–40 mm läpimitaltaan, materiaalina oli teräsputki kierreosineen. Suuremmat johdot tehtiin saumattomista teräsputkista laippa- ja hitsausyhdistyksin.⁹⁹

Putkityöselityksen mukaan urakkatarjous oli laskettava siten, että kaikki vanhat lämpöpatterit ja putket uusittaisiin. Samalla sovittiin, että mikäli kaikkea ei tarvitsisi uusia, hyvittäisi putkiurakoitsija tilaajaa siinä tapauksessa, että joitakin entisiä putkia tai pattereita voitaisiin käyttää uudelleen.¹⁰⁰

Putkityöselityksen mukaan purettiin kellarin kattiloita, kaksi lämmönjohtopumppua, kaikki vanhat valurautapatterit, sekä teräslevypattereista ne, jotka väliseinien siirron takia tai lämpöhäviötarkistuselaskelmien mukaan osoitautuivat liian tehottomiksi, sekä kaikki vanhat lämpöjohtoputket. Osa vanhoista pattereista korvattiin uusilla. Uudet patterit olivat lähinnä

paneelipattereita tyyppiä Upo tai Puko, mutta tarvittaessa merkkiä Kesto. Korotetun osan eli kadun puolen viidennen ja kuudennen kerroksen patterit sijoitettiin seinien päälle.¹⁰¹

Suunnitelman mukaan pattereiden tuli olla yleensä 450 tai 600 mm korkeita. Ikkunapenkin ja patterin väliin oli jätettävä vähintään 7 cm:n ja patterin alle vähintään 8 cm:n ilmatila. Jos pattereita jouduttiin verhoamaan, kuten silloisessa pääjohtajan huoneessa viidennen kerroksen eteläpuolella, oli niiden lukumäärää lisättävä vähintään 50% saman lämpötehon säilyttämiseksi. Tuulikaappien patterit ylimitoitettiin kylmyyden takia. Sen sijaan silloisen kokoushuoneen eli Infrasalin lämmitys mitoitettiin normaalisti lämpöhäviöiden mukaan. Lisäksi kokoussaliin asennettiin ikkunan alle Aerovent-koje.¹⁰²

Rakennuksen lämpöjohdoista on säilynyt jonkin verran kaavioita myös vuosilta 1967 ja 1974.¹⁰³ Vuonna 1967 tuli pihanpuolen korotusosan lämmitysverkosto liitettäväksi rakennuksen vanhaan lämpöjohtoverkostoon. Pattereina käytettiin Puko-CT-lämpöpattereita, ja jokaiseen asennettiin termis-patteriventtiili, sulikutulpalla varustettu yhdistäjä ja messinkinen ilmaruuvi.¹⁰⁴

Vuoden 1967 rakennusselostuksen mukaan pystysuorat lämpöjohdot asennettiin näkyviin hieman irti valmiista seinäpinnasta, kun

99 Putkityöselitys. I. Aspialan Insinööritoimisto. 10.9.1956, Helsinki, 16, 17, 23. HeRp, ARK7RAK, Id. 626A, Rak.H. (siirretty 2001) KL/UU Id 606 a. SkES.

100 Ibid., 12. SkES.

101 Ibid., 9, 11, 12, 14. SkES.

102 Ibid., 15. SkES.

103 Lämpöjohdot, I krs, 8.9.1967, Juhani Salmivalli. Kansio LVI-työselitys ja -piirustukset; Lämmityslaitteiden kytkentäkaavio, Insinööritoimisto RP-teknikka Ky, 20.2.1974. HeRp, ARK7RAK, 018/4, SkES.

104 LVI-työselitys, Insinööritoimisto Juhani Salmivalli, 1.9.1967, Eteläesplanadi 16 Helsinki, 6, 8, HeRp, ARK7RAK, 018/4, ja LVI-työselitys ja -piirustukset, SkES.

taas vesi-, lämminvesi- ja viemärijohtojen nousulinjat sijoitettiin niille varattuihin kanaviin, joiden seinämät ovat vähintään 5 cm:n paksuiset ja muiden väliseinien rakennetta.¹⁰⁵

Rakennus liitettiin kaukolämpöverkkoon vasta 1974.¹⁰⁶ Vuosien 1976–78 peruskorjauksessa päätettiin säilyttää vanhat lämpöpatterit, mutta uusia johtoja ja pattereita asennettiin uusien ja muuttuvien tilojen edellyttämällä tavalla. Uusia vesijohtoja ja viemäreitä jouduttiin asentamaan saunan, lepohuoneiden, väestönsuojan, WC-tilojen, siivouskomeroiden ja siivoojien pesuhuoneen tiloihin.¹⁰⁷ Inva-WC:t tehtiin ensimmäiseen kerrokseen vasta 2004.¹⁰⁸

Vesi

Piirustuksista päätellen rakennuksessa ja piharakennuksessa on ollut vesijohdot ja WC-käymälät alusta lähtien. Lämmin vesi tuli käyttöön vasta 1956. Putkityöselityksen mukaan tällöin purettiin vanhat sadevesi-, viemäri- ja kylmävesijohdot aina hajotuskaivoon saakka. On mahdollista, että nämä johdot tai osa niistä puhdistettiin ja otettiin uudelleen käyttöön, tai sitten ne uusittiin kokonaan. Sisäpuoliset kylmävesijohdot tehtiin galvanoiduista teräsputkista kierreosin. Lämminvesi- ja kiertojohdot tehtiin kupariputkista kapillaarijuotosliitoksien tai messinkiosin ja hitsausyhdistyksin. Sisäpuoliset vie-

märit ja sadevesijohdot koottiin raskasmallista tervatuista valurauta-viemäriputkista.¹⁰⁹

Rakennuksen alkuperäisen osan kerrosten vesi- ja viemärijohdot näkyvät kaavioista, jotka on teettänyt Rakennushallitus, ja piirtänyt Vesijohtoliike Onninen Oy.¹¹⁰ Eteläesplanadin puoleisen julkisivupuolen korotuksen yhteydessä 1956 vedettiin vesijohdot uusiin kerroksiin. Vuoden 1967 urakkaan kuului kylmä- ja lämminvesijohtojen tekeminen kiertojohtoineen kupariputkista kovajuotos- tai kapillariliitoksien. Istukkaventtiilit olivat messinkisiä ja niiden irrottamista varten putkiin asennettiin kartioyhdistäjät. Viemärit tehtiin keskiraskaista asfaltoiduista valurautaputkista muhviiliitoksien, jotka tiivistettiin bitumoidulla tiivistysnuoralla ja lyijyllä. Tietyissä kohdissa viemärit varustettiin puhdistusluukuilla messinkisin kiinnitysmutterein. Armatuurit olivat kromattuja.¹¹¹

Ilmanvaihto

Vanhimmat tiedot ilmanvaihto- ja lämmitysjärjestelmistä ovat vuodelta 1907. Suomen Rakennustaiteen museossa säilyneeseen piirustussarjaan on merkitty talon alkuperäiset lämmitys- ja tuuletusjärjestelmät. Piirustuksiin on tehty lisäyksiä lyijykynällä; ilmeisesti kuitenkin alkuperäisvaiheessa, koska samalla kynällä on jokai-

105 Rakennusselostus, yliarkkitehti V.J. Myyrinmaa, 6.6.1967. Kansio Lvi-työselitys ja -piirustukset, HeRp, ARK7RAK, 018/3, SkES.

106 Sähkötyöselitys (kaukolämmityksen muutos) Insinööritoimisto Eero Sahlman Ky, 25.3.1974. Kansio LVI-työselitykset ja piirustukset, 018/4, SKA; Parmes, 1978, 3. LVA.

107 Parmes, 1978, 5. LVA.

108 Työpiirustus, 1. krs Inva-WC-projektiot, 16.2.2004, Studio Bergroth Oy, SkES.

109 Putkityöselitys. I. Aspialan Insinööritoimisto. 10.9.1956, Helsinki, 26,27. HeRp, ARK7RAK, Id. 626A, Rak.H. (siirretty 2001) KL/UU Id 606 a. SkES.

110 Kaaviot Kellarikerros, 15.1.1957, I–IV krs, 1.2.1957, n:ot 10–14. Vesi- ja viemärijohdot, nousukaaviot 15.1.1957, n:o 21 ja 22 viemärit 15.1.1957, n:o 23. Skannatut 1956, SkES.

111 LVI-työselitys, Insinööritoimisto Juhani Salmivalli, 1.9.1967, Eteläesplanadi 16 Helsinki, 11–12. HeRp, ARK7RAK, 018/4, ja LVI-työselitys ja -piirustukset, SkES.

seen merkitty epäselvät nimikirjaimet, mutta päiväys on selvä: 5.9.07.¹¹²

Ilmanvaihtojärjestelmä on ollut painovoimainen. Kellarikerroksen piirustuksessa näkyy ainakin yksi tuloilman ottoaukko, joka sijoittui sisäpihan eteläreunaan, ja poistohormi, joka jäi pylvässalin nurkan kohdalle. Ensimmäisessä kerroksessa poistohormeja oli 19 ja ylemissä 18. Pankkisalin ilmastointi vaati yhden lisähormin.¹¹³

Koneellinen ilmanvaihto tuli ajankohtaiseksi kun rakennuksen katusiipeä korotettiin 1956. Ilmanvaihto perustui nyt kolmelle järjestelmälle: luonnolliseen ilmanvaihtoon, jollainen jäi kattilahuoneeseen ja siihen liittyviin huonetiloihin, pihasiiven ensimmäisen kerroksen huonetiloihin, sekä autotalliin. Koneellinen ilman sisäänpuhallus päätettiin järjestää nyt silloiseen kokoussaliin (Infra) ja kellariin, sekä koneellinen ilmantulo ja -poisto kaikkiin toimitustiloihin ja ruokalaan. Ilmamäärät näkyvät liitepiirustuksista.¹¹⁴

Insinööritoimisto Juhani Salmivallin LVI-työselitys on päivätty 1.9.1967. Sen mukaan kaikki työselitykset ja piirustukset laadittiin arkkitehtitoimisto V.J. Myyrinmaan rakenne-suunnitelman perusteella.¹¹⁵ Nyt rakennuksen korotetun osan lämmitysverkosto liitettiin

vanhaan lämpöjohtoverkostoon. Urakkaan kuuluivat mm. betoniset putkihormit ja kanavat maalaustöineen, sähköurakkaan sähkölaitteet, -johtimet ja asennustyöt. Ilmanvaihtolaitteisiin tehtiin sähköventtiilit. Ilmanvaihtokanavat varustettiin paloluukuilla laukeavin sulakkein. Sisäänpuhallus- ja poistolaitteet määriteltiin tarkkaan. Poistopuhaltimina käytettiin vesikatolle sijoitettavia huippuimureita.¹¹⁶ Ensimmäisessä kerroksessa kahviloiden kattoja laskettiin alas jopa n. yhdellä metrillä, vanhoja ilmanvaihtokanavia jatkettiin, ja ne varustettiin uusilla kattohajottajilla.¹¹⁷

Myyrinmaan suunnitelmaan sisältyi sekä luonnollisen ilmastoinnin kanavaverkosto, että koneellinen ilmastointi, jonka vaakakanavat suunniteltiin tehtäviksi 1 mm:n sinkitystä teräspelistä. Luonnollisen ilmastoinnin kanavat tehtiin muuraten samasta materiaalista kuin väliseinät, mutta vaakasuorat kanavat yleensä pellistä. Samassa rakennusselostuksessa mainitaan, että pystysuorat lämpöjohdot asennetaan yleensä näkyviin ja hiukan irti valmiista seinäpinnasta. Vesi- lämminvesi- ja viemärijohtojen nousulinjat sijoitettiin niille varattuihin kanaviin. Kanavien seinät olivat muiden väliseinien rakennetta, ja vähintään 5 cm:n paksuiset.¹¹⁸

Suunnitelmassa kerrotaan, että alaslasketuissa katoissa peltikanavat peitetään altapäin kevytrakenteisilla alaslasketuilla Kipsonit-laattakatoilla, jotka kannatetaan palonkestokyllästetyillä puisilla tai teräksisillä kannattajilla. Muualla kanavat oli tarkoitus peittää lujalevyverhouksella.

112 Piirustuskopiot. Proj. n:o 13902: Plan af källaren, Förslag till kombinerad lågtrycksång- och varmvattenuppvärmning jämte ventilationsanordning i Hypoteksföreningens Nybyggnad Helsingfors, plan af 1sta, 2dra, 3je och 4de våningen, 5.9.1907. SRM.

113 Ibid., SRM.

114 Putkityöselitys. I. Aspialan Insinööritoimisto. 10.9.1956, Helsinki, 31. HeRp, ARK7RAK, Id. 626A, Rak.H. (siirretty 2001) KL/UU Id 606 a. SkES.

115 Työselitys, Insinööritoimisto Salmivalli, 1.9.1967, 1. Kansio LVI-työselitys ja -piirustukset, HeRp, ARK7RAK, 018/4. Ks. myös piirustusluettelo, Insinööritoimisto Salmivalli, 1.9.1967, 1 samassa kansiossa. SkES.

116 Työselitys, Insinööritoimisto Salmivalli, 1.9.1967, 1. Kansio LVI-työselitys ja -piirustukset, HeRp, ARK7RAK, 018/4, s. 6,8,16,17. SkES.

117 Piirustus, I krs. Ilmanvaihto, 8.9.1967, Juhani Salmivalli, Kansio LVI-työselitys ja -piirustukset, HeRp, ARK7RAK, 018/4, SkES.

118 Myyrinmaa, 6.6.1967, 17. SkES.

Ullakolla vaakakanavat oli tarkoitus rakentaa Siporex-kappaleista muuraten, kun taas pystykanavat oli tehtävä muuraten kalkkihiekkatiilestä, ja niiden sisäpinnat tasoitettuina. Vesikaton yläpuolelle tehtiin piiput puoliraskaista punaisista tiilistä, jotka päällystettiin 0,6 mm:n kuparipellillä, ja rapattiin ullakon osalta. Määrättyihin piippuihin kiinnitettiin huippumuri, ja niille tehtiin määräysten mukaiset suojarakenteet.¹¹⁹

Ilmastointi uusittiin perusteellisesti 1970-luvulla. Rakennuksen uusi ilmanvaihto perustui hajautetulle järjestelmälle, jossa eri tilaryhmille oli erilliset ilmanvaihtokojeet. Tällaisia tilaryhmiä olivat keittiö, istuntosali, toimistohuoneet ja väestönsuoja. Lisäksi käytettiin pumppuja, potkuripuhaltimia ja huippuimureita. Neuvottelutilojen ilmanvaihtoa voitiin säätää paikallisesti.¹²⁰ Toimistokerroksissa tulo- ja poistokanavat sijoitettiin keskikäytävien kattoihin. Ilmanvaihtokonehuone sijoitettiin ylimpään kerrokseen. Kellarikerrokseen päätettiin ottaa raitis ilma suoraan pihalta, ja poistokanava sijoitettiin entisen lämpökeskukseen piippuun.¹²¹

Suunnitteluasiakirjoissa todetaan, että talo oli varustettu koneellisella ilmanvaihdoilla, joka toimi tyydyttävästi pihasiiven viidennessä ja kuudennessä kerroksessa, mutta ei rakennuksen muissa osissa. Vanhat ilmanvaihtolaitteet purettiin.¹²²

¹¹⁹ Myyrinmaa, 6.6.1967, 17-18. SkES.

¹²⁰ Peruskorjaus. Insinööritoimisto Juhani Salmivalli, 8.1.1976. Kansio LVI-työselitys ja -piirustukset, HeRp, ARK7RAK, 018/4, SkES.

¹²¹ Parmes, 1978, 5. LVA.

¹²² Ks. Pohjakaavojen valokopiot, I krs, II krs, III krs, IV krs, kellarin purettavat laitteet, V krs ja VI krs. Insinööritoimisto Juhani Salmivalli, 8.12.1975. Virastotalon Et. Esplanadinkatu 16 Rakennus-, putki-, ilmanvaihto-, ja sähkötöiden urakka-asiapapereita. HeRp, ARK7RAK, 846. SkES.

Ilmastointijärjestelmän muutos 1970-luvulla oli perusteellinen, muttei täydellinen.

Uusimman ilmanvaihtosuunnitelman teki ja toteutti 1992–1993 Hevac-Konsultit. Ilmanvaihtolaitteiden urakoitsijana toimi LVI-Wuorio.¹²³ Kolmannen kerroksen entisen asunnon kohdalle tehtiin LVI- ja sähkötyöt 1994.

Sähkö

Vuosien 1976–78 peruskorjauksessa säilytettiin vanha sähköpäätauluhuone, mutta sähkökomeero uusittiin.¹²⁴ Uusi sähkötyöselitys laadittiin 10.12.1975. Sähköurakassa 1975 Helsingin Sähkölaitos irroitti talojohdon nykyisestä pääkeskuksesta, ja kytki sen uuteen sähköpääkeskukseen. Vuoden 1975 sähkötyöselityksen mukaan purettiin entiset asennukset suurelta osin pois, lukuunottamatta pihasiiven kerroksia neljästä kuuteen ja joitakin poikkeuksia, jotka ilmenevät sähkötyöselityksestä ja piirustuksista.

Samalla poistettiin valaisimia, jotka luetteloitiin ja luovutettiin Uudenmaan läänin rakennustoimiston varastoon. Uusina johtoina käytettiin MMJ- ja MMK-tyyppisiä suojatene Plica- tai panssariputkella tarpeen mukaan. Pinta-asennustyöt suunniteltiin siten, että johtojen ja koneiden asennus suoritettiin vasta lopullisen maalauksen jälkeen.¹²⁵

Toimistohuoneiden valaistus uusittiin osassa rakennusta, ja käytävien valaistus muualla paitsi pihaosan viidennessä ja kuudennessä kerroksessa.

1975 päivätyissä asiakirjoissa on perusteelliset tiedot sähköurakan yksityiskohdista ja mm. valaisinluettelo.¹²⁶ 1970-luvulla uusittiin mm. kaikkien toimistotilojen valaistus ja taloon

¹²³ Ilmanvaihtolaitteiden kelpoisuustodistus ja Mittauspöytäkirja, LVI-Wuorio Oy, 4.6.1993. SkES.

¹²⁴ Parmes, 1978, 4. LVA.

¹²⁵ Sähkötyöselitys 10.12.1975, 11, 12 ja 18. SkES.

¹²⁶ Kansio 846: Virastotalon Et. Esplanadinkatu 16 Rakennus-, putki-, ilmanvaihto- ja sähkötöiden urakka-asiapapereita. SkES.

suunniteltiin varta vasten uusia valaisimia keisimpiin tiloihin, kuten pääportaaseen, Inf-rasaliin ja auloihin. Messinkirunkoisissa näytävissä pallovalaisimissa on luotu omaleimaisia ratkaisuja ikäänkuin kytkemällä yksittäisiä valaisimia suuremmiksi kokonaisuuksiksi.

Alkuperäisiä valaisimia ei rakennuksessa ole, mutta yhdestä sirosta kattokruunusta on säilynyt piirrossuunnitelma Kansallisarkistossa.¹²⁷ Pylvässalin (Infra) kattovalaisimet uusittiin 2004. Seinävalaisimet kiinnitettiin katon palkkien keskikohtien mukaan. Tällöin myös käsiteltiin seinäpinnat, maalattiin kohokuviointit, ja puhdistettiin kipsikoriste.¹²⁸

Merkittäviä sähkötöitä ja uusia asennuksia tehtiin yleensäkin ilmanvaihtoa ja lämmitysmakojen uusittaessa, samoin silloin kun öljylämmitys muutettiin kaukolämmitykseksi 1974. Tällöin mm. öljypoltinjohtotukset poistettiin ja tarpeettomiksi käyneet kojeet irroitettiin.

Kolmannen kerroksen entisen asunnon kohdalle tehtiin asianmukaiset LVI- ja sähkötyöt 1994.

2.4.2.f Huonekalut ja sisustus

Vanhoissa ruotsinkielisissä Arkkitehti-lehden numeroissa 9 ja 10 on säilynyt valokuvia Hypoteekkiyhdistyksen teettämistä huonekaluista ja valaisimista. Ainakin osan sisustuksesta on suunnitellut David Frölander yhteistyössä Lars Sonckin kanssa.

Hypoteekkiyhdistys sai uuden huoneiston Helsingin keskustassa Yrjönkadun ja Bulevardin kulmuksesta 1937. Kyseessä on arkkitehti Sigurd Frosteruksen suunnittelema

Bostads Ab Taosin rakennus, joka valmistui vuonna 1912 osoitteeseen Bulevardi 3 – Yrjönkatu 9. Suomen Hypoteekkiyhdistys osti talosta Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön huoneistot 1937, ja siirsi toimintansa tänne Eteläesplanadi 16:sta. Samalla Lars Sonckin toimistossa suunniteltuja arvohuonekaluja siirrettiin näihin uusiin toimitiloihin. Myöhemmin Hypoteekkiyhdistys on hankkinut samasta rakennuksesta omistukseensa lähes kaikki asunnot.¹²⁹

Sigurd Frosteruksen suunnittelemassa rakennuksessa yllättää erikoisesti A-portaan sisäänkäynti, joka on selvästi kopioitu Eteläesplanadi 16 tynnyriholveilla katetuista sisäänkäynneistä. Myös huoneiston A 7 eteishallissa on katto tynnyriholvattu, mikä oli mahdollista siksi, että huoneisto sijaitsee ylimmässä kerroksessa. B-portaan Bulevardille johtava aulakäytävä on tasakattoinen, mutta sen seinäpintojen koristelu muistuttaa Eteläesplanadi 16 sisäänkäyntien koristelua.

Nämä kaikki tilat, A-portaan sisäänkäynti, B-portaan porraskäytävän aulan koristelu ja ylimmän huoneiston eteishalli muistuttavat silmiinpistävästi Lars Sonckin suunnitteleman Hypoteekkiyhdistyksen alkuperäisen rakennuksen yksityiskohtia. Muuten Frosterus noudatti rakennuksessa lähelle biedermeieria tulevaa klassismia, eli jonkinlaista jälkibiedermeier-tyyliä.¹³⁰

Hypoteekkiyhdistyksen pankkisalissa ovat edelleen jäljellä alkuperäinen mahonkinen pankkitiski, sohva, sekä honduras-mahonkinen puhelinkoppi, jotka kaikki on tuotu tänne Eteläesplanadilta. Eteishallin kookas sohva saat-

¹²⁷ Piirustus KA Rak. H. 56 M 1/22/7.

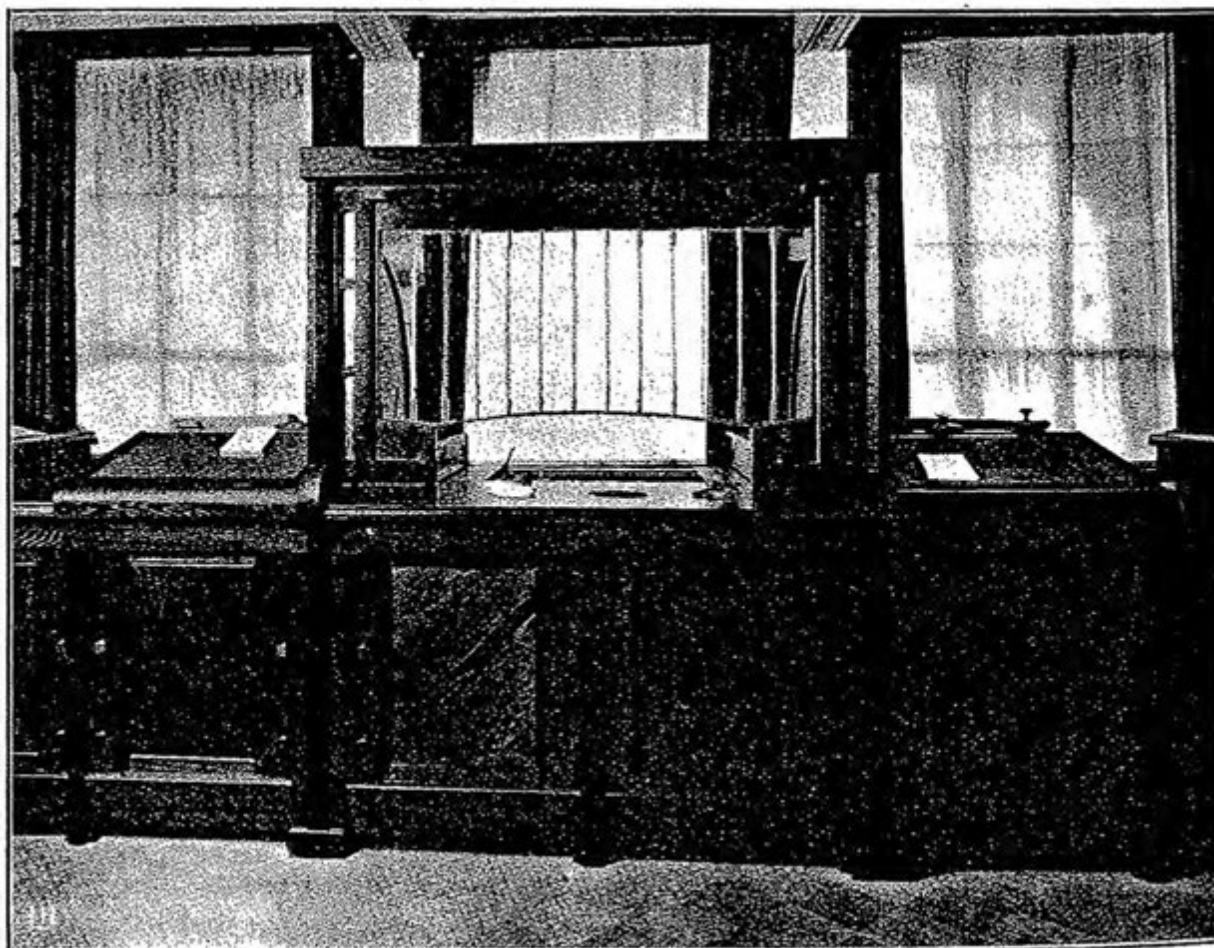
¹²⁸ Työpiirustus, Kokoussali seinäprojektiot, 9.7.2004, Studio Bergroth Oy. HeRp, ARK7RAK, Kansio Rakennuslupa-asiakirjat, ei numeroa, SkES.

¹²⁹ Wager Henrik, Bostads Ab Taos, Bulevardi 3 – Yrjönkatu 9, Helsinki. Rakennushistoriallinen selvitys ja inventointi. 03.03.2004, 3, 8. HyA.

¹³⁰ Ibid., 18, 19, 23 ja 24.

taa myös olla peräisin sieltä, mutta ainakin pankkisalini ja muiden Bulevardin-puoleisten huoneiden ikkunalampetit on suunniteltu Lars Sonckin toimistossa, ja ne on siirretty tänne alkuperäisestä Hypoteekkiyhdistyksen pankkipalatsista. Lisäksi Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön entisessä kansliassa on Hypoteekkiyhdistyksestä tuotu kaksi sohvaa, pöytä, sekä neuvottelupöytä siihen kuuluvine tuoleineen, kaikki jugendia.

Expeditionssalin yksityiskohtia, Arkitekten 9, 1909, SRM.

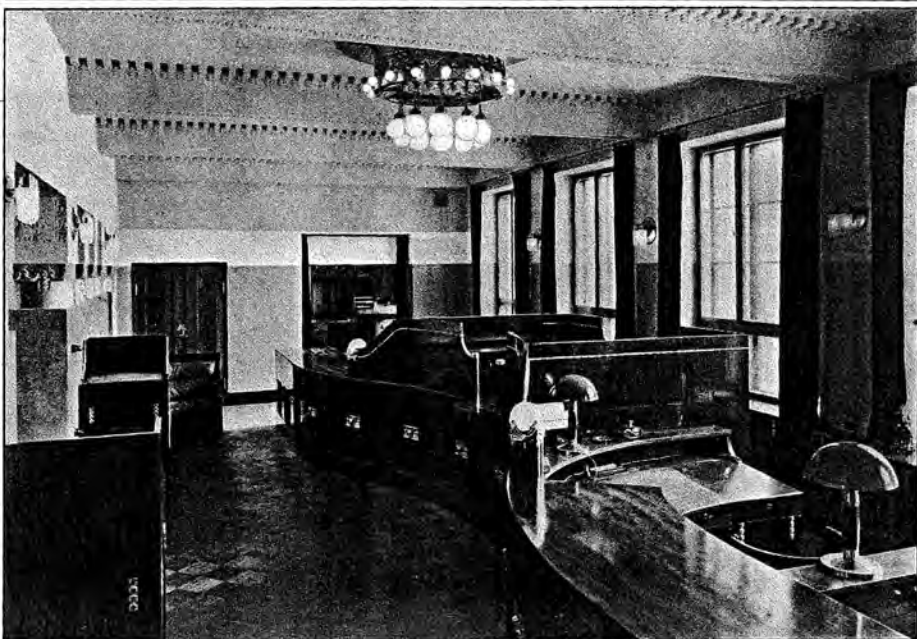

*Pankkisali (Infra)
alkuperäisessä asussaan.
Korvenmaa, 1991, s. 90,
kuva 124.*

*Expeditionssal alkupe-
räisessä asussaan, Arki-
tekten 9, 1909, SRM.*

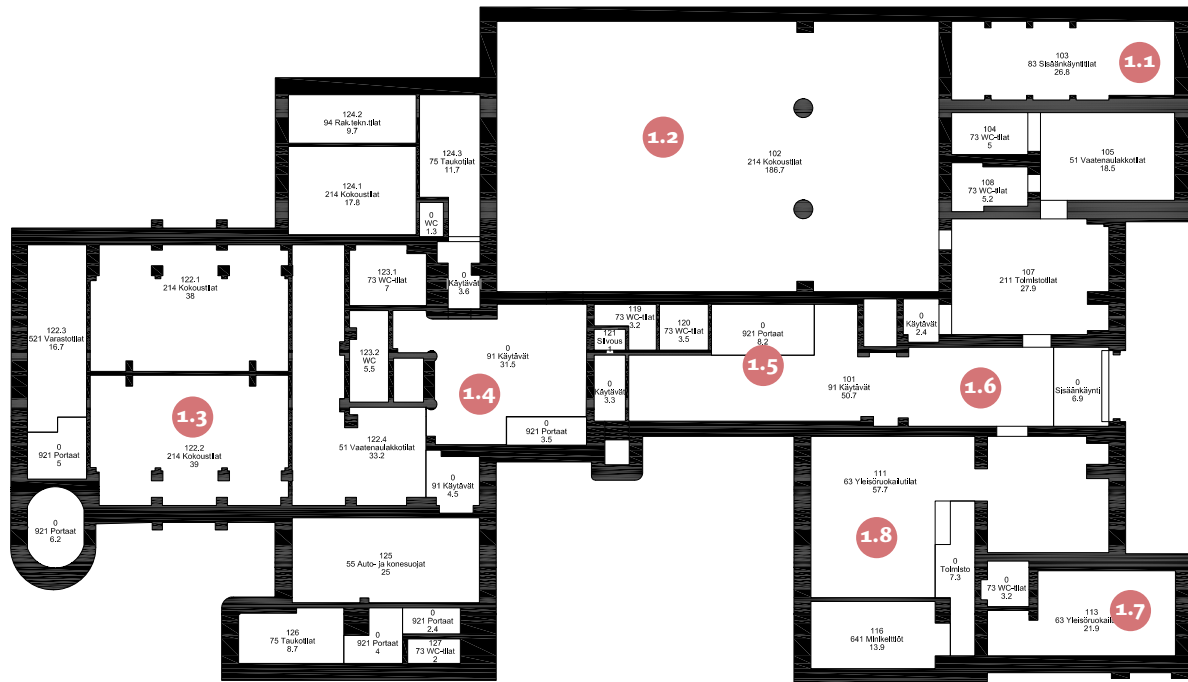

S

Huonetila- ja kerrosinventointi

43

44

1.1 Eteinen

Eteinen on erittäin hyvin säilynyt pitkänomainen holvattu tila jugendkoristeineen.

- Käyttö* Kokoushuoneeseen johtava eteisaula. Alunperin pankkisalin eteinen.
- Lattia* Harmaa 150 mm × 150 klinkkeri. Jalkalista on maalattu raita seinässä.
- Seinät* Rapatut ja maalatut persikanvärisiksi.
- Katto* Rappauskoristein koristeltu tynnyriholvi, jota jaksottaa pilasteriaihe. Seinältä kaareksi taittuvia pilastereita on kolme. Katto on nykytilassaan maalattu vaaleaksi ja yksiväriseksi.

45

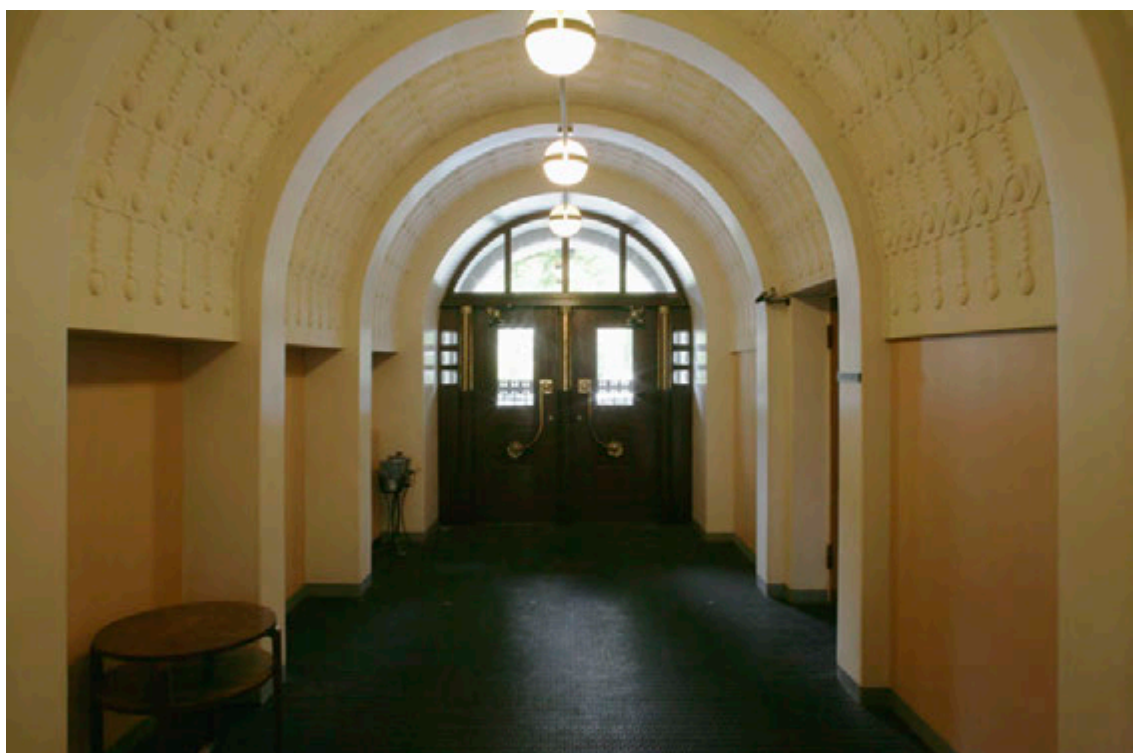
- Ovet ja ikkunat* Ulko-ovi on kaksoislasiovi, jonka päällä on puolipyöreä, kolmella välipuitteella jaettu ikkuna. Oven karmit ovat profileiltaan pyöreitä ja niiden yläosassa on metallipakotusverhous messingistä. Ulko-ovi on alkuperäinen. Lasit ovat lämpölasia. Ulkopuolen vetimet ovat alkuperäiset. Sisempi ovi, joka johtaa Infra-saliin (salin nykyinen nimitys), on alkuperäinen heiluripariovi. Sen saranat ovat suurikokoisia. Kaikki oven helat ovat alkuperäisiä. Oven karmit ovat profileiltaan pyöreitä ja ”tukkimaisia”. Karmien yläosassa on upotettuja messinkipakotuksia ja alaosassa messinkiholkka. Oven yläpuolinen ikkuna on yhtenäinen, siinä ei ole välipuitteita. Vaatesäilytykseen johtava ovi on vuoden 1978 tietojen mukaan alkuperäinen tamminen peiliovi, jonka kahdessa peilissä on lasitus.

- Lvi-varusteet ja kalusteet* Ripapatteri seinällä lähellä ulko-ovea.

- Valaisimet* Eteisessä on 1970-luvulta oleva, messinkirungolla yhteenkytketty pallovalaisin.

- Muuta* Huoneen tunnelma on intensiivinen. Kadun puolelle jää syvennys, jota korostaa luonnonkivinen portaali. Syvennyksen lattia ulkopuolella on marmoria.

Katso väritutkimus!

1.2 Infra-Sali

46

Infra- eli kokoussali jakaantuu kahteen osaan, joita massiiviset punagraniittipylväät ja palkki rajaavat. Arkkitehdin ajatuksena on ollut kehittää tilasarja kadulta saliin. Akselin päätepiisteessä on ikkuna, jonka alapuitteissa on lyijylasityö. Huoneen kruunaa valtava lasikatto, joka tuo tilaan luonnonvaloa. Kattopinta on voimakkaasti artikuloitu ja koristeltu. Alakertaan johtava porras on todennäköisesti alkuperäinen. Tila on erittäin hyvin säilynyt.

Käyttö Kokoussali, alunperin pankkisali.

Lattia Myöhempi (uusittu 1978) tammisauvaparketti. Osa tammisista ja lakatuista kulmikkaista jalkalistoista on kiinnitetty messinkisillä ristipääräruuveilla ja osa messinkisillä kupukantaruuveilla. Kupukantaruuvein kiinnitetyt listat vaikuttavat vanhemmilta, mutta nekin eivät välttämättä ole alkuperäisiä vaan 1970-luvulta.

Seinät Alunperin ilmeisesti rapatut ja maalatut. Nyt seinällä on levyverhous ja ne on maalattu murretun vihreiksi. Huoneen matalassa osassa kulkee koristefriisi reliefinä seinän keskellä. Myös kattolista on rapattu ja siinä on koristeaihe.

Katto Matalan osan katon pinnassa on akustokäsittely ja kattopintaa on laskettu alkuperäisestä. Sisätila huipentuu valokattoon salin keskiosassa. Se jakautuu kolmeen osaan palkeilla, ja edelleen kukin näistä kolmesta jakautuu viiteen osaan hieman matalammilla palkeilla ja lopulta neliönmuotoisiin aukkoihin yhä matalammilla palkeilla. Ikkunat ovat neliruutuisia ja neliönmuotoisia. Niiden puitteet ovat sisäpuolelta lakattua puuta, mahdollisesti teakia. Muilta osin palkit on maalattu vaaleiksi. Ikkunat on lasitettu kropuliaisella (1930-luvulle tyypillisellä) lasilla. Kattoikkunan alapuolella on koristefriisi, jossa on käytetty kultaväriä. Kattoikkunan aluetta kiertävä katon osa on kasetoitu sisäkkäisiin neliönmuotoisiin kenttiin. Salin takaosan katossa on maalattu kipsikoriste. Kattodetaljia on korjailtu 2004.

Ovet Eteiseen johtavan oven ympärillä on koristereliefit ja rappauspinta. Tilassa on kaksi muuta tammista ovea. Vahtimestareiden työtilaan johtava ovi on ilmeisesti alkuperäinen ja pääaulaan johtava ovi on uusi.

Ikkunat Kattoikkuna ja lyijylasilla koristeltu ikkuna, jonka ikkunanpuitteet on petsattu tummemmiksi ja ikkunapenkki on puuta.

Lvi-varusteet ja kalusteet Patterit on uusittu ja ilmanvaihto on myöhempi. Raittiin ilman tulosauleikko on nykyisin koteloituna lattian rajassa huoneen eteläseinällä. Poistoritilät ovat näkyvissä pohjoisseinän kattopinnassa.

Kiintokalusteet Ei ole.

Valaisimet Seinille on asennettu myöhemmät lasikupuvalaisimet. Matalassa osassa on pienikokoiset seinävalaisimet, ja kolme uudempaa kuvallista riippuvalaisinta, ilmeisesti 2000-luvulta.

Muuta Huoneessa on kaksi graniittista vapaasti seisovaa pylvästä, joiden keskivaiheilla on kiveen hakattu kukkanauha. Nauhan alapuolinen osa on hakattua kiilloittamatonta graniittia ja nauhan yläpuolella on kiilloitettua punagraniittia. Myös jalustaksi luettava osa (jalkalista) on kiilloitettua

kiveä. Pylväät ovat pyöreitä ja niiden kapiteelit ovat nelikulmaisia. Myös kapiteeli on runsaasti koristeltu.

Huoneen koilliskulmassa on kellariin johtava betonimosaiikkiporras. Sen eteen on asennettu messinkirunkoinen lasiportti peruskorjauksen yhteydessä 1976–78.

Huoneessa on laadukas, lukumäärältään suuri 1970-luvun irtokalusteryhmä, joka koostuu taloa varten suunnitelluista kokouspöydistä ja tuoleista.

Katso väritutkimus!

47

Infra-Sali

48

1.3 Pihasiiven kokoustilat

Alkuperäisessä suunnitelmassa arkkitehti johdatti kävijän rakennuksen pääakselia pitkin myyntisaliin. Salin sivuilla oli alunperin kaarevat ikkunat ja sali oli kaksi kerrosta korkea. 1940-luvun alussa tilaan rakennettiin parvi ja parvelle johtava porras. Parvea kannattamaan lisättiin kuusi pylvästä, joiden kapiteelien koristelu on irtautunut klassisista ihanteista fantasian puolelle. 1960-luvulla tilaan rakennettiin välikerros, jota kannattavat sen keskelle rakennetut kaksi betonipylvästä ja näiden päällä olevat ulokkeelliset palkit. Ylempään kerrokseen tehtiin toimistohuoneita. 1970-luvulla tila on jaettu kahtia avautuvalla tammiseinällä. Samassa yhteydessä alakattoon on lisätty akustolevyjä.

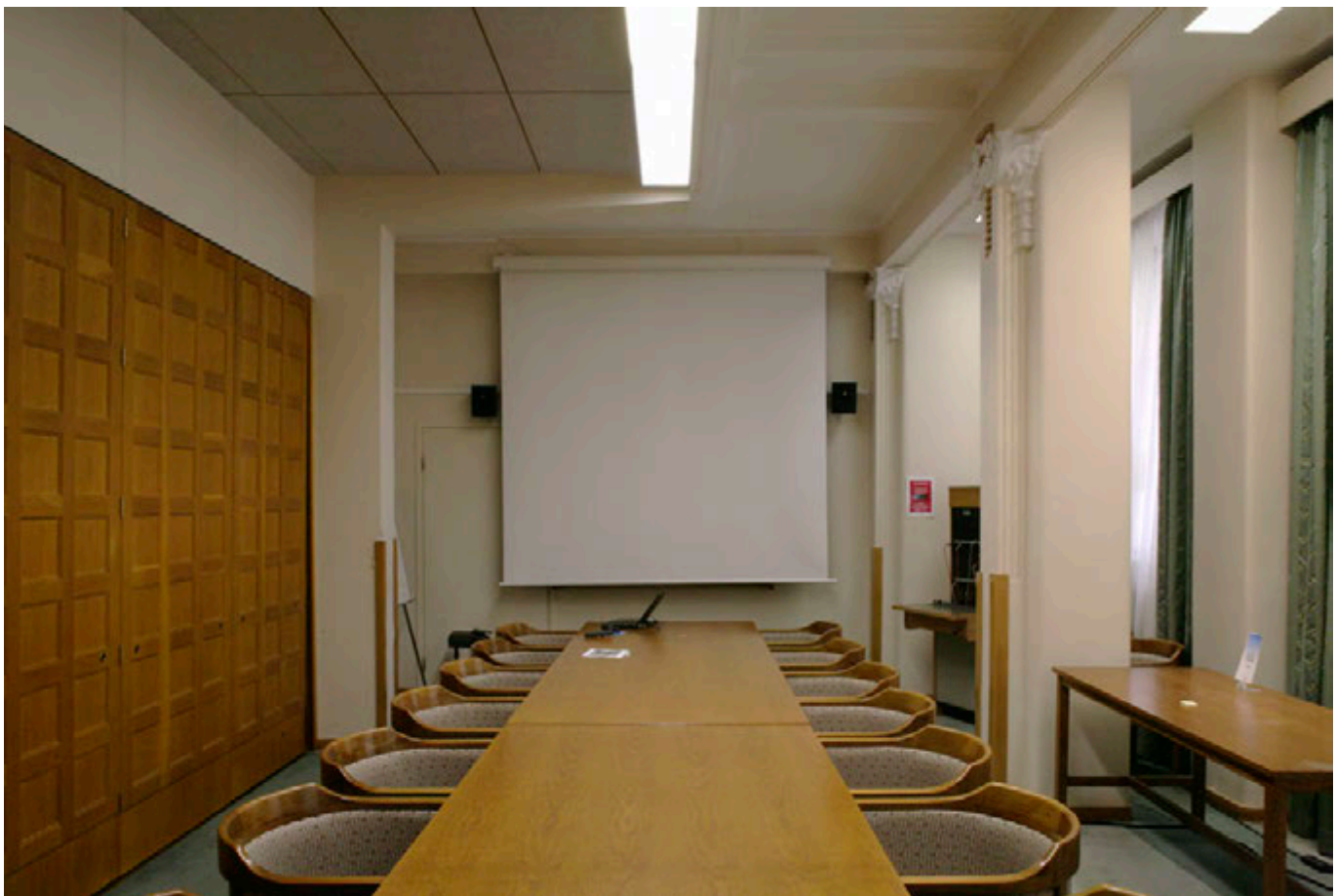
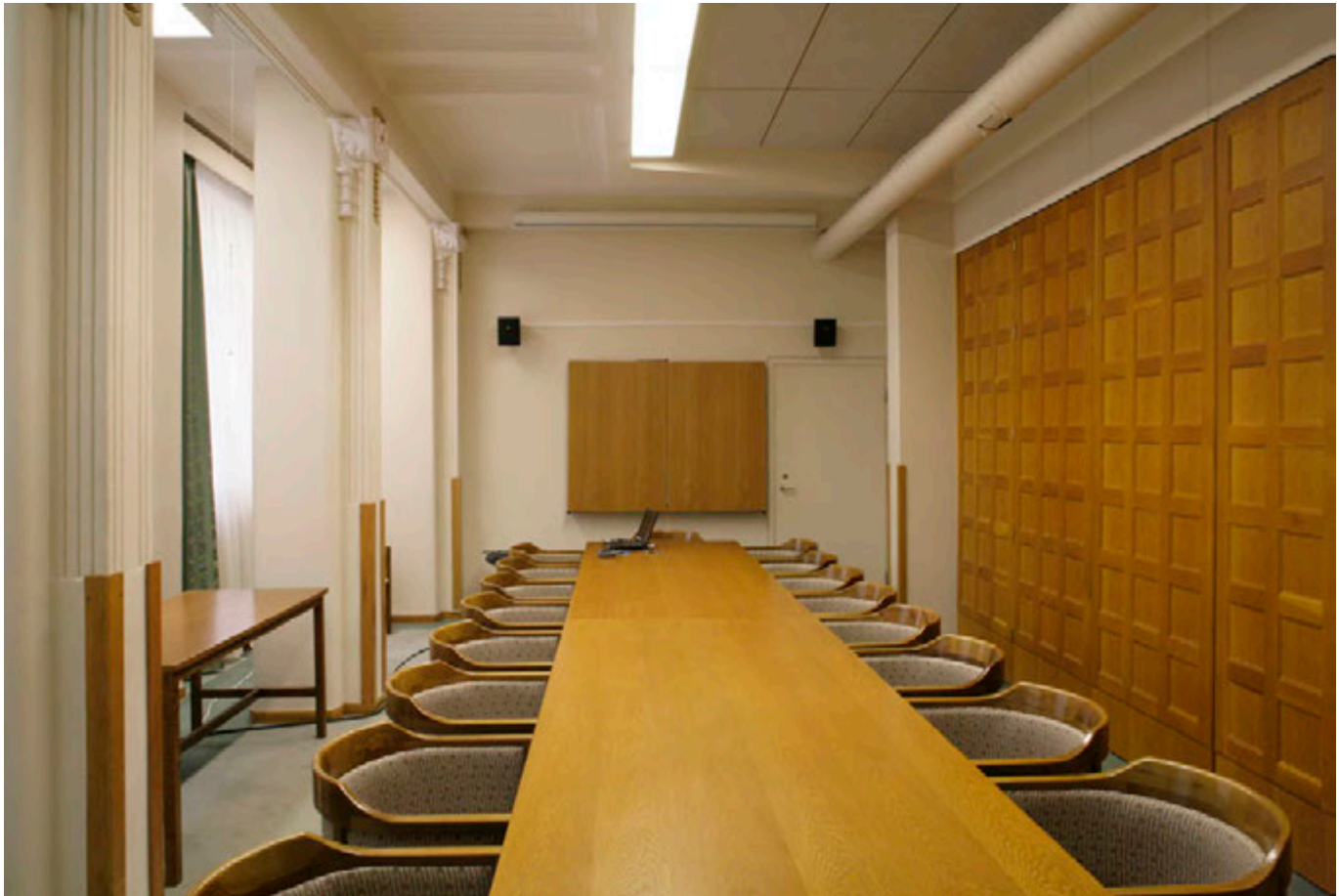
Alkuperäinen myyntisali on jaettu useaan erillaiseen tilaan ja suurinta osaa katoista on laskettu. Tilan hahmo ei ole enää tunnistettavissa. Alkuperäiset pylväsparit ovat jääneet seinärakenteisen sisälle. Tila ei ole hyvin säilynyt, mutta siinä on tulkittavaa kerroksellisuutta.

49

<i>Käyttö</i>	Alunperin pankin myyntisali (Försäljningslokal), sitten kirjasto, arkisto ja nykyisin kokoustila.
<i>Lattia</i>	Kokoustiloissa ja aulassa on kokolattiamatto ja wc-tiloissa klinkkerit.
<i>Seinät</i>	Vanhat seinät ovat maalattuja ja rapattuja, uudet väliseinät ovat todennäköisesti levyrakenteisia. Kokoushuoneiden väliseen seinään on asennettu korkea tamminen piilo-ovista koostuva seinä 1970-luvulla, joka ainakin periaatteessa mahdollistaa tilojen yhdistämisen yhdeksi suureksi saliksi.
<i>Katto</i>	Kattopinnassa on eri aikaisia vyöhykkeitä: kasetoitu parven alapinta ja akustolevyt.
<i>Ovet</i>	Kaikki ovet ovat myöhempiä.
<i>Ikkunat</i>	Sivuseinillä on valkoisiksi maalatut ruutuihin jaetut puuikkunat 1960-luvulta.
<i>Lvi-varusteet ja kalusteet</i>	Ikkunoiden alla on ripapatterit. Kokoushuoneen aulaa vasten olevalla seinällä on lautasventtiilit poistoa varten ja ritilä tuloilmaa varten.
<i>Kiintokalusteet</i>	Ei ole.
<i>Valaisimet</i>	Kokoustiloissa on kattoon kiinteästi asennettuja loisteputkia.
<i>Muuta</i>	Kokoustiloissa on samoja 1970-luvun kalusteita kuin Infra-salissa. Kaksi alkuperäistä tilassa vapaasti seisonutta pylvästä on todennäköisesti koteloitu seinärakenteen sisään niin, että niiden kapiteelit ovat piilossa. Hissi on rakennettu 1967.
	Katso väritutkimus!

Pihasiiven kokoustilat

50

1.4 Aula

Huone on ollut osa tilasarjaa ja nykyistä korkeampi. Sen eteläseinän pylväiden läpi on tarjoutunut näkymä saliin. Nykytilassaan aula on ikävä läpikulkupaikka.

Käyttö Aulatila.

Lattia Myöhemmät kiilloitetut vaaleat marmorilaatat, joissa on harmaita viivoja. Infra-saliin johtavan oven edessä on viisto porras.

Seinät Rapatut ja maalatut. Hissiä vastaan olevalla seinällä on nähtävissä kahden alkuperäisen pylvään alaosa.

Katto Alaslaskettu levykatto, johon on ulotettu loisteputkia.

Ovet Uudempia moderneja ja vanhan mallisia ovia.

Ikkunat Kaksi valkoiseksi maalattua ikkunaa, jotka ovat todennäköisesti myöhempiä.

Lvi-varusteet ja kalusteet Ripapatterit ikkunoiden alla.

Kiintokalusteet Huoneessa on kellariin johtavan portaan kaide, joka on todennäköisesti tehty vanhan mallin mukaan.

Valaisimet Upotetut loisteputket.

Muuta Tilan nahkasohvaryhmä, sohva ja kaksi nojatuolia, saattaa olla alkuperäinen.
Tutkitaan pylväiden materiaali.

Aula

52

1.5 Pääporras

Pääporras käsittää porrastilat ensimmäisestä kerroksesta ullakolle ja hissin. Pääporras on osa kadulta saliin johtavaa tilasarjaa. Porrashuone ovineen, kaiteineen ja tammi-ikkunoineen tuhoutui 1976 tulipalossa. Se on kokonaan uusittu. Portaassa on alun alkaen ollut hissi. Se vaihdettiin uuteen 1956 kun rakennusta korotettiin. Hissiä on senkin jälkeen modernisoitu.

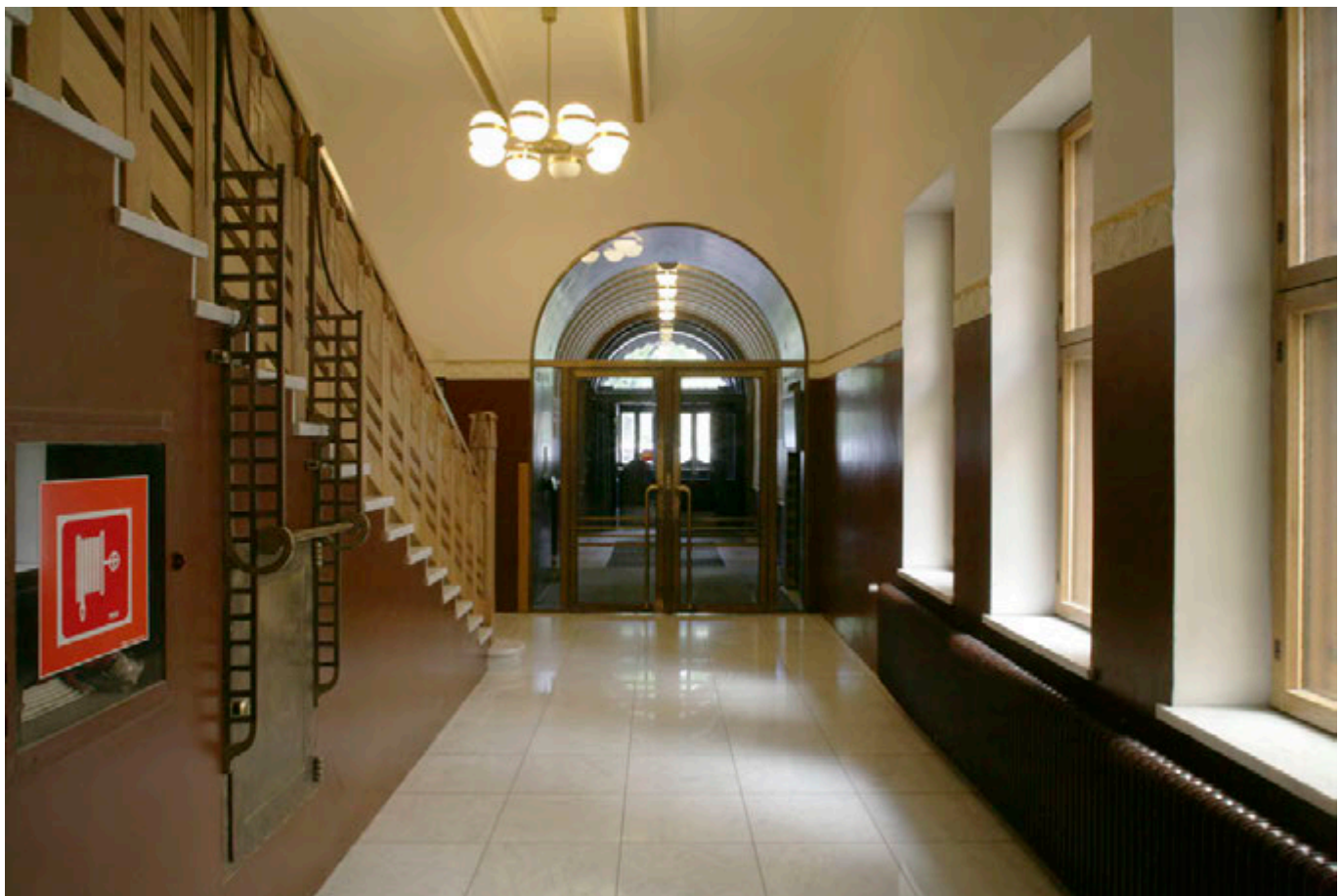
Käyttö Pääporras.

Lattia Alatasanne on verhottu myöhemmällä kiilloitetulla vaalealla marmori-laamalla, jossa on harmaita raitoja. Myös portaan nousut ja etenemät on verhottu samalla kivellä. Jalkalistoja ei ole. Ylimmissä kerroksissa eli uudessa osassa lattia on mosaiikkibetonia ja jalkalista on seinään maalattu raita.

Seinät Seinät ovat rapatut ja maalatut. Seinäpintaa koristaa koristefriisi. Sen alapuolinen osa on kiiltävä ruskeaksi maalattu pinta ja yläosa sekä friisi ovat vaaleita, kahta eri sävyä. Friisin yläpuolella on kultaraita. Hissin oven yläpuolella on reliefillä koristeltu kolmiomainen pinta, joka on vaalea. Seinien ulkonurkkia on suojattu tammilistoin. Ylimmissä kerroksissa seinät ovat rapatut ja maalatut. Seinäpinta on jaettu kahteen väriyöhykkeeseen alakerran tavoin, mutta koristefriisiä ei ole.

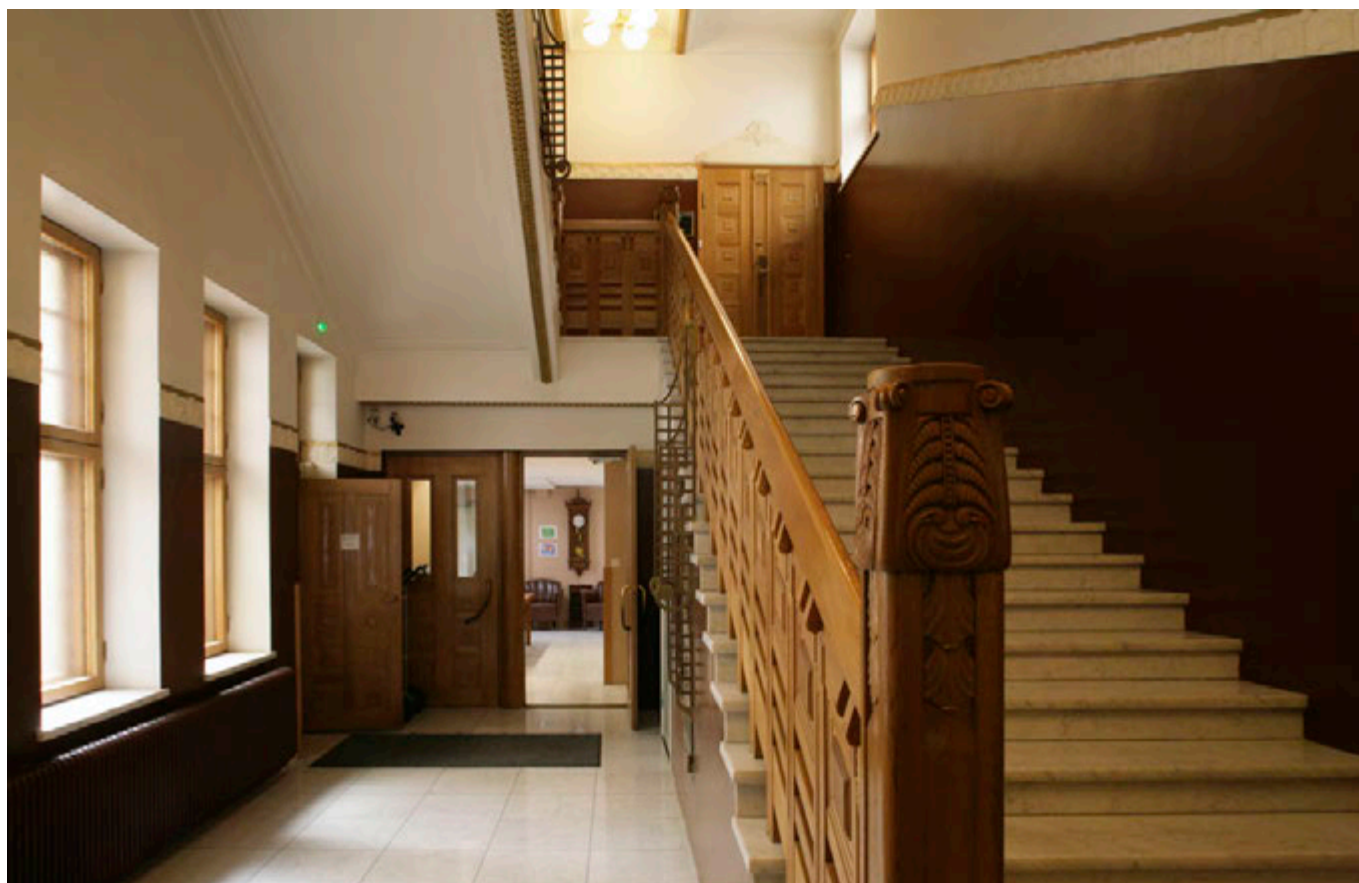
Katto Katon ja porrassyöksyjen alapinnat on jaettu palkkien avulla kenttiin, joita on koristeltu rappauksen eri tasoilla sisäkkäisesti. Palkkien alapinnassa on kullattu lehväaihe nauhana. Uudessa osassa porrassyöksyjen alapinnat ovat suoria, maalattuja ja rappattuja pintoja.

53

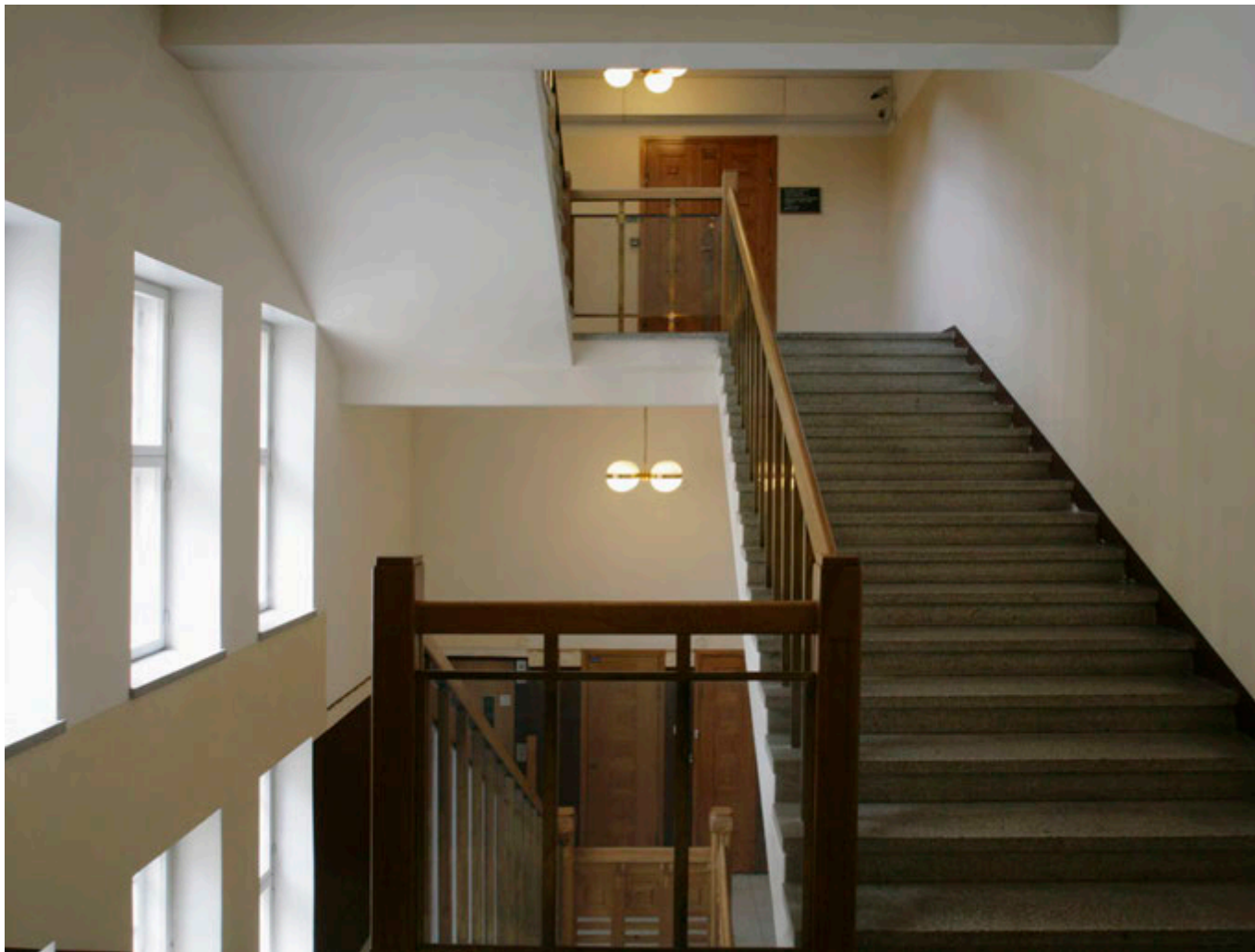

- Ovet* Aulaan johtaa uusi pronssiovi. Muut ovet ovat vanhan mallin mukaan tehtyjä uusia puuovia. Hissin ovi on tammiviilupintainen laakaovi ja siinä on pieni ikkuna. Ylimmissä kerroksissa on uudet tammipariovet, jotka jäljittelevät vanhaa mallia.
- Ikkunat* Myöhemmät tammiset kaksilasiset ikkunat. Uudessa osassa on valkoiseksi maalatut kaksilasiset mäntyikkunat.
- Lvi-varusteet ja kalusteet* Portaani ikkunoiden alla on ripapatterit.
- Kiintokalusteet* Ei ole.
- Valaisimet* Alatasanteella 1970-luvun messinkirunkoinen kahdeksasta pallosta koostuva kruunu. Ylemmillä tasanteilla kruunut ovat pienempiä, nelipalloisia.
- Muuta* Portaani kaide on palon jälkeen uudelleen rakennettu 1978. Se on tammea neljässä alimmassa kerroksessa. Kaide päättyy alatasanteella koristeelliseen tammitolppaan. Tammitolppia on tasanteilla kaiteen kulmissa. Uudessa osassa portaani tolpat ovat myös tammea, mutta ne ovat yksinkertaisempia. Kaiteen pystyrakenteet ovat pronssia ja kaide on pronssikehykseen kiinnitetty akryylilevy. Käsijohde on tammesta. Syöksyjen kohdalla kaiteeseen on kiinnitetty pronssiset koristeelliset rakenteet, jotka ovat ilmeisesti tarkoitettut palotikkaiden kiinnitystä varten. Palosammutuskalustoa lienee säilytetty alatasanteella, portaani alla olevassa, tuplaseinärakentein varustetussa pienessä kammiossa, johon johtaa pronssiovi.

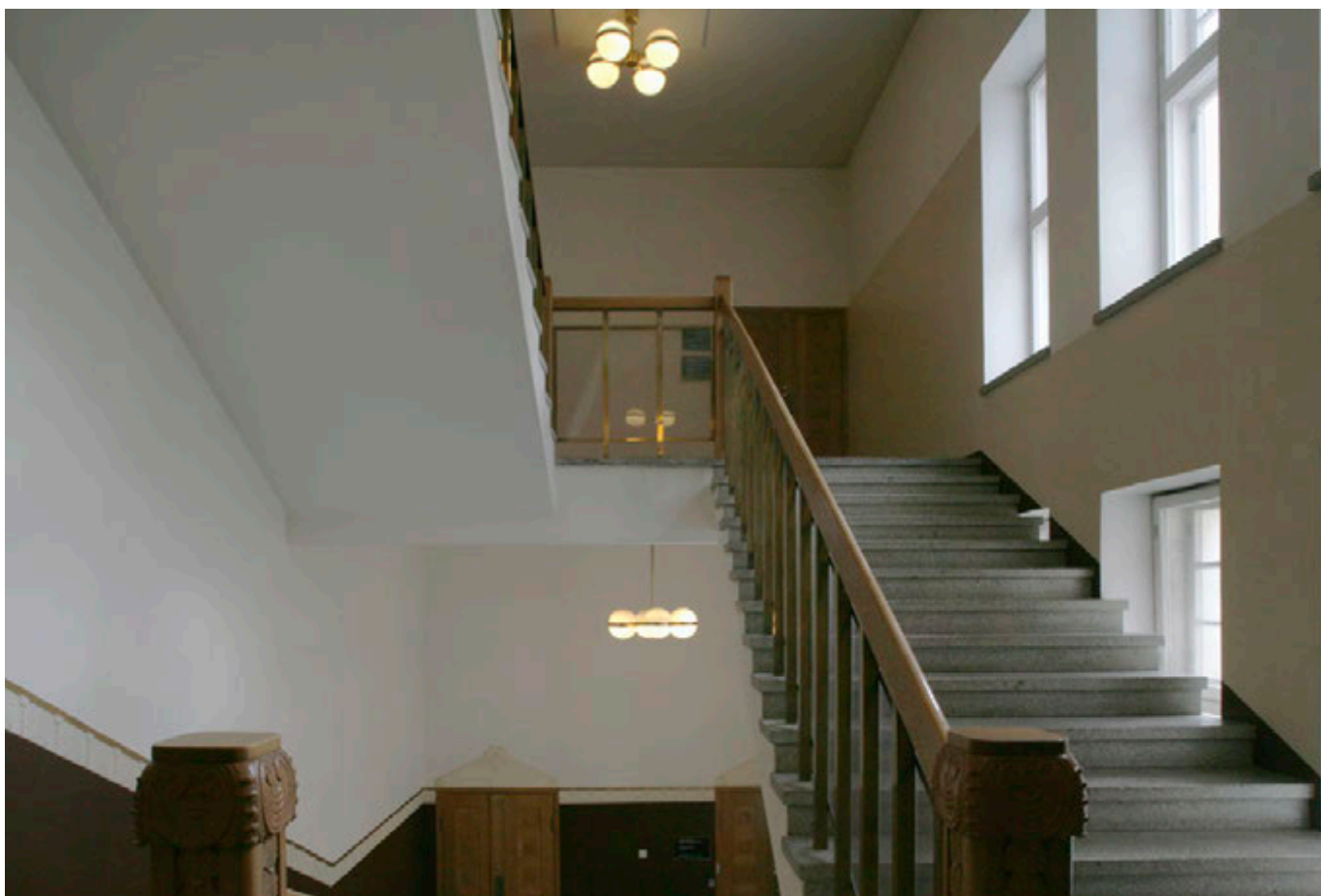
Katso väritutkimus!

Pääporras

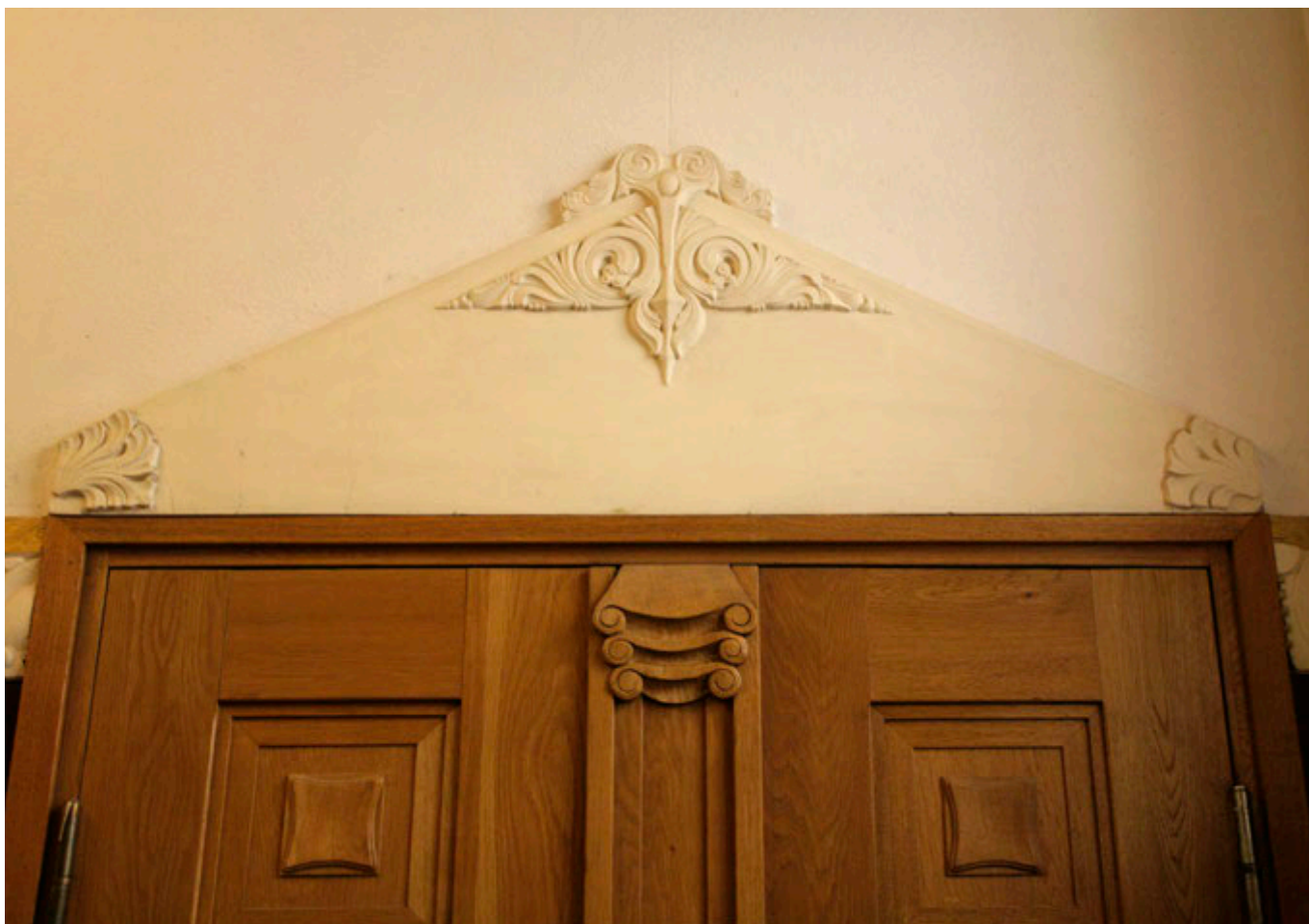
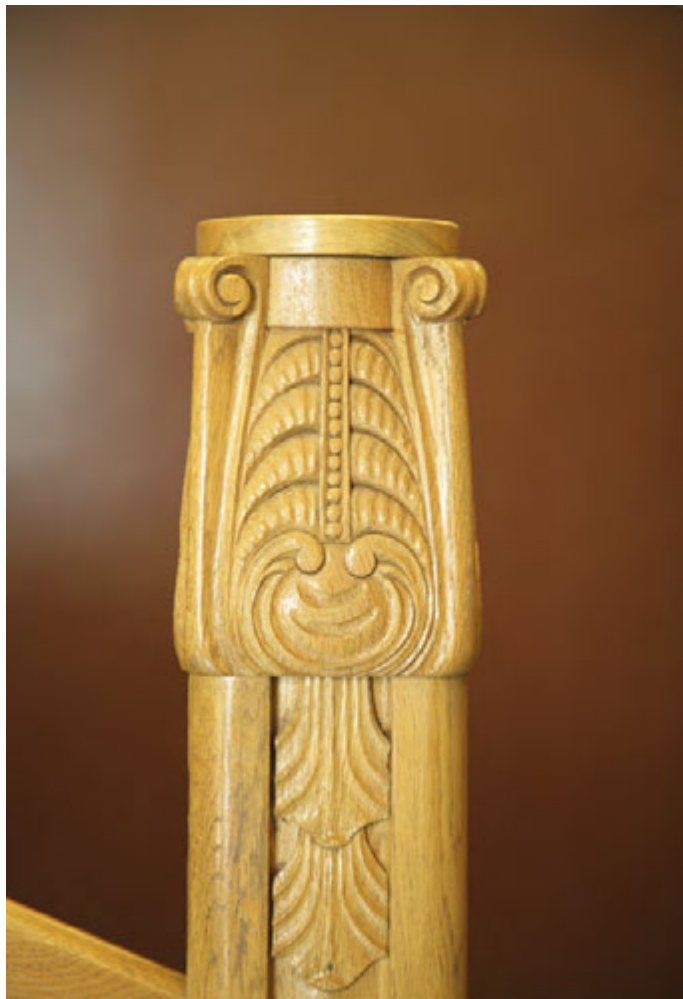

55

Pääporras

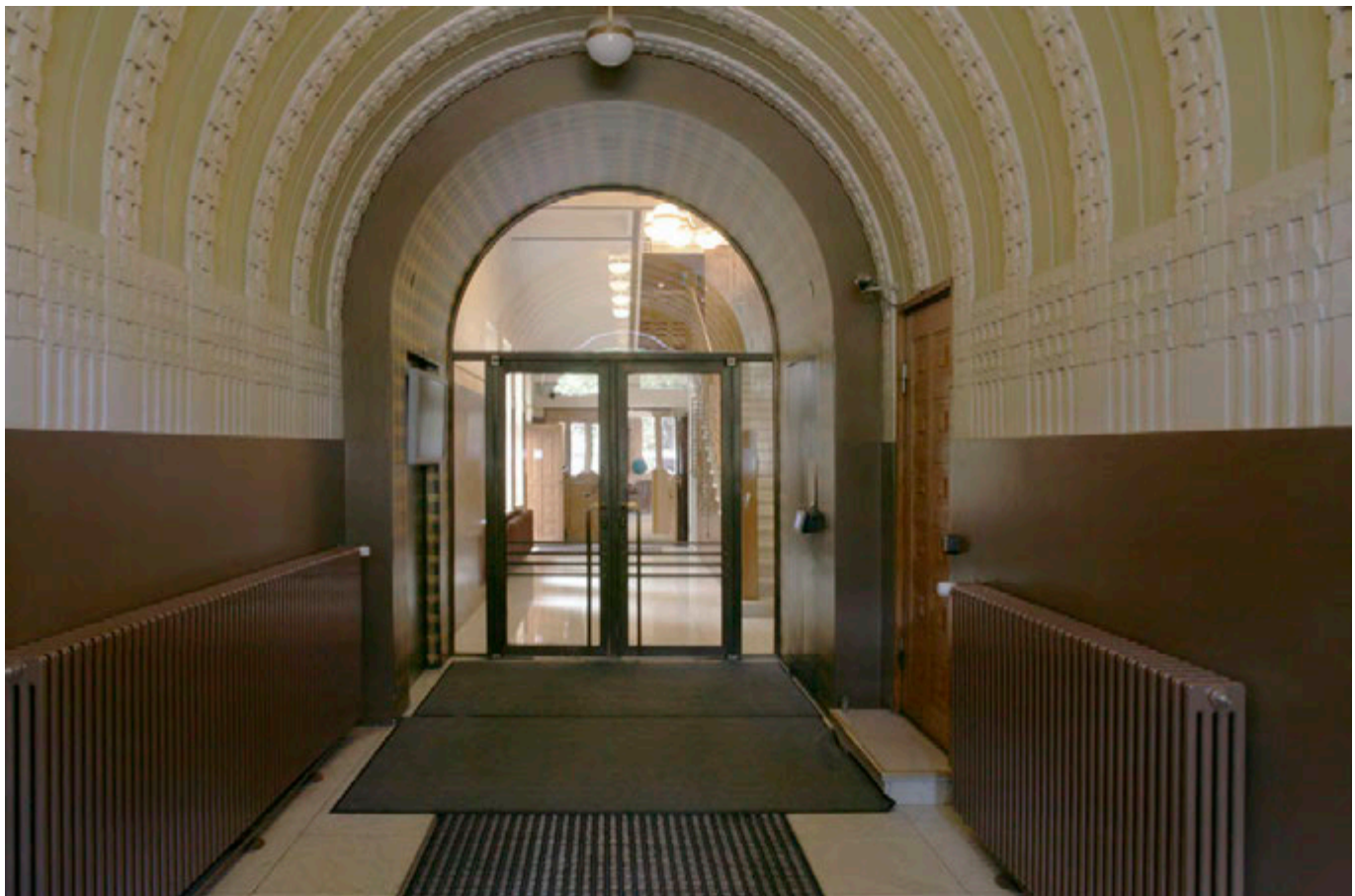
56

1.6 Pääaula ja tuulikaappi

<i>Käyttö</i>	Erittäin hyvin säilynyt pääaula, jonka läpi kuljetaan rakennuksen pääakselia myöten.
<i>Lattia</i>	Kiilloitettu vaalea marmorilaatta, jossa on harmaita raitoja. Lattia on myöhempi. Lattian keskellä on syvennys mattoa varten. Syvennys on kantattu metallilistoilla. Vahtimestareiden huoneen lattia on hieman korkeammalla tasolla, sillä sen edessä on porras.
<i>Seinät ja katto</i>	Seinät ovat rapatut ja maalatut. Alaosa on nykyisin tumman ruskea. Seinä kaartuu koristeelliseksi tynnyriholviksi. Tynnyriholvi on "raidallinen" – siinä vuorottelevat koristereliefinauhat ja tasaisemmat pinnat. Portaaseen käydään kaariholvin läpi. Kaariholvin pinta on nyt tummanvihreä ja siihen on maalattu kultavärillä koristeaihe. Aulassa on vahtimestarien työpisteestä käsin avautuva luukku. Kaariholvin aihe toistuu tuulikaapissa.
<i>Ovet ja ikkunat</i>	Portaaseen johtava ovi on uusi metallilasiovi (ks. pääporras). Rakennukseen tullaan sisään tuulikaapin kaksien puulasiovien läpi. Ulommassa on kuulalaakerisaranat ja sisemässä heilurioven saranat. Ulomman oven ulkopuolella on metallipakotuksia ja erityisen koristeelliset vetimet sekä sisä- että ulkopuolella. Koristeet ovat Frölanderin suunnittelemia. Ovet on petsattu tummiksi. Nämä ovet ovat alkuperäisiä. Ovien yläpuolella on kaari-ikkuna ilman jakoja. Ovisissa on peltiset potkupellit.
<i>Lvi-varusteet ja kalusteet</i>	Seinillä on uudenmalliset ripapatterit. Myös tuulikaapissa on ripapatterit, joskin vanhanmalliset.
<i>Kiintokalusteet</i>	Ei ole.
<i>Valaisimet</i>	Katossa on kiinteästi asennettu pronssirungolla yhteenkytketty palloketju 1970-luvulta.

57

1.7 Kabinetti

Tämä kabinetti lienee ollut alunperin liiketila. Tila on korkea ja sitä kormistaa kaari-ikkuna. Ikkunan alapinta on nykyisin petsattu ja ikkunapenkki on puuta. Näyteikkunoiden tapaan ikkuna ulottuu hyvin lähelle lattiapintaa, n. 25 cm korkeuteen.

Lattialla on ruskeat hovilaatat ja seinät on verhottu levyillä. Ainakin osa tammiovista vaikuttaa aluperäisiltä. Kattopinta on levytetty ja siinä on lautasventtiilit poistoilmalle ja suurempi lautasventtiili tuloilmalle, sekä kiinteitä moderneja valaisimia.

58

1.8 Henkilökunnan kahvila

Tämä tila on saattanut olla jokin merkittävämpi kokoustila tmv. Nyt alue on jaettu pienempiin yksiköihin. Katto on levytetty ja alaslaskettu, suuri osa seinistä on myöhempiä väliseiniä. Lattia on ruskeaa Hovi-laattaa. Tilassa on alkuperäiset puuikkunat. Ne ovat kaksilasisia. Ala- ja yläosassa on kolme puitetta. Ylemmät ikkunat ovat vielä ruudutetut (vain ulkopuolelta). Ylemmässä keski-ikkunassa on terveystikkunan salpa (rikki) ja alemmassa on sisäpuolella pinnassa pitkäsulkijasalvat.

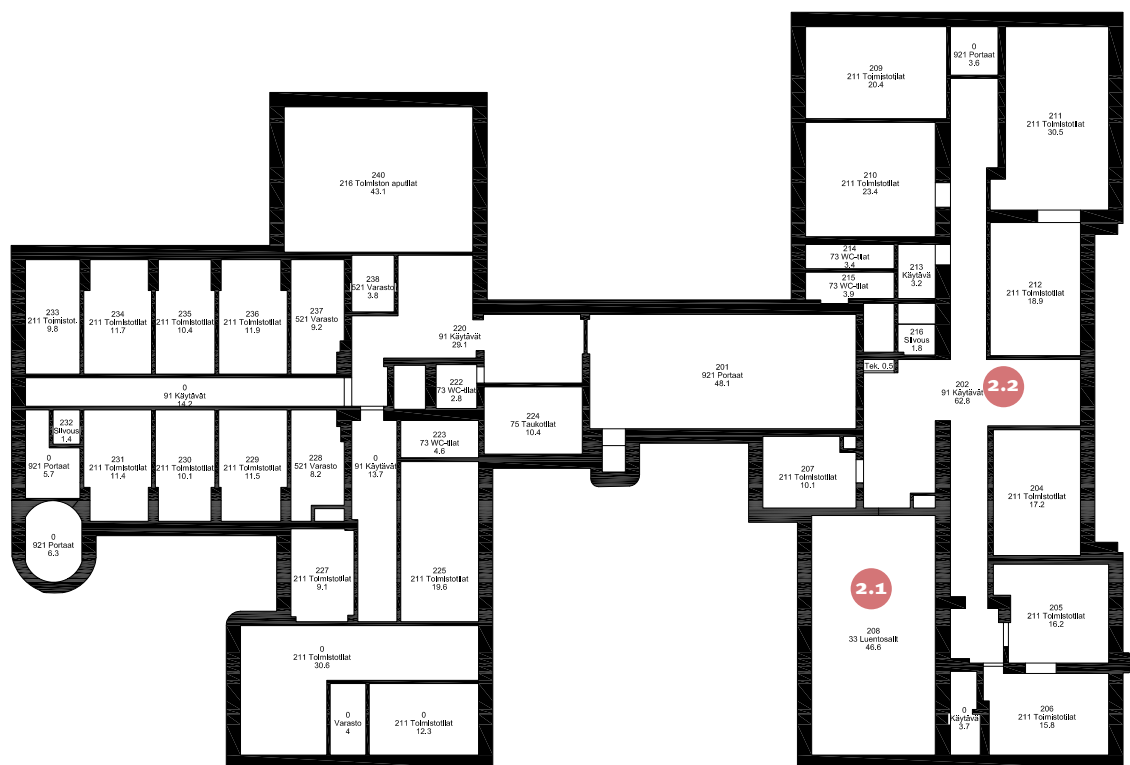
Tämä osa rakennusta ei ole nykyisin arvoisessaan käytössä.

59

2. krs

60

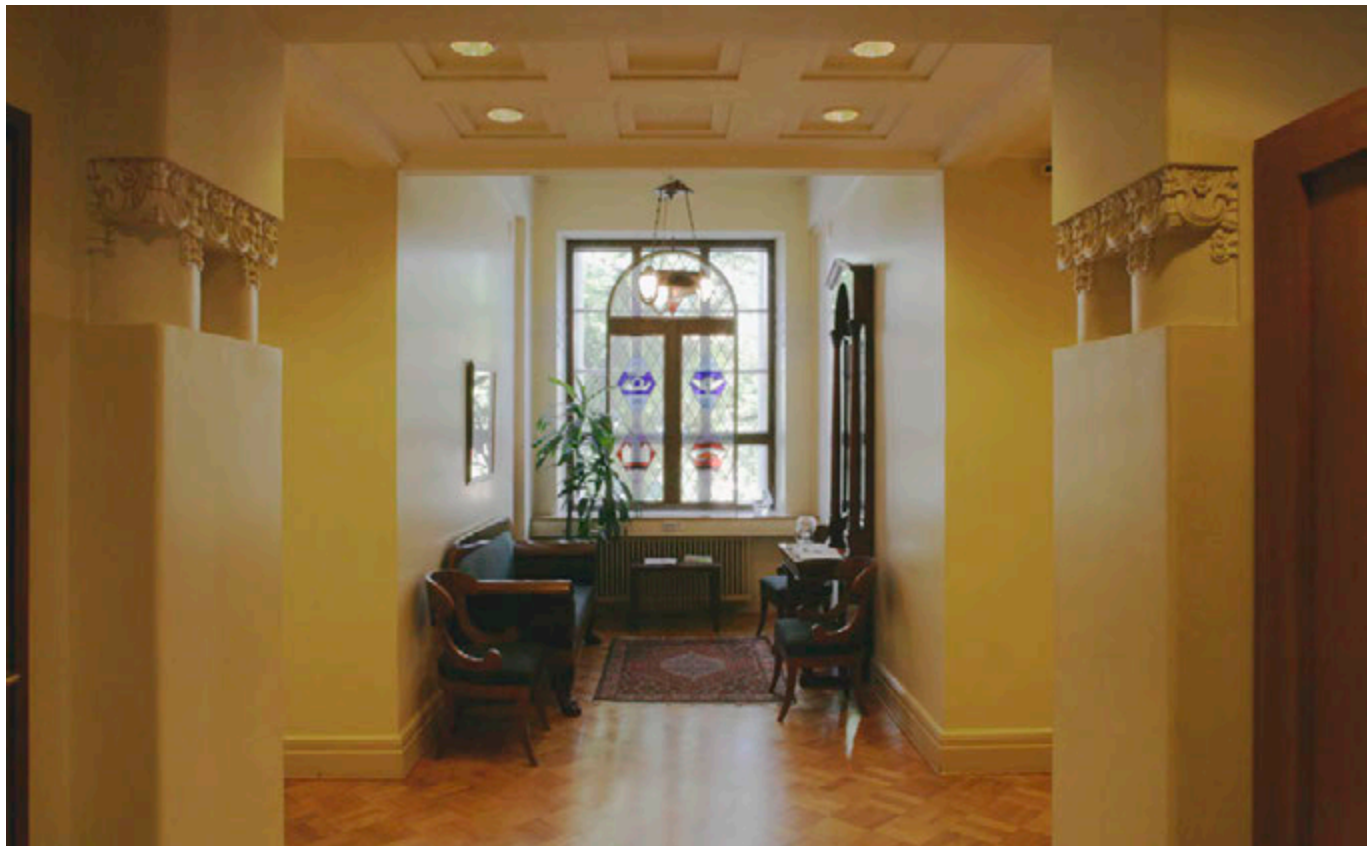
Yleishuomiot, 2. krs katusiipi

Esplanadinpuoleinen alkuperäinen asiakkaiden vastaanottosali on jaoteltu väliseinillä kolmeen osaan: kahteen toimistohuoneeseen, ja odotustilaan. Täällä ikkunat ja ovet ovat pääosin alkuperäisiä. Käytävän katon alaslasku on 1970-luvulta. Alkuperäisiä hammaslistalla koristeltuja palkkeja näkyy toimistohuoneissa. Rakennuksen kantavaan linjaan sijoittunut pylvärivistö on jäänyt seinien sisään. Alkuperäistä kiinteää kalustusta ei ole. Kaksi kadunpuoleista huonetta on ministerien työhuoneina.

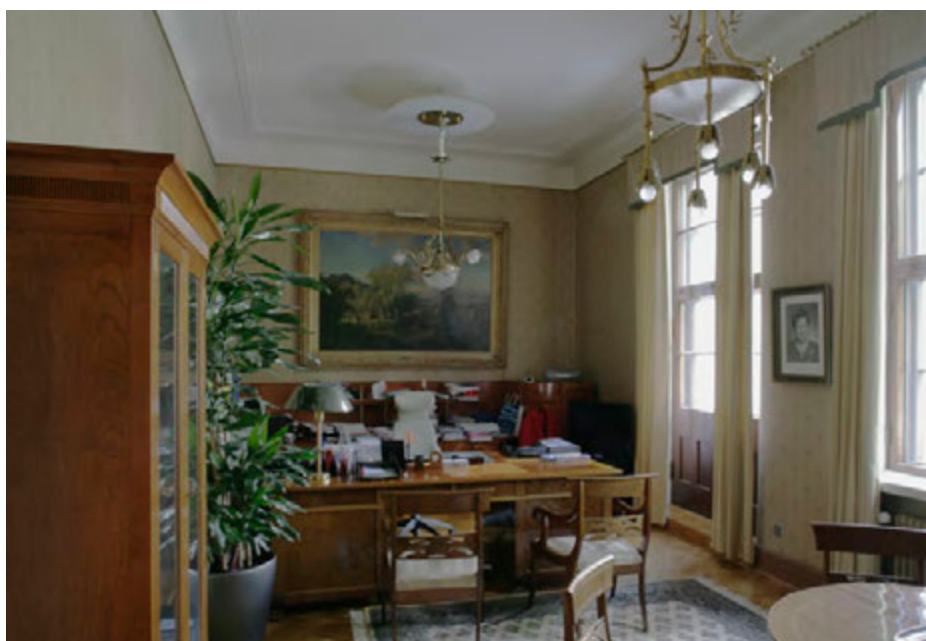
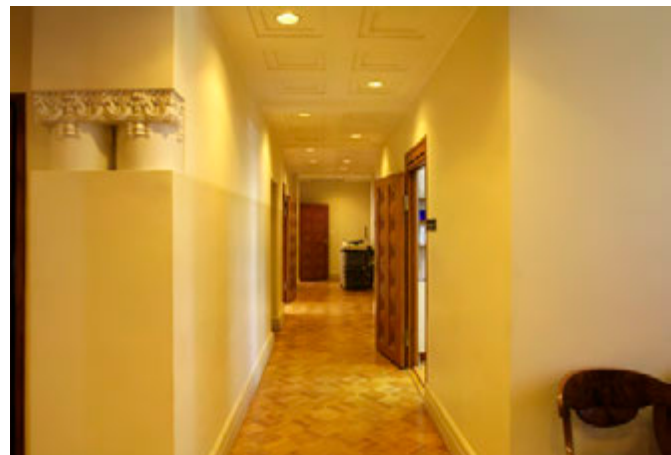
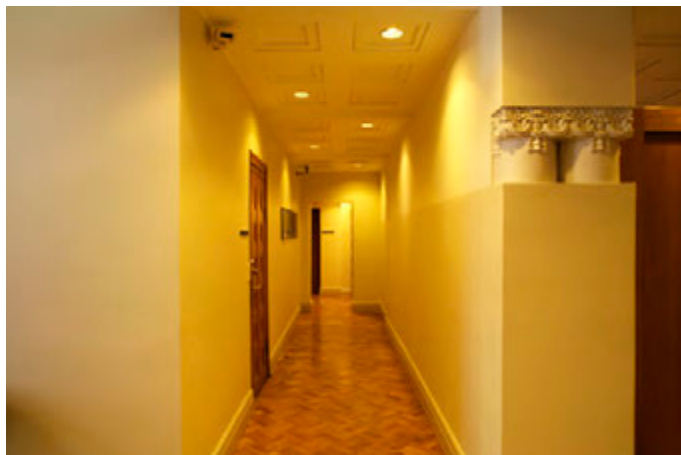
Yleishuomiot, 2. krs pihasiipi

Pihasiiven toinen kerros on muuttunut kokonaan jo 1962, koska vanhaan myyntisaliin on rakennettu välipohja ja siten toista kerrosta on laajennettu. Laajennusosan lattia on korkeammalla kuin muun osan. Sitä erottaa kolme nousua. Tässä kerroksessa on ollut talonmiehen asunto itäsiivessä autotallin yläpuolella siten, että asunnon keittiö on ollut alakerrassa. Kerros on nyt kokonaan toimistotiloina ja pääpiirteissään 1970-luvun asussa. Kerroksessa on keskeiskäytäväratkaisu. Ulkoseinät ovat suorat ja vanhemman osan huonetilat ovat korkeampia. Kerroksessa on kolmenlaisia ikkunoita: alkuperäisiä, 1970-luvun ikkunoita ja myöhempiä lämpölasisia puuikkunoita, jotka on maalattu valkoisiksi. Ainoastaan ulkopuolteen ulkopuoli on ruskea. Ikkunapenkit ovat rapattuja ja maalattuja leveitä vanhanaikaisia penkkejä. Alkuperäispiirustuksissa näkyviä puolikaarenmuotoisia ikkunoita ei enää ole. Lattiat ovat harmaata Hovi-laattaa. Väliseinät ovat rapattuja ja suoria. Ulkoseinien sisäpinta on maalattu ja rapattu. Lattialistana on lakattu tammilista. Katot ovat vain hieman alaslaskettuja levykattoja. Ilmanvaihtoputkien reitit on keskitetty käytävän päälle. Ilmanvaihtotenttiilit ovat lautasmallisia. Patterit ovat laakapattereita. Valaisimina on käytetty loisteputkia. Käytävillä ne on upotettu kattoon. Ovet ovat maalattuja alkuperäisiä puupeiliovia ja uudempia laakaovia.

2. krs Esplanadin puoli

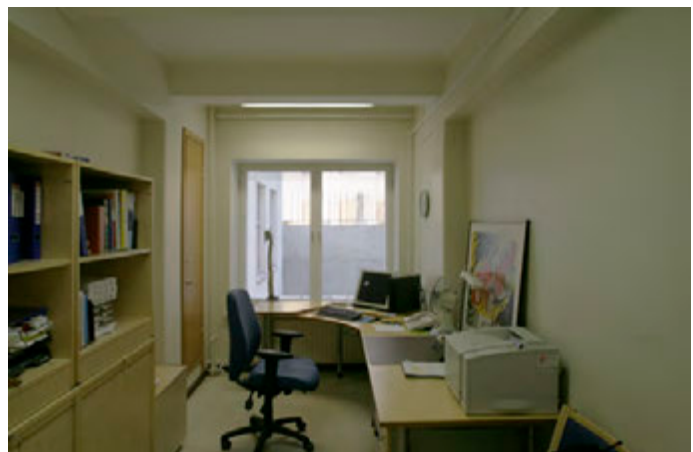

61

2. krs pihasiipi

62

2.1 Kanslia-päällikön huone

	Paneeleilla koristeltu vanhan roosan väriseksi maalattu huone. Seinien yläpinnat on jaoteltu suorakulmaisiin kehikoihin, joiden sisään on sijoitettu muotokuvia. Ikkunat antavat pihan puolelle. Huonetta on kunnostettu, mutta se on erittäin hyvin säilynyt kokonaisuutena.
<i>Käyttö</i>	Komea ja tilava huone toimii nykyisin kansliapäällikön työ- ja neuvotteluhuoneena. Siihen liittyy pieni takahuone säilytystä varten, ja yksi sinne johtava ovi on peitetty.
<i>Lattia</i>	Myöhempi tammiruutuparketti, jota kiertää friisi huoneen seinien suuntaisesti.
<i>Seinät</i>	Seinien alaosassa on koristeileikattu puupaneeli. Paneelin alaosassa on kaksi vaakasuuntaista lautaa, joiden taakse on ilmeisesti piilotettu sähköjohtoja. Paneeli saattaa olla alkuperäinen tai sitten se on valmistettu alkuperäisen mallin mukaan. Puu on lämpimän kastanjan värinen. Seinän yläosa on rapattu ja maalattu roosan väriseksi. Seinäpinta on jaettu suorakulmaisiin vyöhykkeisiin kullattujen kipsikoristenauhojen avulla. Koristeaiheina ovat lehdet. Seinäpinnan yläosassa on vaakasuuntainen lehtinauha ja sen yläpuolella pystynauhojen välissä on kipsiseppeleet ja pieni volyytti-aihe. Kattolista on valkoiseksi maalattu hammaslista. Seinä viittaa tyyliinsä empireen. Seinäpinnat on käsitelty myöhemmin. Puupaneelin ja rappausosion väliin on asennettu kapea pronssilista.
<i>Tulkintaa</i>	Ilmeisesti Sonck on ollut melko vapaamielinen koristeluiden suhteen ja talossa on käytetty reippaasti fantasiaa. Nämä koristeet eivät varsinaisesti ole rakennuksen rakentamisajankohdan tyylin mukaisia eli jugendia vaan ne vetoavat kenties vanhoillisempaan makuun. Näillä koristeilla on pyritty luomaan arvovaltainen tunnelma.
<i>Katto</i>	Kattopinta on valkoinen ja rapattu.
<i>Ovet</i>	Huoneeseen johtava ovi on alkuperäinen tamminen puupariovi.
<i>Ikkunat</i>	Huoneessa on kolme kaksilasista ootrattua puuikkunaa. Ne ovat alkuperäisiä. Paneeli kääntyy ikkunasyvennyksiin. Ikkunapenkit ovat rapatut ja maalatut. Ikkunoita on kunnostettu 1994.
<i>Lvi-varusteet ja kalusteet</i>	Ikkunoiden alla on ripapatterit. Ilmanvaihtoritilät on sijoitettu seinäpinnalle friisin välisenttiin.
<i>Kiintokalusteet</i>	Huoneessa on moderni matala teak-puinen kaapisto.
<i>Valaisimet</i>	Katossa on pintaan asennettuna isompi kruunu ja neljä pientä kruunua, jotka eivät ole talon alkuperäisiä valaisimia. Katso väritutkimus!

Kansliapäällikön työhuone

64

2.2 Entinen Expeditionssal

Alunperin asiakaspalvelutilana toiminut Expeditionssal on jaettu useaksi huonetilaksi jo 1940-luvulla. Kyseinen tila on ollut yksi talon tärkeimmistä interiööreistä. Se sijoittuu toiseen kerrokseen kadun puolelle arvokkaalle paikalle (piano nobile). Ikkunat ovat korkeita, ja sekä seinät että katto ovat olleet koristeltuja.

<i>Käyttö</i>	Huoneissa on toimistotiloja, odotustila ja osa siitä on käytävää. Työ- ja neuvotteluhuone.
<i>Lattia</i>	Lattia on myöhempää tammiruutuparkettia. Nykyiset jalkalistat ovat korkeita ja vaaleiksi maalattuja puulistoja.
<i>Seinät</i>	Uudet jakoseinät ovat maalattuja ja rapattuja kuten vanhat seinätkin. Ikkunaseinää ja alkuperäisen huoneen lyhyitä seiniä kiertää nyt vaaleaksi maalattu alkuperäinen friisi. Nauha katkeaa entisten aukkojen, kuten liikenneministerin ja hänen sihteerinsä välisen työhuoneen seinässä. Sisemmällä pitkällä seinällä on näkyvissä pylväiden kapitelleja, jotka ovat rekonstruktioita.
<i>Katto</i>	Julkisivun vastaiset palkit jakavat kattopinnan vyöhykkeisiin. Palkit on koristeltu hammasnauhalla molemmin puolin ja hillityllä koristekuviolla. Käytävässä on 1970-luvun alaslaskettu kipsilevykatto, joka on kasetoitu.
<i>Ovet</i>	Osa ovista on alkuperäisiä tammisia lakattuja puupeiliovia ja osa on selvästi uusia tammiovia. Vanhoissa ovissa on peileissä puukoriste. Ovien päällä on ilmanvaihtoventtiileille oma peili. Uusien ovien peilit ovat suorakulmaisia eikä niissä ole koristeita. Talossa on myös vanhaa mallia mukailevia uusia ovia.
<i>Ikkunat</i>	Toisen kerroksen ikkunat ovat alkuperäisiä. Sisään-ulos -aukeavat ikkunat ovat tammea. Ulommissa puitteissa on enemmän jakoja kuin sisemissä. Sisemmän puitteen ulkopuolelle on asennettu metallikehyksinen lisäpuite kolmanneksi lasiksi. Ikkunoiden helat ovat alkuperäisiä. Sulki-jat ovat messinkisiä pitkäsalpoja. Niiden vetimet ovat soikeita ja melko yksinkertaisia muodoiltaan.
<i>Lvi-varusteet ja kalusteet</i>	Huoneissa on ripapatterit ikkunoiden alla. Käytävän päällä kulkee ivpoistokanava koska lautasventtiileitä on näkyvissä käytäväseinällä. Ikkunapenkkien eteen on asennettu kouru, jonka päällä on tammilista.
<i>Kiintokalusteet</i>	Huoneissa on myöhempiä kiintokalusteita, lähinnä teak-puisia kaappeja.
<i>Valaisimet</i>	Sihteerin tilassa on loisteputket ja ministerin työhuoneeseen on hankittu myöhemmin antiikkivalaisimia.
<i>Muuta</i>	Sisäpihan ikkunat ovat olleet vaatimattomampia.

Katso väritutkimus!

3. krs

66

Yleishuomiot, 3. krs katusiipi

Alun perin kolmannessa kerroksessa on ollut suuri sali kuten toisessa ja neljännessä kerroksessa. Tähän viittaavat koristeelliset kattopalkit, jotka ovat näkyvissä viidessä kadun puoleisessa huoneessa. Käytävä on lohkaissut osan salista. Osa palkeista on käytävän alaslaskun yläpuolella peitossa. Kolmannessa kerroksessa ei ole koristeфриisiä. Tämä on juhlava kerros, jonka kerroskorkeus on suuri ja näkymät Esplanadin puistikkoon talon parhaat. Tilat on jaettu pieniksi toimistotiloiksi.

Käyttö

Toimistohuoneita keskeiskäytävän varassa. Käytävän itäpäässä on vanha kassaholvi, mikä viittaa siihen, että kadunpuoleinen huone, johon kassakaappi aukeaa, on ollut kasöörin eli pankin kassanhoitajan huone.

Lattia

Myöhempi tammiruutuparketti. Jalkalista on korkea, vaaleaksi maalattu puulista, joka ei liene alkuperäinen.

Seinät

Rapatut ja maalatut.

Katto

Käytävällä on alaslaskettu kasetoitu katto. Huoneet ovat korkeampia. Niissä on vaaleita rapattuja kattoja ja yksinkertaisia friisilistoja.

Ovet

Käytävän ovet ovat moderneja laakaovia vanhoissa karmeissa. Helat on vaihdettu.

Ikkunat

Esplanadinpuoleiset ikkunat ovat alkuperäisiä ja pihanpuoleiset ikkunat on uusittu.

Lvi-varusteet ja kalusteet

Toimistohuoneissa on enimmäkseen ripapattereita ja joitakin laakapattereita. Ilmanvaihtokanavat on keskitetty käytävän yläpuolelle.

Kiintokalusteet

Ei ole.

Valaisimet Käytävällä on upotettuja valaisimia ja toimistohuoneissa enimmäkseen loisteputkia.

Muuta Tilaa on melko vaikea tunnistaa kun sitä vertaa alkuperäiseen.

Yleishuomiot, 3. krs pihasiipi

Pihasiiven kolmas kerros on rakennuksen vanhinta osaa, mutta koko pihasiipi on käsitelty uudelleen osana vuonna 1967 rakennettua korotusta. Alunperin tässä kerroksessa on ollut vahtimestarin asunto ja konttoritilaa. Kerros on toimistotiloina ja pääpiirteissään 1970-luvun asussa. Vain osassa kerrosta on keskeiskäytäväratkaisu. Ulkoseinät ovat suorat ja huonetilat ovat ylempiä kerroksia korkeampia. Ikkunat ovat lämpölasisia puuikkunoita, jotka on maalattu valkoisiksi. Ainoastaan ulkopuitteen ulkopuoli on ruskea. Ikkunapenkit ovat rapattuja ja maalattuja leveitä vanhanaikaisia penkkejä. Lattiat ovat harmaata Hovi-laattaa. Väliseinät ovat rapattuja ja suoria. Ulkoseinien sisäpinta on maalattu ja rapattu. Lattialistana on ruskea puulista. Katot ovat vain hieman alaslaskettuja levykattoja. Ilmanvaihtoputkien reitit on keskitetty keskeiskäytävän päälle. Ilmanvaihtoventtiilit ovat lautasmallisia. Patterit ovat laakapattereita. Valaisimina on käytetty loisteputkia. Käytävillä ne on upotettu kattoon. Ovet ovat maalattuja alkuperäisiä puupeiliovia ja uudempia laakaovia.

67

3. krs katusiipi

3. krs katusiipi

68

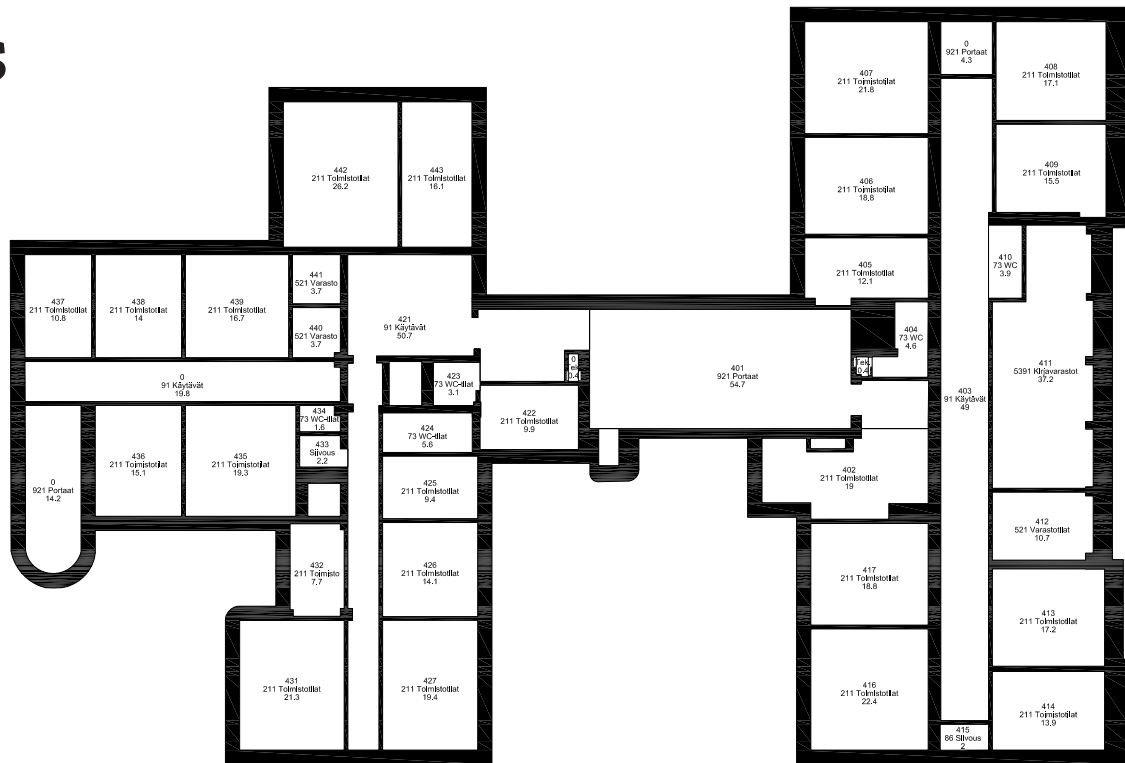
3. krs pihasiipi

69

70

Yleishuomiot, 4. krs katusiipi

<i>Käyttö</i>	Toimistosiipi. Neljäs kerros on toimistokäytössä.
<i>Lattia</i>	Harmaata linoleumlattiaa tai harmaata Hovi-laattaa, jalkalistat ovat suoria puulistoja.
<i>Seinät</i>	Seinät ovat rapattuja tai levyseiniä ja maalattuja.
<i>Katto</i>	Kattopinnat ovat alaslaskettuja kattoja.
<i>Ovet</i>	Käytävän huoneiden ovet ovat vihreiksi maalattuja alkuperäisiä puupeiliovia, joiden yläosassa on ilmanvaihtopaneeli. Ovien väri ei todennäköisesti ole alkuperäinen. Huoneiden välille on avattu uusia aukkoja ja niissä on laakaovia.
<i>Ikkunat</i>	Kadunpuoleiset ikkunat ovat alkuperäisiä ja pihan puolella on uudet ikkunat.
<i>Lvi-varusteet ja kalusteet</i>	Toimistohuoneissa on ripapatterit. Ilmanvaihtventtiilit ovat lautasmallisia.
<i>Kiintokalusteet</i>	Lehtien lukusalissa on moderneja säilytyskalusteita.
<i>Valaisimet</i>	Loisteputkia, sanomalehtien lukutilassa on kattoon heijastavia moderneja seinävalaisimia ja riippuvalaisimia.

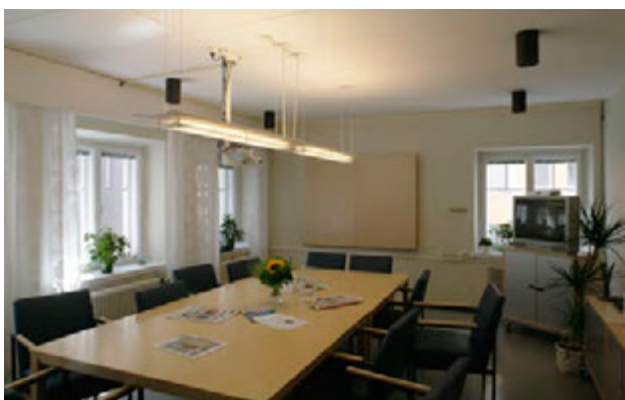
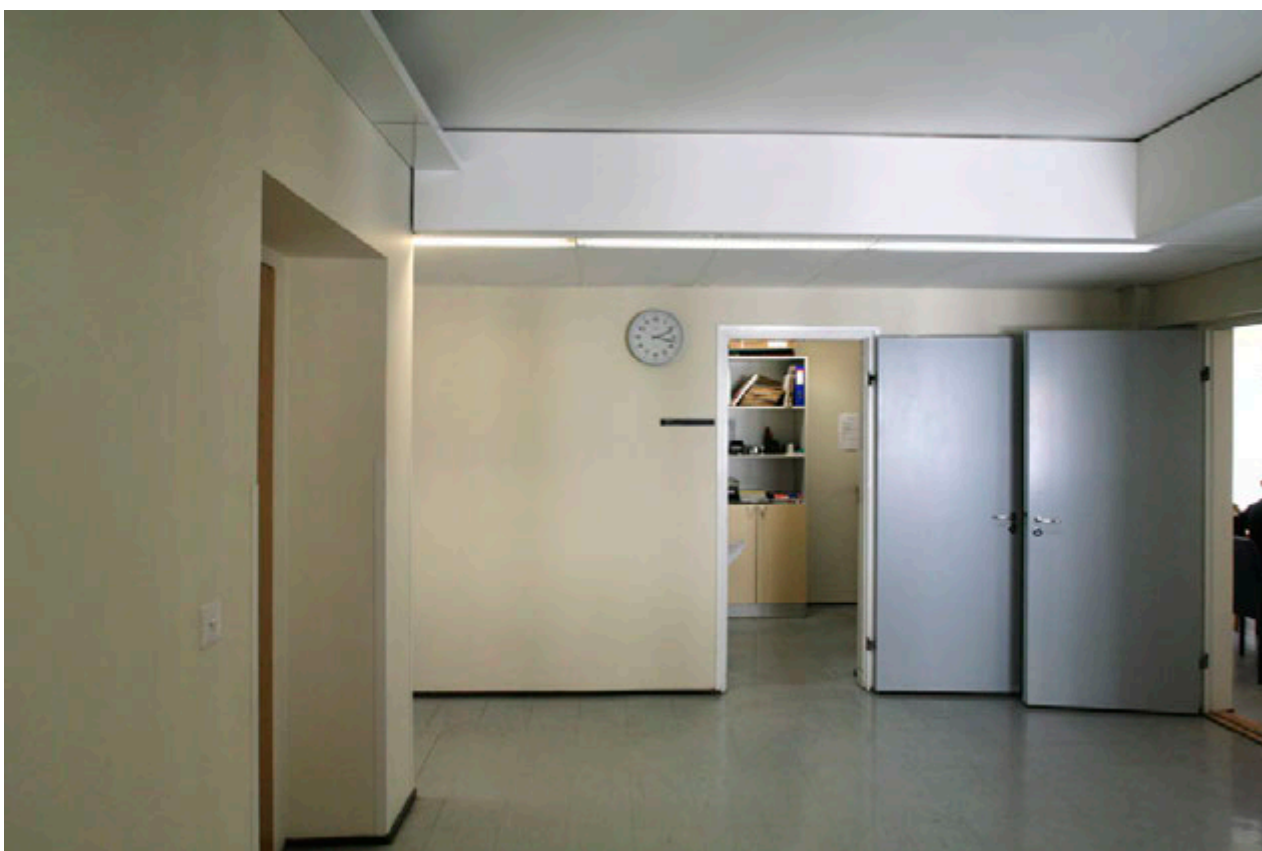
71

Yleishuomiot, 4. krs pihasiipi

72

Pihasiiven neljäs kerros on rakennuksen vanhinta osaa, mutta koko pihasiipi on käsitelty uudelleen osana vuonna 1967 rakennettua korotusta. Kerros on toimistotiloina ja pääpiirteissään 1970-luvun asussa. Ulkoseinät ovat suorat. Ikkunat ovat lämpölasisia puuikkunoita, jotka on maalattu valkoisiksi. Ainoastaan ulkopuitteen ulkopuoli on ruskea. Ikkunapenkit ovat rapattuja ja maalattuja leveitä vanhanaikaisia penkkejä. Lattiat ovat harmaata Hovi-laattaa. Jotkut väliseinät ovat tiilestä ja ne on maalattu, toiset ovat rapattuja ja suoria. Ulkoseinien sisäpinta on maalattu ja rapattu. Lattialistana on matala ruskea puulista. Katot ovat alaslaskettuja levykattoja. Katon ja ulkoseinän liittymäkohdassa katto on viisto n. 30 cm vyöhykkeellä. Ilmanvaihtoputkien reitit on keskitetty keskeiskäytävän päälle. Ilmanvaihtuventtiilit ovat lautasmallisia. Patterit ovat ripapattereita, eli 1970-luvulla on säästetty vanhemmat patterit. Valaisimina on käytetty loisteputkia. Käytävillä ne on upotettu kattoon. Ovet ovat maalattuja laakaovia, ja käytävälle antavien toimistohuoneiden ovien sivulla on asennuskouru, joka on peitetty levyllä.

Huone 4.1 sali

Neljannen kerroksen korkea sali jäi pimeäksi tilaksi kun kadunvarren rakennukseen rakennettiin lisäkerroksia vuonna 1956. Kirjasto oli nykyistä pidempi ja leveämpi, ja siinä oli suuri kattoikkuna. Kattoikkuna on näköhavaintojen mukaan edelleen rakenteen sisällä eli se on rakenteena otettavissa esiin. Huoneen pitkä seinä Esplanadinpuistoon päin on umpinainen, mikä selittyy julkisivusommittelusta käsin (katso luku 2.3.1 *Julkisivu*).

Tila on mahdollisesti toiminut kirjastona. Tila on nykyisin käytössä sanomalehtihuoneena, käytävänä, varastona ja neuvottelutilana.

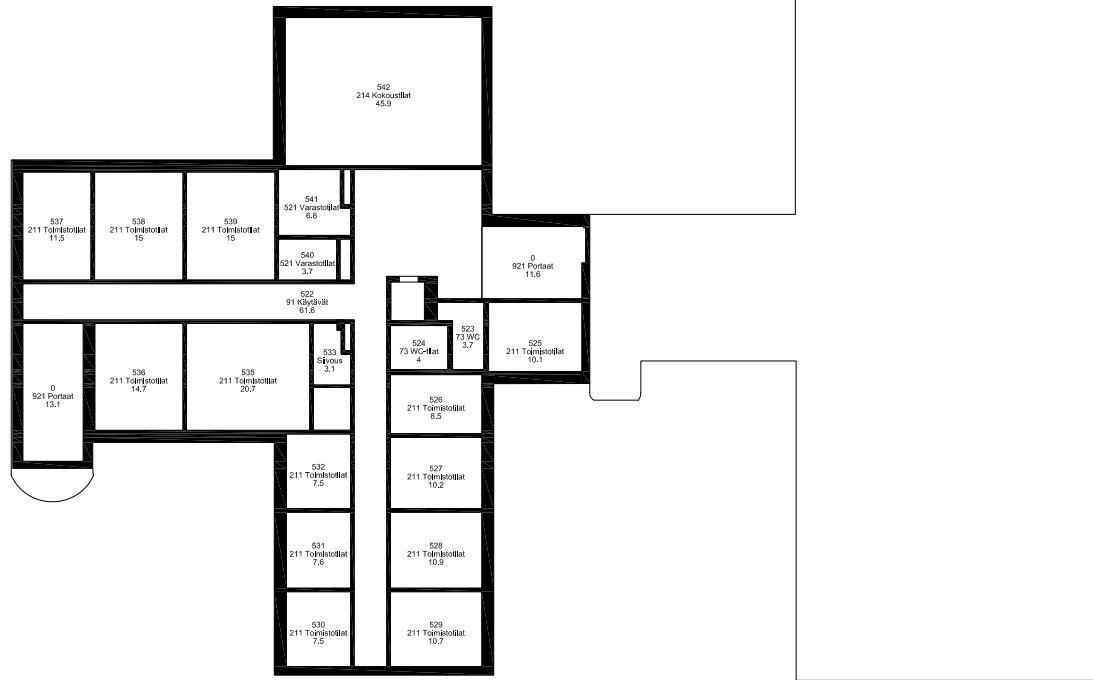
Suljettujen, korkeiden muurimaisten seinien, puikkomaisen muodon ja valokaton yhdistelmä tuo mieleen Alvar Aallon Viipurin kirjaston sisätilan (1933–35) – tunsiko Aalto sen ja inspiroiko se mahdollisesti häntä?

73

5. krs

74

Yleishuomiot, 5. krs katusiipi

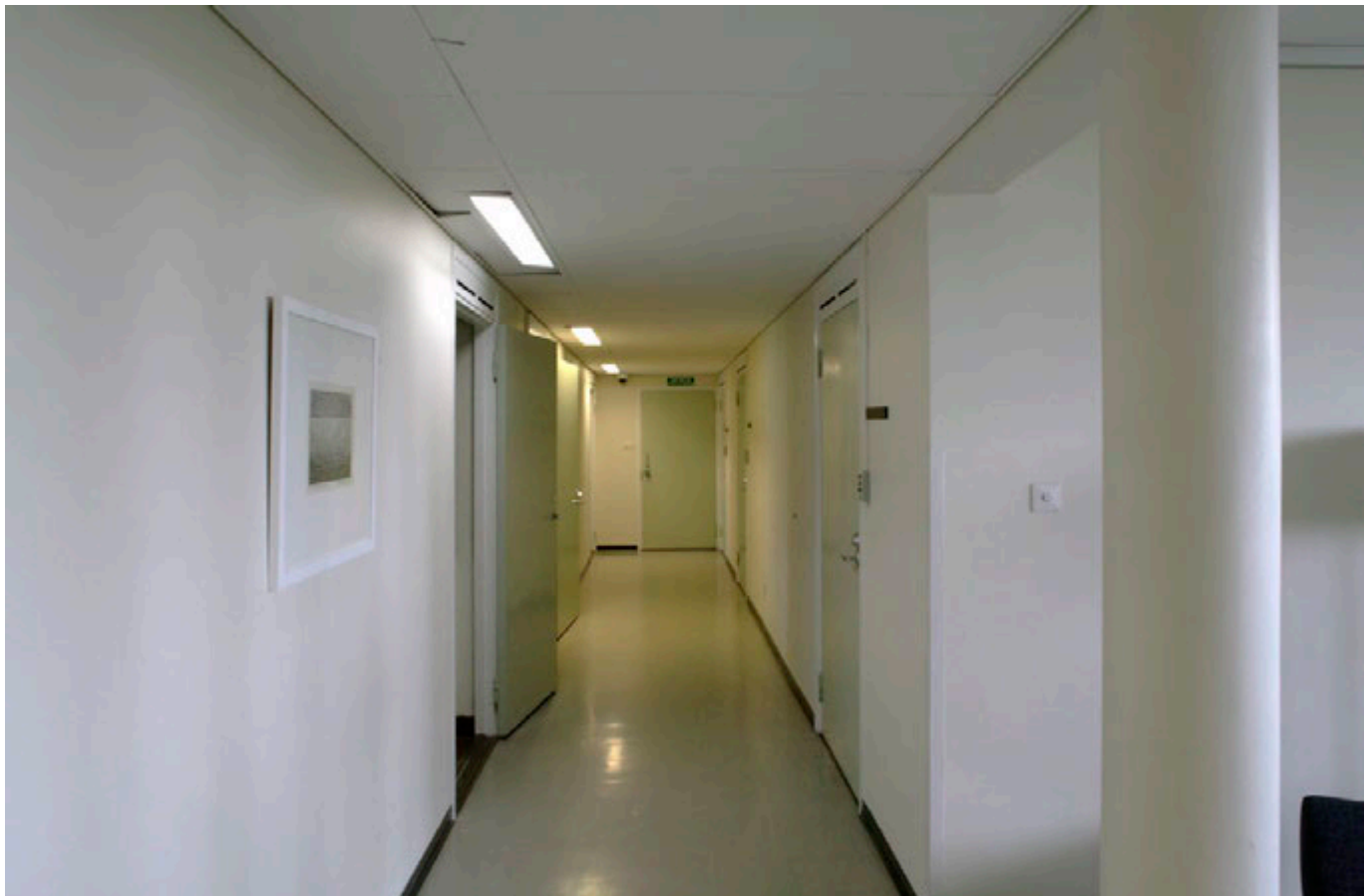
Viides kerros on osa vuonna 1956 rakennettua laajennusta. Se on toimitiloina ja pääpiirteissään 1970-luvun asussa. 1964 päivätyssä piirustuksessa kerrokseen on sijoittunut pääjohtajan huone. Kadunpuoleinen ulkoseinä on rakennettu lappeen suuntaiseksi eli se on vino ja tuo tilaan ullakkomaista tunnelmaa. Pihanpuoleinen seinä on suora. Ikkunat ovat kadun puolella normaalia korkeammalla ja ne ovat tammiset kaksilasiset ikkunat messinkiheloin. Pihan ikkunat ovat 1970-lukua myöhemmät valkoiset lämpölasi-ikkunat. Molemmilla puolilla ikkunapenkit ovat vaaleanharmaata mosaiikkibetonia. Kadun puolen vinoon seinään liittyvät penkit on asennettu paikoilleen teräskiinnikkeiden avulla ja ne ikäänkuin leijuvat ilmassa. Lattiat ovat ruskeanharmaata Hovi-laattaa ja seinät ovat rapattuja ja maalattuja. Lattialistana on ruskea muovinen L-lista. Katot ovat alaslaskettuja levykattoja. Ilmanvaihtoputkien reitit on keskitetty keskeiskäytävän päälle. Ilmanvaihtuventtiilit ovat lautasmallisia. Patterit ovat levypattereita. Murtaja-nimisessä kokoushuoneessa pattereiden eteen on asennettu koristeritilät.

Valaisimina on käytetty loisteputkia. Ovet ovat maalattuja laakaovia. Käytävälle antavien ovien päällä on ilmanvaihtopaneeli kuten talon vanhemmassakin osassa.

5. krs katusiipi

75

5. krs katusiipi

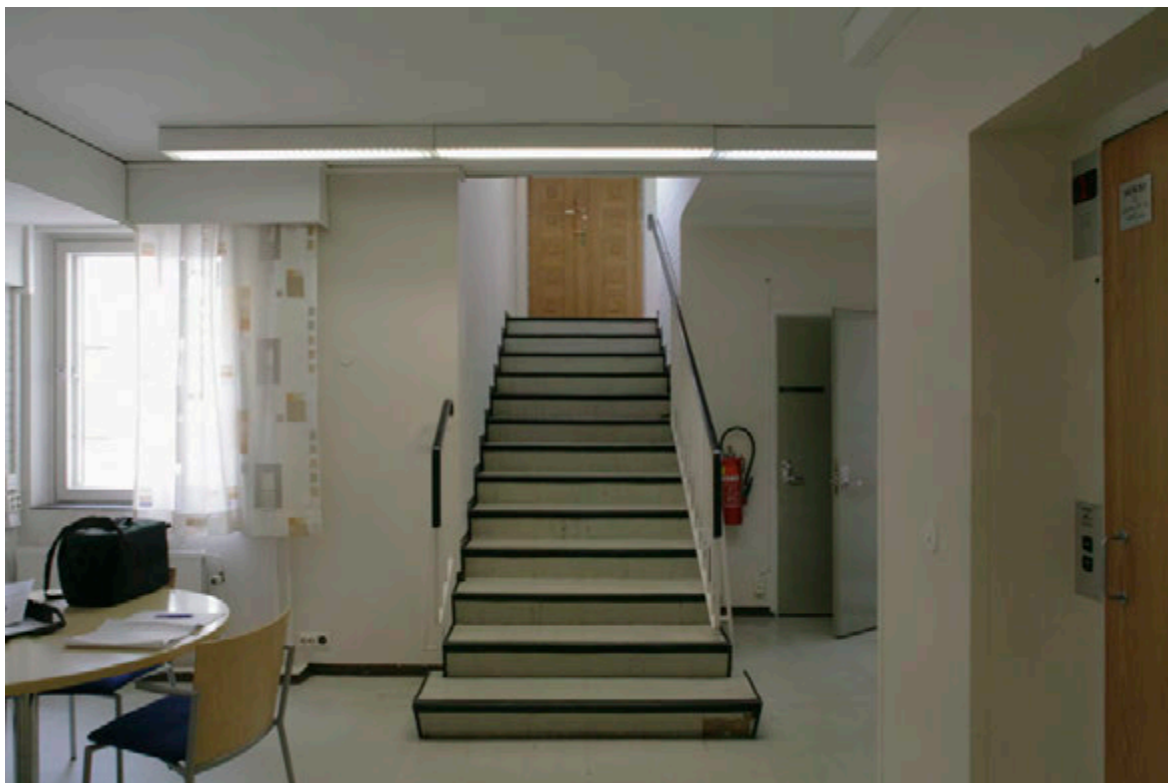
76

Yleishuomiot, 5. krs pihasiipi

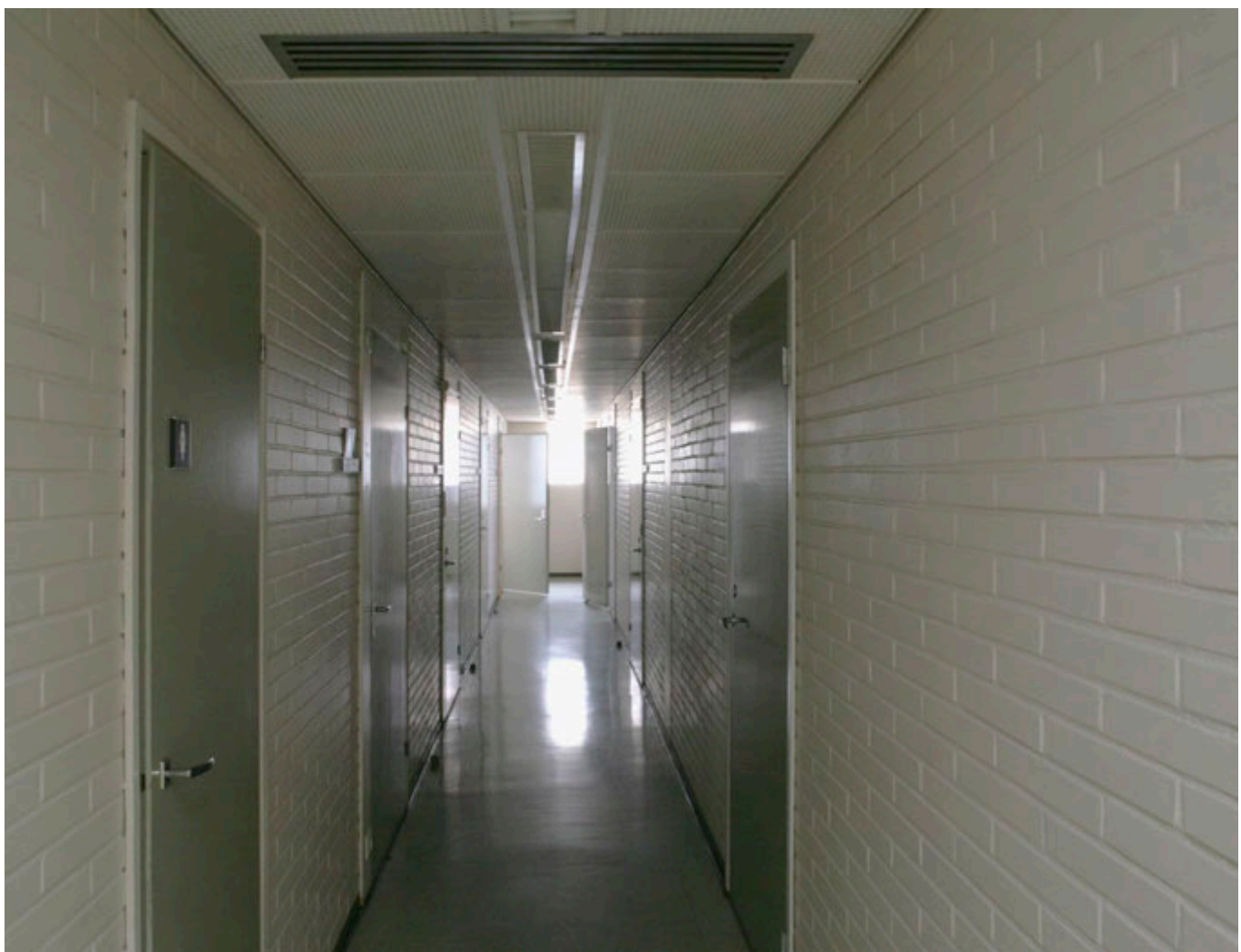
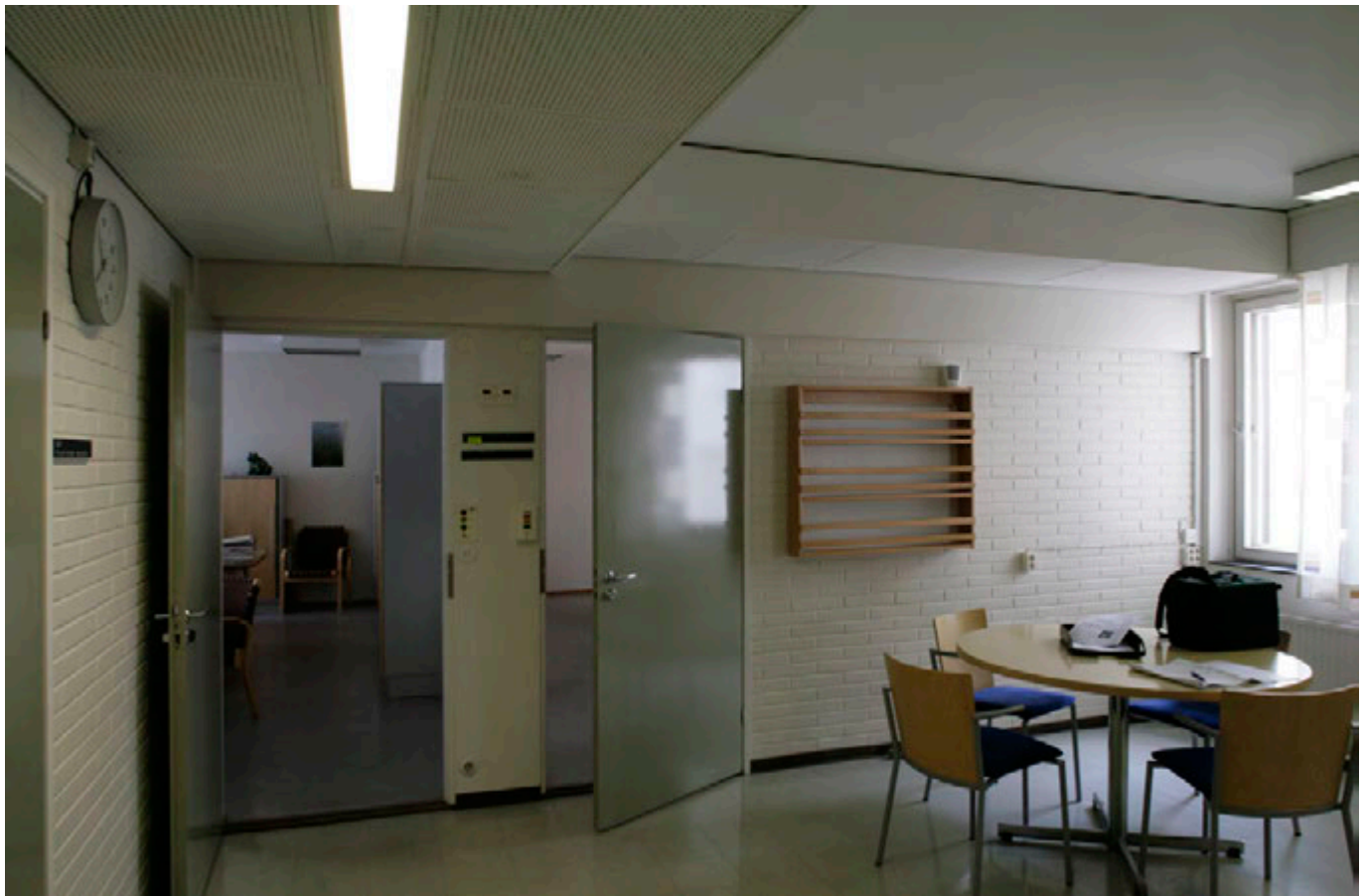
Pihasiiven viides kerros on osa vuonna 1967 rakennettua laajennusta. Kerros on toimistotiloina ja pääpiirteissään 1950-luvun asussa. Ulkoseinät ovat suorat. Ikkunat ovat kaksilasisia 1970-luvun puuikkunoita, jotka on maalattu valkoisiksi. Ainoastaan ulkopuitteen ulkopuoli on ruskea. Ikkunapenkit on päällystetty ruskealla klinkkerillä. Lattiat ovat harmaata Hovi-laattaa. Väliseinät ovat tiilestä ja ne on maalattu. Lattialistana on ruskea muovinen L-lista. Katot ovat alaslaskettuja levykattoja. Tässä kerroksessa on käytetty rei'itettyä levyä. Joissakin toimistohuoneissa palkit näkyvät huonetilassa (itäsiipi).

77

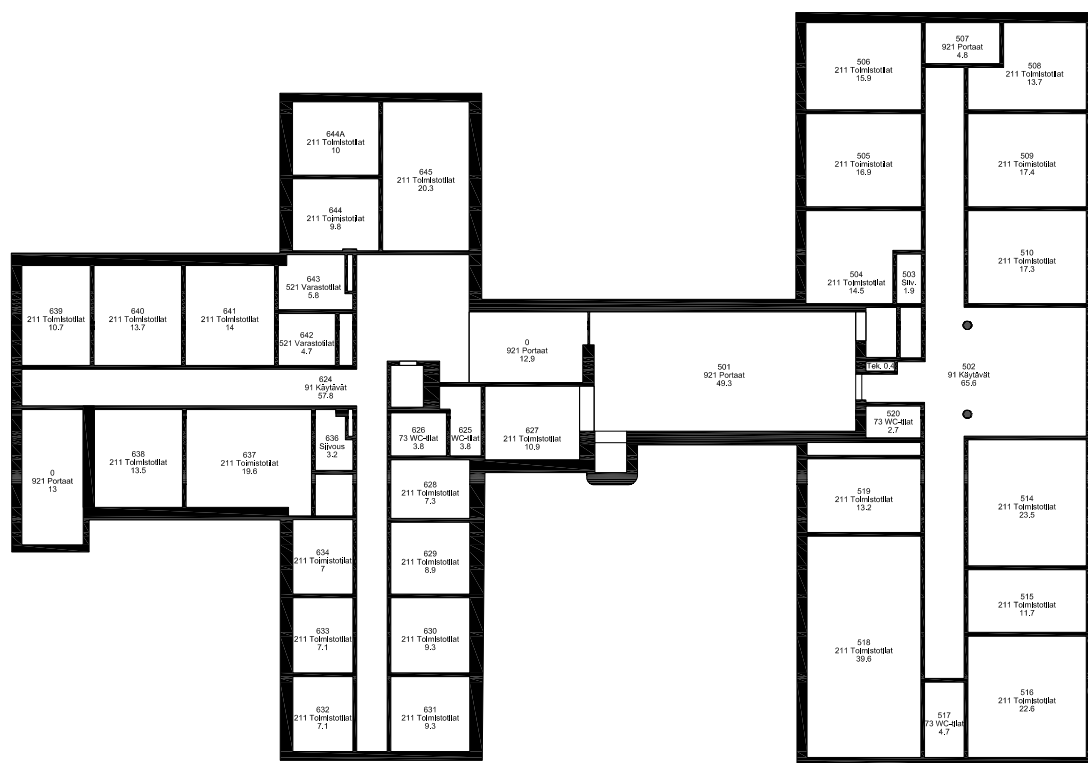

5. krs pihasiipi

78

6. krs

79

Yleishuomiot, 6. krs katusiipi

Kuudes kerros on osa vuonna 1956 rakennettua laajennusta. Kerros on toimistotiloina ja pääpiirteissään 1950-luvun asussa. Kadunpuoleinen ulkoseinä on rakennettu lappeen suuntaiseksi eli se on vino ja tuo tilaan ullakkomaista tunnelmaa. Pihanpuoleinen seinä on suora. Ikkunat ovat kadun puolella normaalilla korkeudella ja ne ovat tammiset kaksilasiset ikkunat messinkiheloin. Pihanpuolen ikkunat ovat 1970-lukua myöhemmät valkoiset lämpölasi-ikkunat. Molemmilla puolilla ikkunapenkit ovat vaaleanharmaata mosaiikkibetonia. Lattiat ovat ruskeanharmaata Hovi-laattaa ja seinät ovat rapattuja ja maalattuja. Lattialistana on ruskea muovinen L-lista ja osassa kerrosta ruskeaksi maalattu suorakulmainen puulista. Katot ovat alaslaskettuja levykattoja. Ilmanvaihtoputkien reitit on keskitetty keskeiskäytävän päälle. Ilmanvaihtotenttiilit ovat lautasmallisia. Patterit ovat levykattoreita.

Valaisimina on käytetty loisteputkia. Käytävällä ne on upotettu kattoon. Ovet ovat maalattuja laakaovia ja käytävälle antavien ovien päällä on ilmanvaihtopaneeli kuten talon vanhemmassakin osassa.

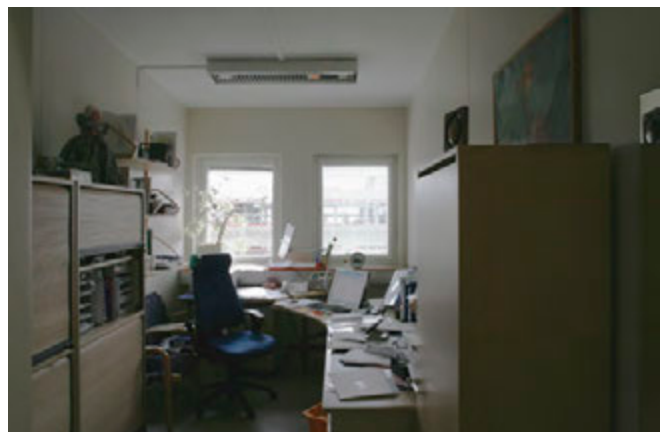
Yleishuomiot, 6. krs pihasiipi

Ylin kerros on osa vuonna 1956 rakennettua laajennusta. Kerros on toimistotiloina ja pääpiirteissään 1970-luvun asussa. Ulkoseinät on rakennettu lappeen suuntaiseksi eli ne ovat vinot, ja tuovat tilaan ullakkomaisista tunnelmaa. Ikkunat ovat kaksilasisia 1970-luvun puuikkunoita, jotka on maalattu valkoisiksi. Ainoastaan ulkopuolteen ulkopuoli on ruskea. Ikkunapenkit on päällystetty ruskealla klinkkerillä. Lattiat ovat harmaata Hovi-laattaa. Väliseinät ovat tiilestä, ja ne on maalattu.

Lattialistana on matala puulista. Katot ovat alaslaskettuja levykattoja. Joissakin toimistohuoneissa palkit ovat näkyvissä huonetilassa (itäsiipi). Ilmanvaihtoputkien reitit on keskitetty keskeiskäytävän päälle. Ilmanvaihtotenttiilit ovat lautasmallisia. Patterit ovat levykattoreita. Valaisimina on käytetty loisteputkia. Käytävillä ne on upotettu kattoon. Ovet ovat maalattuja laakaovia. Käytävälle antavien toimistohuoneiden ovien sivulla on asennuskouru, joka on peitetty levyllä.

6. krs katusiipi

80

6. krs pihasiipi

81

4

Väritutkimus

Väritutkimus

Eteläesplanadi 16:en sisätilojen väritystä tutkittiin elokuussa 2008. Väritystutkimuksessa keskityttiin muutamien keskeisten tilojen alkuperäisvärien määrittämiseen. Tutkimukseen on koodattu ainoastaan ensimmäinen värikerros. Alkuperäisvärit on tutkittu mekaanisesti kirurginveitsellä ja värien koodauksessa on käytetty NCS- värijärjestelmää (second edition). Tutkitut kohdat on dokumentoitu kuvaamalla ja muutama raporttiin on liitetty värimalli kustakin näytealueesta.

Rakennuksen molemmissa sisäänkäynnissä sekä toisen kerroksen neuvotteluhuoneessa on käytetty stukkolustro-rappausta sekä yksivärisenä pintana että marmori-imitaationa. Muissa tutkituissa tiloissa maalausmateriaalina on käytetty pääpiirteissään öljymaalia. Tiloissa, joissa seinät on koristeltu laastiornamentein, on koristeissa käytetty hieman seinäväriä vaaleampaa, mutta samansävyistä maalipintaa.

Nykyisen pääsisäänkäynnin ristikko- maista kultauskoristelua ei alkuperäisistä maalauspinnoista tutkituista kohdista löydy. Tuulikaapin holvi on harmaalla ja vihreällä toteutettua marmori-imitaatiota ja eteisen seinät ja holvi todennäköisesti yksivärisiä. Toisen sisäänkäynnin seinäpaneeliosuudet on marmo-

roitu okransävyisiksi ja kapeissa pilastereissa on vaaleapohjainen marmorointikäsittely.

Infrasali on ollut väritykseltään vaaleankeltainen. Kattofriisien koristeet ovat olleet nykyiseen tapaan pronssattuja, mutta pronssauksen sävy on ollut punertavampi. Kattokaseiteissa ja koristeiden taustassa on käytetty vaaleanharmaata hakkuripintaista öljymaalia.

Myös kansliapäällikön huoneessa koristeet ovat olleet alun perinkin pronssattuja. Seinien stukkopinnan väri on ollut nykyiseen marjapuuronpunaiseen viittaava roosa, tosin hieman heleämpi ja vaaleampi. Seinien yläkentät on myöhemmässä vaiheessa kangastettu pellava/juuttikankaalla ja koristeltu voimakkaan värisellä marmorointimaalauksella.

Rakennuksen sisäpinnat ovat kokeneet runsaasti muutoksia, ja muun muassa alkuperäisiä ovia on jäljellä enää muutamia toimintosiiven 3. ja 4.:ssä kerroksessa. Tutkittu ovi oli sävyltään murrettu valkoinen ja maalityyppinä oli öljymaali. Alkuperäisten tilojen lisäksi tarkastettiin vielä 1950-luvun laajennusosan yleisväritystä. Tutkitut seinäpinnat ja pylvät ovat olleet alkujaan harmaansävyisiä, ja laakaovet hieman tummempaa harmaata.

1. krs

83

HUONETILA: AULA 101

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Aulan seinäpaneeli	Oliivinvihreä	Stukkolustro	NCS S 5020 G 90Y (4020)
Laastikoristeet	Harmaanvihreä	Öljymaali	NCS S 1505 G 90 Y
Laastikoristeiden tausta	Vihreä	Öljymaali	NCS S S 3010 G 30 Y
Kaariholvi	Tumma vihreä	Stukkolustro	NCS S S 7010 G 30 Y
Tuulikaapin kaariholvi	Tummanharmaa pohja	Stukkolustro	NCS S S 6502 Y
	Tummanvihreä koristelu, sienitöpötys		NCS S S 7010 G 30 Y

HUONETILA: KOKOUSTILA 102

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Seinäpaneeli	Vaaleankeltainen	Öljymaali	NCS S 0907 Y 30 R
Kipsikoristeet	Kermankeltainen	Öljymaali	NCS S 0603 Y 20 R/ 0804 R 10 R
Kattokasetit	Beigeharmaa	Öljymaali, hakkuripinta	NCS S 1205 Y 20 R
Katon koristereliefit	Kultapronssaus, punertava sävy		
Reliefien tausta	Beigeharmaa	Öljymaali	NCS S 1205 Y 20 R

HUONETILA: AULA 103

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Aulan seinäpaneeli	Okra	Stukkolustro, marmori-imitaatio	NCS S 1515 Y 40 R
Pilarit	Punertavan- valkoinen	Stukkolustro, marmori-imitaatio	NCS S 2020 Y 45 R
Kaariholvin koristeet	Kermanvalkoinen	Öljymaali	NCS S 0907 Y 30 R

HUONETILA: KÄYTÄVÄT 0

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Aulan pylväät	Okra	Öljymaali, hakkuripinta	NCS S 1515 Y 20 R

2. krs

85

HUONETILA: KÄYTÄVÄ 202

Rakennusosa

Värisävy

Maalityyppi

NCS-koodi

Aulan seinä ja kattopalkit

Harmaa

Maali

NCS S 1502 Y

Reliefkoristeet

Vaaleanharmaa

Maali

NCS 1002 Y

Palkkien kipsikoristelu

Okra öljy

Maali

NCS S 2020 Y 30 R

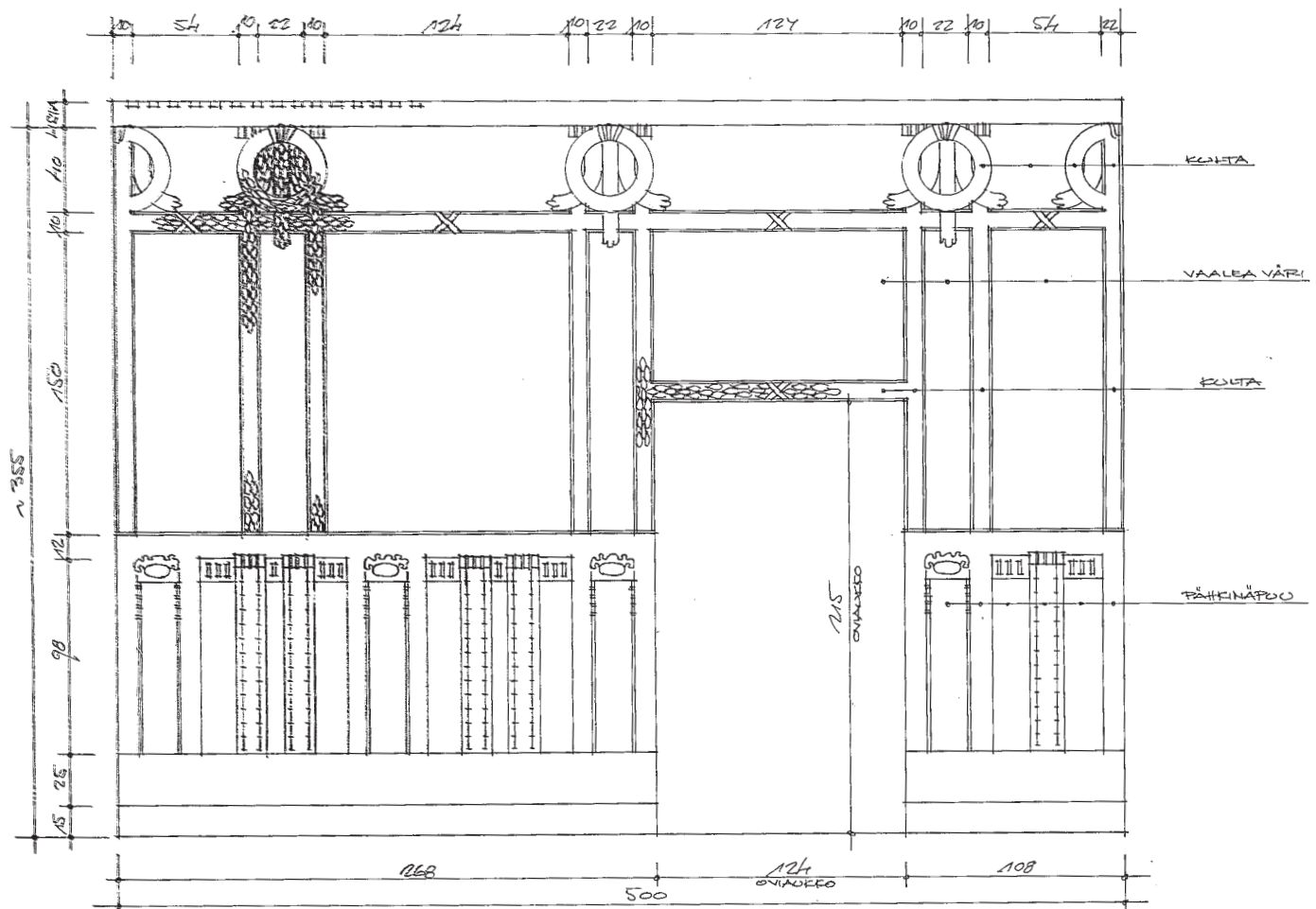
HUONETILA: TOIMISTO 206

86

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Seinät	Roosa	Öljymaali	NCS S 2010 Y 40 R
Koristereliefi	Harmaanroosa	Öljymaali	NCS S 1505 Y 40 R

HUONETILA: LUENTOSALI 208

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Seinäpeilit	Punaokra	Stukkolustro	NCS S 3030 Y 50 R
Koristeet	Kultapronssaus		
Kattolistat / katto	Vaaleanharmaa	Maali	NCS S 1002 Y
Ikkunat	Tammi		

Kansliapäällikön huoneen paneelipiirros, Mikrofilmi Iaa 2104/104/242, SkES.

Rakennusosa

Peiliovet

Värisävy

Harmaan-
valkoinen

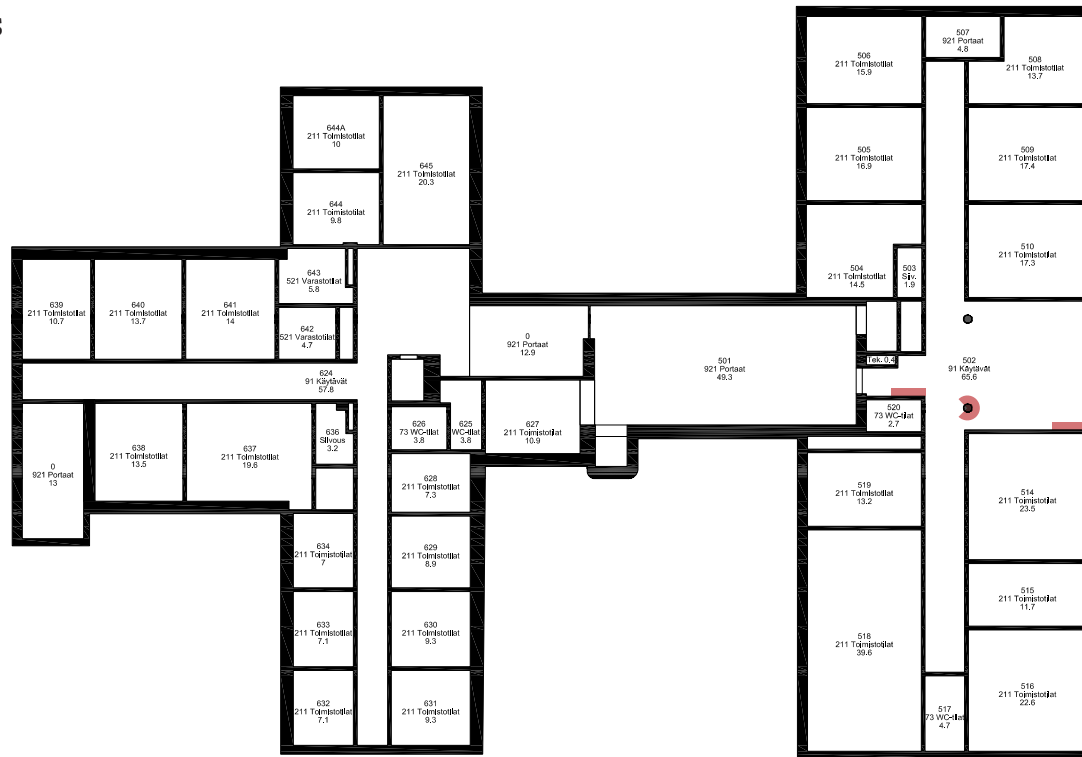
Maalityyppi

Öljymaali

NCS-koodi

NCS S 0804 G 90 Y

5. krs

89

HUONETILA: AULA 502

Rakennusosa	Värisävy	Maalityyppi	NCS-koodi
Pylväs	Punertava harmaa	Alkydimaali	NCS S 1002 Y 50 R
Aulan seinä	Punertava harmaa	Alkydimaali	NCS S 1002 Y 50 R
Laakaovi	Keskiharmaa	Alkydimaali	NCS S 2502 Y

5

Johtopäätökset ja arvottaminen

Säilyneisyys

Oheisessa taulukossa Eteläesplanadi 16:sta säilyneisyyttä on arvioitu luokittelemalla tilat kolmeen luokkaan seuraavien kriteereiden perusteella:

- alkuperäinen tilahahmo on säilynyt
- alkuperäisiä pintarakenteita on jäljellä
- alkuperäisiä rakennusosia on jäljellä
- käyttötarkoitus on säilynyt
- kerroksellisuus on luettavissa
- tilan ominaispiirteet ovat säilyneet

(1) Hyvin säilynyt tila tai rakennusosa täyttää useampia kriteereitä

(2) Osittain muutettu tila tai rakennusosa täyttää ainakin kaksi kriteeriä

(3) Paljon muutettu tila tai rakennusosa täyttää korkeintaan kaksi kriteeriä

Kerros	Katusiipi	Pihasiipi
1	Tässä osassa sijaitsee suurin osa rakennuksen arvotiloista, kuten entiset pankkisalit, jotka nykyisin ovat kokoushuoneina ja tynnyriholvin muotoiset eteiset. Nämä ovat hyvin säilyneitä (1). Myös pääportaan voi katsoa olevan hyvin säilynyt (1), koska se rekonstruointiin heti palon jälkeen 1978. Muita katusiiven tiloja on muutettu, mutta esimerkiksi ikkunat ovat säilyneet (2).	Pihasiiven pankkisali ei valitettavasti ole säilynyt, mutta siinä on nykymuodossaan-kin kerroksellisuutta (2). Pihasiiven sekundääriset tilat ovat heikosti säilyneitä (3).
2	Toisen kerroksen pankkisalin sisutus ei ole säilynyt eikä huonejako. Tiloissa on kuitenkin runsaasti alkuperäisiä rakennusosia kuten ovia, ikkunoita ja friisejä. Osittain tilan alkuperäinen huonekorkeus on säilynyt. 1970-luvun vaihe tuo tilaan kerroksellisuutta (2). Kansliapäällikön huone on poikkeuksellisen hyvin säilynyt (1). Pihalle päin olevat toimistohuoneet ovat luokkaa (2).	Pihasiipeä on muutettu oleellisella tavalla (3). Alkuperäisiä maalattuja puupeiliovia on jäljellä.
3	Kolmannessa kerroksessa on tehty samantapaisia muutoksia kuin toisessa (2).	Konttorisiipi on osa vanhaa rakennusta, mutta kerroksellinen ja piirteitä löytyy 1900-luvun eri vuosikymmeniltä(2).
4	Neljännän kerroksen luonne on muuttanut huonoon suuntaan 1956 korotuksen myötä. Kerroksen päätila on pelkkä muisto menneestä (3). Toimistotilat ovat luokkaa (2/3).	Konttorisiipi on osa vanhaa rakennusta, mutta kerroksellinen ja piirteitä löytyy 1900-luvun eri vuosikymmeniltä(2).
5	1950-luvun perusratkaisu on säilynyt melko hyvin (1).	Toimistoihin on tehty pieniä muutoksia 1960-luvulta nykypäivään (2).
6	1950-luvun perusratkaisu on säilynyt melko hyvin (1).	Toimistoihin on tehty pieniä muutoksia 1960-luvulta nykypäivään (2).
Julkisivu	Graniittijulkisivu erittäin hyvin säilynyt (1) ja korotetun kerroksellisuus on selkeästi havaittavaa (2).	Pihajulkisivuja on käsitelty sekundäärinä ja niiden nykyinen ilme on vaatimattomampi kuin mitä voisi olla (2).
Katto- maisema	Korotettu ja rakennettu konehuoneita (3).	Korotettu ja rakennettu konehuoneita (3).

Arvottaminen

Eteläesplanadi 16 poikkeaa ratkaisevasti kadun muista rakennuksista. Pohjoisesplanadin talot edustavat lähinnä uusklassismia ja uusrenessanssia, kun taas Eteläesplanadin puoli on tyyllillisesti rikkaampi, ja sinne on rakennettu enemmän moderneja liiketaloja.

Entinen Hypoteekkiyhdistyksen toimitila Eteläesplanadi 16 edustaa oman aikansa edistyksestä pankkiarkkitehtuuria yhdessä arkkitehti Lars Sonckin muiden pankkirakennusten, Pörssin ja entisen Privatbankenin kanssa, ja toisaalta tyyllillisesti aivan omaleimaista jugendia, jossa arkkitehti ilmensi uusia ideoitaan irtautuen raskaasta keskiaikaa ihannoivasta kansalliromantiikasta. Samalla se on yksi arkkitehdin päätöistä, ja kuuluu hänen luomistyönsä kultakauteen.

Emeritaprofessori Riitta Nikulan mukaan Hypoteekkiyhdistyksen rakennus kuuluu Lars Sonckin tuotannon uuteen vaiheeseen. Karkeaksi hakattu harmaa kivi on nyt vaihtunut siileään graniittiin, joka sopii hyvin rakennuksen seremoniaaliseen symmetriaan. Julkisivun keskeisin elementti, vapaana seisova pylväikkö, oli Sonckille tuolloin jotain uutta, jota hän sitten sovelsi useisiin suunnitelmiinsa.¹³¹

Rakennukseen suunniteltiin jo varhain muutoksia, jotka kaikki eivät suinkaan toteutuneet, ei kuitenkaan vielä korotuksia. Julkisivun puoleisen korotuksen myötä tuli rakennuksesta Eteläesplanadi 16 osa kadunvarren modernia ympäristöä. 1956 suoritettua korotusta voi pitää neutraalisuudessaan julkisivun osalta melko onnistuneena. Pihan julkisivut ovat alun alkaen vaatimattomampia.

Eteläesplanadi 16:sta ulkotila on kiistatta kaupunkikuvallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti merkittävä.

Rakennuksessa oli alunperin korkeita pankkisaleja, graniittipylväitä, kaksoispylväitä, lasi-ikkunoilla päällystettyjä kattoja, kaari-ikkunoita ja koristeellisia työstettyjä yksityiskohdita, kuten alkuperäiset tammiset porraskaiteet, luonnonmuotoja muistuttavilla koristeilla työstetyt jugend-ovet, ja juhlavampien tilojen seinä- ja kattokoristeluita. Osa interiööreistä on säilynyt melko hyvin, ja ne onkin luettava talon arvokkaimpiin sisätiloihin.

1950-luvun korotus tuhosi katusiiven neljännen kerroksen interiöörin, joka oli merkittävä tila. 1950-luvun uudet sisätilat ovat ajalleen tyypillisiä, mutta ne eivät yllä samalle tasolle kuin talon alkuperäinen arkkitehtuuri.

1960-luvulla tehdyt muutokset ovat muuttaneet rakennuksen ominaispiirteitä eniten. Pihasiiven myyntisalin sisätila tuhoitti rakentamalla sinne välipohja. Toinen valitettava piirre on hissin ja sokkelaisen eteisen sijoittaminen rakennuksen pääkselille. Rakennuksessa on tosin eri vuosikymmeninä muutettu huonejakoa, tilojen käyttötarkoituksia ja teknisiä järjestelmiä.

1970-luvun ajallista kerrostumaa voi pitää laadukkaana. Hankkeen tavoitteeksi asetettiin alkuperäisen arkkitehtuurin ominaispiirteiden vaaliminen. Korjaukset on tehty alkuperäisen arkkitehtuurin hengessä. Jossain kohtaa arkkitehti on ehkä liiaksikin imitoinut alkuperäisiä ratkaisuja. Esimerkiksi uusia ja vanhanmallisia ovia on vaikea selkeästi erottaa toisistaan. 1970-luvulla rakennukseen varta vasten suunnitellut valaisimet ja neuvottelutilojen irtokalusteet ovat sopusoinnussa talon alkuperäisen arkkitehtuurin kanssa, ja tuovat siihen rikastuttavan lisän.

¹³¹ Nikula Riitta, Wood, Stone and Steel, Contours of Finnish Architecture, 2005, Keuruu, 109.

Ajatuksia suunnittelun perustaksi

Ikkunoihin tehtävät turvallisuutta edistävät muutokset on suoritettava siten, ettei niitä voida havaita Eteläesplanadin puolelta. Ikkunoiden valoaukot eivät saa pienentyä. Lasin laadun on oltava kirkas ja ei-heijastava. Uusien lasien karmien on vastattava esteettisesti ja materiaalin laadun osalta vanhoja ikkunoita. Alkuperäisiin porttirakennelmiin ei pidä tehdä muutoksia. Alkuperäisiä ovia tulee varjella. Ylipäättään pääjulkisivuun ei tule tehdä muutoksia. Viidennen ja kuudennen kerroksen vinokattoa voi mahdollisesti muuttaa harkitusti.

Suosittellemme **arvotilojen** palauttamista alkuperäiseen tilahahmonsa ja säilyneiden alkuperäisten rakennusosien (esim. valokatto Infrasalissa ja alkuperäiset ovet) kunnostamista. Kyseisiä tiloja ovat molemmat eteiset, pääporras, Infrasali, kansliapäällikön työhuone ja Eteläesplanadin-puoleiset salit 2.–4. kerroksessa. Suuri yhtenäinen tila mahdollistaa esimerkiksi avokonttorin.

Pihasiiven toimistotiloissa on mahdollista tehdä huonejärjestelyjä ja rakentaa esimerkiksi avokonttoreita. Osittain tilojen avaaminen voisi tulla kyseeseen myös katusiivessä, esimerkiksi sen ylimmissä kerroksissa. Tilojen jakoa ja käyttötarkoitusta on muutettu moneen kertaan. Vanhat puupeiliovet tulisi säilyttää ja koota tiettyyn osaan rakennusta, missä ovia tarvitaan.

Kadun toimistohuoneissa tulisi säilyttää **kiinteän sisutuksen** osia, kuten 1950-luvun mosaiikkibetoniset ikkunapenkit ja 1970-luvun valaisimet. 1970-luvun taloon varta vasten suunnitellut edustavat ja hyväkuntoiset **irtokalusteet** tulisi säilyttää. Alkuperäisiä irtokalusteita tai valaisimia ei ole jäljellä.

Sisävärityksen osalta on nyt tutkittu vain alin kerros. Hyvin säilyneissä tiloissa on 1970-luvulla tehty uusi maalaus ja tulkinta alkuperäisestä, joka voi tietenkin olla suunnittelun lähtökohta, jos esimerkiksi hankkeen budjetti on pieni. 1970-luvun ratkaisut on tehty nykytekniikalla vanhojen kerrosten päälle. Työssä on kuitenkin huolehdittava siitä, että alkuperäiset pinnat säilyvät koskemattomina nykyisten pintojen alla ja että ne ovat palautettavissa.

Mikäli talon **hissejä** halutaan uusia, olisi tutkittava olemassa olevien kuilujen käyttöä entistä tehokkaammin uusia hissiratkaisuja käyttämällä (esim. KONEen MaxiSpace-tyyppinen korjausrakentamiseen tarkoitettu hissi). On toivottavaa, että hissikuiluja ei laajenneta.

Sokkeloisuudesta tulisi pyrkiä eroon jo pelkästään paloturvallisuuden parantamiseksi. Nyt esimerkiksi pihasiivessä on useita portaita tiettyjen kerrosten välillä. Samoin yhteydet kellarin ovat hankalat.

Eri aikakausien parhaita puolia tulisi vaa-
lia korjaustyössä (ks. Arvottaminen).

Lähteet ja kirjallisuus

Painamattomat lähteet

Helsingin Kaupunginarkisto (HKA)

Tonttikortti: Kaupunginosa III, Kortteli n:o 49, Tontti n:o 4, Eteläesplanadi n:o 16.

Helsingin Kaupunginmuseo, kuva-arkisto (HKM)

Valokuvat

Helsingin Kaupungin Rakennusvalvontaviraston Arkisto (HKRVVA)

Piirustukset mikrofilmeinä ja rakennusluvat

Hypoteekkiyhdistyksen Arkisto, (HyA) Helsinki

Wager Henrik, Bostads Ab Taos, Bulevardi 3 – Yrjönkatu 9, Helsinki. Rakennushistoriallinen selvitys ja inventointi. 03.03.2004.

Kansallisarkisto (KA)

Lars Sonck, Eteläesplanadi 16 alkuperäiset piirustukset
Rakennushallituksen arkistot Rak.H. II ja Rak. H. III, piirustukset.

Senaatti-kiinteistöt, Arkisto Etelä-Suomen alue, Helsinki (SkES)

Piirustukset, rakennusluvat ja rakennusselostukset
Mikrofilmit Rakennushallituksen arkistosta

Suomen Rakennustaiteen Museo, piirustus- ja valokuva-arkistot (SRM)

Piirustukset ja valokuvat

Liikenne- ja viestintäministeriö, Arkisto (LVA)

Parmes Rauli, Virastotalo Eteläesplanadi 16 – Liikenneministeriön toimitalo, 1978.

Sähköiset lähteet

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Hypoteekkiyhdistys> (1 of 3) otettu kesäkuussa 2008.

<http://www.hypo.fi/historiaa> otettu kesäkuussa 2008.

Lehdet

Frosterus Sigurd, Henry van de Velde, Tänkaren och teoretikern. Arkitekten n:o 9, 1909, 41–75.

Arkitekten 10, 1910, kuvat sivuilla 2–6.

Kirjallisuus

Korvenmaa Pekka, Innovation Versus Tradition, The architect Lars Sonck, Works and Projects 1900–1910, Helsinki 1991. Suomen Muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja 96.

Korvenmaa Pekka, Lars Sonckin arkkitehtuuria 1905–1945; Lars Sonck, arkkitehti, Suomen Rakennustaiteen museon monografiasarja 1870–1956, 1981, 62–125.

Nikula Riitta, Wood, Stone and Steel, Contours of Finnish Architecture, 2005, Keuruu.

Liite:

Tärkeimmät Senaatti- kiinteistöjen arkiston piirustusluettelot

Kansallisarkisto

Rakennushallituksen piirustukset Kansallisarkistossa: Rakennushallituksen piirustukset I, A
Jyväskylä, sairaala, 296:3-6, Rakennushallitus, D n:o 6240/09/75, Helsinki 11.12.1975.

Asia: luettelo niistä asiakirjoista (piirustuksista), jotka rakennushallitus vuonna 1975 luovuttaa
valtionarkistolle.

Mikrofilmit

VALTION VIRASTALO ET ESPLANADI 16, HELSINKI LITE IV/1

HUONESELITYS / HUONEET 001 - 034, KELLERIKERROS		LATTIA		JALKAUSTA		SEINÄT		KATTO		KESKILÄMPÖTILAN		HUONEIDEN KOKO V = VÄLILÄN - 1 -
NUMERO	HUONETILHA	TEKNISET LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	HUONETILHA
001	KÄYTÄVÄ	X										
002	VARSASTO	X										
003	1-1	X										
004	TALON VARSASTO	X										
004.2	ASENNON VARSASTO	X										
004.3	1-1	X										
004.4	SÄHKÖTULI	X										
005	VARSASTO	X										
006	POIKASHUONE	X										
007	LÄMMÖNÄÄRÖ	X										
008	PUMPPU	X										
009	PESU	X										
009.2	1-1	X										
009.3	1-1	X										
010	SEINÄN VARSASTO	X										
011	SEINÄN VARSASTO	X										
012	1-1	X										
013	SEINÄN VARSASTO	X										
014	1-1	X										
015	VARSASTO	X										
016	1-1	X										
017	1-1	X										
018	KÄYTÄVÄ	X										
019	SEINÄN VARSASTO	X										
020	1-1	X										
021	1-1	X										
022	1-1	X										
023	1-1	X										
024	1-1	X										
025	1-1	X										
026	1-1	X										
027	1-1	X										
028	1-1	X										
029	1-1	X										
030	1-1	X										
031	1-1	X										
032	1-1	X										
033	1-1	X										
034	1-1	X										

97

VALTION VIRASTALO ET ESPLANADI 16, HELSINKI LITE IV/2

HUONESELITYS / HUONEET 101 - 123.3, 1. KERROS		LATTIA		JALKAUSTA		SEINÄT		KATTO		KESKILÄMPÖTILAN		HUONEIDEN KOKO V = VÄLILÄN - 1 -
NUMERO	HUONETILHA	TEKNISET LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	MAALITUS LATTIA	HUONETILHA
101	KÄYTÄVÄ	X										
102	VARSASTO	X										
103	POIKASHUONE	X										
104	SEINÄN VARSASTO	X										
105	1-1	X										
106	1-1	X										
107	1-1	X										
108	1-1	X										
109	1-1	X										
110	1-1	X										
111	1-1	X										
112	1-1	X										
113	1-1	X										
114	1-1	X										
115	1-1	X										
116	1-1	X										
117	1-1	X										
118	1-1	X										
119	1-1	X										
120	1-1	X										
121	1-1	X										
122	1-1	X										
123	1-1	X										
124	1-1	X										
125	1-1	X										
126	1-1	X										
127	1-1	X										
128	1-1	X										
129	1-1	X										
130	1-1	X										
131	1-1	X										
132	1-1	X										
133	1-1	X										

HUONESEUTUS / HUONEET 123.4 - 138, 1. KERROS / 201 - 244, 2. KERROS		LATTIA										SEINÄT										KATTO										KALV.		KALV.		O = KUUDEN PÄIVÄN MAALAS V = VÄHÄN - 1 -
NUMERO	HUONESTILIA	TESSÄHERE, DESIGNI	SINTEKIL LATTIA	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS						
123.4	WC																																			
123.5	WC																																			
124.1	KUUSIKUONIO																																			
124.2	ILMAVAIHTEINEN																																			
124.3	SINTEKIL LATTIA																																			
124.4	WC																																			
125	ALUSTUS																																			
126	ALUSTUS																																			
127	ALUSTUS																																			
128	ALUSTUS																																			
129	ALUSTUS																																			
130	ALUSTUS																																			
131	ALUSTUS																																			
132	ALUSTUS																																			
133	ALUSTUS																																			
134	ALUSTUS																																			
135	ALUSTUS																																			
136	ALUSTUS																																			
137	ALUSTUS																																			
138	ALUSTUS																																			
201	ALUSTUS																																			
202	ALUSTUS																																			
203	ALUSTUS																																			
204	ALUSTUS																																			
205	ALUSTUS																																			
206	ALUSTUS																																			
207	ALUSTUS																																			
208	ALUSTUS																																			
209	ALUSTUS																																			
210	ALUSTUS																																			
211	ALUSTUS																																			
212	ALUSTUS																																			
213	ALUSTUS																																			
214	ALUSTUS																																			

HUONESEUTUS / HUONEET 244.2 - 246, 2. KERROS		LATTIA										SEINÄT										KATTO										KALV.		KALV.		O = KUUDEN PÄIVÄN MAALAS V = VÄHÄN - 1 -																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																										
NUMERO	HUONESTILIA	TESSÄHERE, DESIGNI	SINTEKIL LATTIA	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS		ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS	ALUSTUS

[illegible][illegible]

[illegible][illegible]

VALTION VIRASTOTALO EST. ESPLANADI 16, HELSINKI LITE IV/9.

HUONESELITYS / HUONEET 543-546, 5. KERROS / 601-608, 6. KERROS

NUMERO	HUONETILA	LATTIA				JALKAUSTA				SEINÄT				KATTO				KUNNAPENKKI		O = OULON PINNAN MAALUS V = VÄNHÄN - 1 -
		UUSI	VANHA KUNNOSTE	MAAL	MAAL	UUSI	VANHA KUNNOSTE	MAAL	MAAL	UUSI	VANHA KUNNOSTE	MAAL	MAAL	UUSI	VANHA KUNNOSTE	MAAL	MAAL			
		YHDESKÄS. SEINÄN SIVERTÄN LATTIA ALUEVAIHTO KUNNOSTE TAKKI KUNNOSTE KUN																		

VALTION VIRASTOTALO EST. ESPLANADI 16, HELSINKI LITE IV/10.

HUONESELITYS / HUONEET 628-649, 6. KERROS / 701-703, 7. KERROS

NUMERO	HUONETILA	LATTIA				JALKAUSTA				SEINÄT				KATTO				KUNNAPENKKI		O = OULON PINNAN MAALUS V = VÄNHÄN - 1 -
		UUSI KUNNOSTE MAAL																		

VIRASTOTALO / ET. ESPLANADI 16 - HELSINKI
LUETTELO RAKENUSPIIRUSTUKSISTA

PIIRUSTUKSET	NK
000 piirustusluettelo	
001 asenapiirustus	1:200
010 leikkaus A - A	1:100
011 leikkaus B - B, C - C	1:100
012 julkisivu itään / pihalle	1:100
013 julkisivu etelään / pihalle	1:100
014 julkisivu länteen / pihalle	1:100

TYÖPIIRUSTUKSET	
101 kellarikerros	1:50
102 1. kerros	1:50
103 2. kerros	1:50
104 3. kerros	1:50
105 4. kerros	1:50
106 5. kerros / pihassa	1:50
107 6. kerros / pihassa, 5. kerros / katuosa	1:50
108 7. kerros / pihassa, 6. kerros / katuosa	1:50
109 kattokuva	1:50

ERIKOISPIIRUSTUKSET	
201 pihan kellariporras	1:50
202 "- detaljeja	1:1, 1:10
203 "- "-	1:1, 1:10
204 ilmanvaihdonkoneh. 7.k. pohja - leikkaus	1:50
205 "- " leikkaus	1:25
206 "- " det.	1:1
207 katusiiven hissikullu	1:20
208 "- leikkauksia	1:50
209 tammi-ikkunapenkit ja johtokourut	1:1
210 kokoussalin (H 102) raitisilmakanava	1:1
211 portaan verhoja (H 102)	1:1, 1:10
212 pihakatokset	1:20

OVIPiirustukset	NK
301 puuovet, kaavio	1:50
302 teräsgalo-ovet	1:20
303 teräksiset lasiovet ja -lasiseinät	1:20

KALUSTUSPIIRUSTUKSET	
401 n:o 1, siiv.kon. B. 100.100, 100.100	1:25
402 n:o 2, "- B. 100.100, 100.100	1:25
403 n:o 3, "- B. 100.100, 100.100	1:25
404 n:o 4, siiv.kon.kaavio	1:20, 1:25
405 n:o 5, siiv.kon.kaavio B. 100.100, 100.100	1:25
406 n:o 6, sauna, pöytä ja leikk.	1:25
407 n:o 7, "- det. 1:25	1:1, 1:10
408 n:o 8, k.k. karkkila, siiv.kon.kaavio	1:50
409 n:o 9, kalusteet H.100, julk.kest.-kantin.	1:25
410 n:o 10, asuinlojen keittiöt	1:25
411 n:o 11, siiv.kon. kaavio	1:10

000

VIRASTOTALO / ET. ESPLANADI 16 / H:KI

PIIRUSTUSLUETTELO

ARKKITEHTITOIMISTO A.O. N. RULIKKA H:KI 3/12.75
PIIRUSTUKSET: 000000-000000-000000-000000

(24)

-uus 6/8

LVI-laitteet 1967

1967

103

ETELÄ ESPLANAAADI 16 LVI-laitteet

PIIRUSTUSLUETTELO

X 1/27	Asemapiirros	
X 2/27	1.kerros	Vesi- ja viemärijohdot
X 3/27	2.kerros	- " -
X 4/27	3.kerros	- " -
X 5/27	4.kerros	- " -
X 6/27	5.kerros	- " -
X 7/27	6.kerros	- " -
X 8/27	Pystykaavio	- " -
X 9/27	Kattilahuone	Lämpöjohdot
X 10/27	1. kerros	- " -
X 11/27	2. kerros	- " -
X 12/27	3. ja 4. kerros	- " -
X 13/27	5. kerros	- " -
X 14/27	6. kerros	- " -
X 15/27	Ilmanvaihtokonehuone	- " -
X 16/27	1. kerros	Ilmanvaihto
X 17/27	2. kerros	- " -
X 18/27	3. kerros	- " -
X 19/27	4. kerros	- " -
X 20/27	5. kerros	- " -
X 21/27	6. kerros	- " -
X 22/27	Ullakko	- " -
X 23/27	Ilmanvaihtokonehuone	- " -
X 24/27	Leikkaukset	
X 25/27	Leikkaus	
X 26/27	Leikkaus	
X 27/27	Leikkaus	

1967

15 DE 1967

LVI-piirustuksia 1976

Köje	Väikutäsalue tai köytlä-järkölus	Sijäituspaikka	Teho kW	Keskuk-sästä	Ryhmäjähtö	Ohjauapaikat	Hölytykset	Täminä-kaavion numero	Ohjaukaval ja pakkakylkensä	Huomautuksia
Ekönävent 2400	Täminästä	3lm. v. kanehuone 702	0.5							
Rätkuräpöhallin			10/5							
			10/5							
Li - köje	Neuvalläkulä	3lm. v. kanehuone 124.2	10/5							
Huipumuri	Kelläri + WC I	Vesiköälä	3/1.5				Jäälymässuäjätermästäälä			Käy jätuvästä
Huipumuri	Neuvalläkulä		0.5							
Huipumuri	1. keros + WC I		0.5							Käy jätuvästä
Huipumuri	Kellä		1.0							
Huipumuri (västä)	WC I		0.5							Käy jätuvästä
Huipumuri	Neuvalläkulä		10/5							
Huipumuri	WC I + 1. keros		10/5							Käy jätuvästä
Huipumuri (västä)	WC I		0.5							Käy jätuvästä
Västänsuäjä 3lm. v. köje	Västänsuäjä	Västänsuäjä	1.0							Käy jätuvästä
Pumppu	3lm. västä	Lämminäjäkuhuone	1.0				PH			
Pumppu	Neuvalläkulä	3lm. v. kanehuone 124.2	0.5				PH			
Li - köje	Täminästä	3lm. v. köje 702					Jäälymässuäjätermästäälä			
Pumppu		3lm. v. kanehuone 702	0.5				PH			
Huipumuri	WC I	Vesiköälä	0.5							

Käsiöjäus
pänekyläköjäus
pästääläköjäus
termästääläköjäus

Tuolä asallä köje ei
säö käytläköjäus
en äköpököjäus
köjälä ölä käytläköjäus

köjälä A ja B köytläköjäus
köjälä on yläköjälä
köjäläköjäus
köjäläköjäus
köjäläköjäus

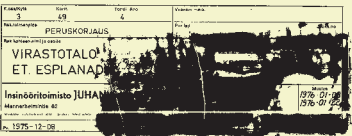
PH - Hölytyä pumppu köjäusköjälä
köjäus köjäus köjäusköjälä
köjäusköjälä köjäus

Sarakkeessä 10 on esiläköjäus
köjäusköjälä köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus

köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus

PH - köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus

Eläi köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus
köjäus köjäus köjäus

PIIRUSTUSLUETTELO			työ no 56	
Insinööritoimisto Juhani Salmivalli		Virastotalo Et. Esplanadi 1b		luettelon sivun no 1
				luettelossa yht. 3 sivua
				lahtopäiväys 8.12.75
Piir. no	Piirustus	lahtopäiväys	Muutospäiväys	
X 1/56	Asemapiirustus	8.12.75		
X 2 "	LVI-kojeluetelo	— " —		
X 3 "	Sadevesikaivo	— " —		
X 4 "	vanha hajotuskaivo	— " —		
X 5 "	Puhdistusluukkukaivo	— " —		
X 6 "	Jäähdytyslaitteiden kytkinkaavio	— " —		
X 7 "	Li-koje no 5, putkisto	— " —		
X 8 "	Li-koje no 19, — " —	— " —		
X 9 "	Li-koje no 5, säätökaavio	— " —		
X 10 "	Li-koje no 19, — " —	— " —		
X 11 "	Kellari, putkisto	— " —		
X 12 "	1.kerros, — " —	— " —		
X 13 "	2.kerros, — " —	— " —		
X 14 "	3.kerros, — " —	— " —		
X 15 "	4.kerros, — " —	— " —		
X 16 "	5.kerros pihaosa, putkisto	— " —		
X 17 "	5.kerros katuosa, 6.kerros pihaosa, putkisto	— " —		
X 18 "	6.kerros katuosa, 7.kerros pihaosa, — " —	— " —		
X 19 "	Pystykaavio, vesi- ja viemärijohdot	— " —		
X 20 "	Kalusteluettelo	— " —		
X 21 "	Kellari, kalusteet	— " —		
X 22 "	1.kerros, — " —	— " —		

PIIRUSTUSLUETTELO			työ no 56	
Insinööritoimisto Juhani Salmivalli		Virastotalo Et. Esplanadi 1b		luettelon sivun no 2
				luettelossa yht. 3 sivua
				lahtopäiväys 8.12.75
Piir. no	Piirustus	lahtopäiväys	Muutospäiväys	
23/56	2.kerros, kalusteet	8.12.75		
24 "	3.kerros, — " —	— " —		
25 "	4.kerros, — " —	— " —		
26 "	5.kerros pihaosa, kalusteet	— " —		
27 "	5.kerros katuosa, 6.kerros pihaosa, kalusteet	— " —		
28 "	6.kerros katuosa, 7.kerros pihaosa, — " —	— " —		
X 29 "	Kellari, ilmanvaihto	— " —		
X 30 "	1.kerros, — " —	— " —		
X 31 "	2.kerros, — " —	— " —		
X 32 "	3.kerros, — " —	— " —		
X 33 "	4.kerros, — " —	— " —		
X 34 "	5.kerros pihaosa, ilmanvaihto	— " —		
X 35 "	5.kerros katuosa, 6.kerros pihaosa, ilmanvaihto	— " —		
X 36 "	6.kerros katuosa, 7.kerros pihaosa, — " —	— " —		
X 37 "	Pihaosa, vesikatto, ilmanvaihto, viemärit	— " —		
X 38 "	Katuosa, — " — — " — — " —	— " —		
X 39 "	Ilmanvaihtoköjehuone, ilmanvaihto	— " —		
X 40 "	Ilmanvaihtoköjehuoneen leikkauksia	— " —		
41 "	Huippumuriin periaatepiirustus	— " —		
X 42 "	Kellari, vanhat lämpöjohdot	— " —		
X 43 "	— " —, vanhat vesi- ja viemärijohdot	— " —		
X 44 "	1.kerros, vanhat vesi-viemäri- ja lämpöjohdot	— " —		

PIIRUSTUSLUETTELO		Työ no 56
Insinööri-toimisto Juhani Salmivalli		Luettelon sivun no 3 Luettelossa yht. 3 sivua Kohlo.päiväys 8.12.75
Piir. no	Piirustus	Virastotalo Et. Esplanadi 16
		Kohlo.päiväys
45/56	2. kerros, vanhat vesi - viemäri- ja lämpöjohdot	8.12.75
46 "	3. kerros, " "	" "
47 "	4. kerros, " "	" "
48 "	Kellari, purettavat laitteet, ilmanvaihto	" "
49 "	1. kerros, " "	" "
50 "	2. kerros, " "	" "
51 "	3. kerros, " "	" "
52 "	4. kerros, " "	" "
53 "	5. kerros, " "	" "
54 "	6. kerros, " "	" "
55 "	Leikkaus A-A	" "
56 "	Leikkaus B-B, C-C	" "
57 "	L-kiiraimella merkitty porstailmajärjestely	8.1.1976

Rakennushallitus, rakennepiirustuksia 1976

NRO	PIIRUSTUS	PVM	MUUTOS PVM	MUUTOS PVM	MUUTOS PVM
1	Kellarikerros, tilapäisen väestönsuojan rakentelu	1:30, 1:20, 1:5	24.10.1975	26.05.1976	
2	Kellarikerros, tilapäisen väestönsuojan rakentelu	1:20	24.10.1975	26.05.1976	
3	Kellarikerros, tilapäisen väestönsuojan rakentelu	1:20	24.10.1975		
4	Kellarikerros, pihamaan perustukset	1:50	10.11.1975	30.04.1976	13.05.1976
5	Kellarikerros, pihamaan perustukset, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
6	Kellarikerros, pihamaan ja autotallin laudoitus, kellarin palkkija	1:50	10.11.1975	30.04.1976	24.05.1976
7	Kellarikerros, pihamaan ja autotallin laudoitus, reikäpiirustus	1:50	10.09.1976		
8	Kellarikerros, pihamaan ja autotallin laudoitus	1:50	10.11.1975	04.05.1976	28.05.1976
9	Kellarikerros, pihamaan leikkauskuva 1-4	1:20	22.11.1975	11.05.1976	
10	Kellarikerros, pihamaan leikkauskuva 6-8	1:20	22.11.1975	16.05.1976	
11	Kellarikerros, pihamaan leikkauskuva 9-11	1:10	22.10.1975	05.05.1976	
12	1. kerros, pihamaan leikkauskuva 12-14	1:10, 1:20	20.10.1975	30.04.1976	
13	Pihamaan leikkauskuva, Pihamaan lämmitettävän tuuletuskaario	1:20, 1:100	07.11.1975	13.03.1976	
14	Kellarikerros, palkit N2 001, 002, 003, 004, 005, 006, 007	1:20	07.11.1975	04.05.1976	28.05.1976
15	Kellarikerros, palkit N2 008-012, 015, 016	1:20	07.11.1975	04.05.1976	28.05.1976
16	Kellarikerros, palkit N2 013, 014	1:20	13.12.1975		
17	Pihassa, leikkaus 5 Tuulikaapin rakentelu	1:50, 1:20, 1:10, 1:5	13.12.1975		
18	Kattosuiji, kellarikerros, hisskikudun perustukset	1:50, 1:20	09.12.1975	23.04.1976	
19	6. kerros, kattosuiji, hisskikudun ja hissihuoneen rakentelu	1:20	11.12.1975	03.05.1976	13.05.1976
20	2. kerros, katusuulin kattoikkunan rakentelu	1:30, 1:20, 1:10, 1:1	01.12.1975		
21	1-6. krs palkkija	1:100, 1:20, 1:10	12.12.1975		
22	Kattosuiji, I- ja II-kerrosten viikojen rakentelu	1:20	14.11.1975		
23	2. kerros, pihapiiri, I- ja II-kerrosten, runkoraamien	1:20	20.11.1975		
24	2. kerros, pihapiiri, I- ja II-kerrosten rakentelu, katusuulin	1:10, 1:5	27.11.1975		
25	2. kerros, pihapiiri, I- ja II-kerrosten rakentelu	1:50, 1:20	26.11.1975		
26	2. kerros, pihapiiri, I- ja II-kerrosten palkkija 200-203	1:20	13.12.1975		
27	2. kerros, pihapiiri, I- ja II-kerrosten palkkija 204-206	1:20	13.12.1975		
28	2. kerros, pihapiiri, I- ja II-kerrosten katon rakentelu	1:50, 1:20	12.12.1975		
29	Pihassa, pihapiirit	1:20	22.12.1975		
30	Reikämerkinnät		15.03.1976		
31	Kellarikerros, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
32	1. kerros, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
33	2. kerros, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
34	3. kerros, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
35	4. kerros, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
36	5. kerros, pihapiiri, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
37	5. k. katusuulin 6 k. pihapiiri, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976		
38	6. k. katusuulin 7 k. pihapiiri, reikäpiirustus	1:50	15.03.1976	18.05.1976	
39	Kattosuiji, reikäpiirustus	1:50	07.04.1976		
40	Hissikudun Hyonäkän tien (Jns Pentti Lyngas)	1:30, 1:20	12.04.1976		
41	1. kerros, Ovi- ja viikojen palkkija	1:50, 1:20	21.05.1976		
42	Yläpohja, kattosuiji, viikojen runkoraamien	1:20, 1:10	21.07.1976		
43	Taustan perustukset	1:5	13.09.1976		
44	Perustukset, kerrostalon	1:5	13.09.1976		
45	I- ja II-kerrosten lattiarakenteet, Det. 1, 2 (Jns 2. Sastamäen)	1:50, 1:20, 1:2, 5	30.09.1976		
46	7. kerros, vanhan laatan kannatus	1:20, 1:5	14.10.1976		
47	Uusien raku. leikkauskuva		8.12.75		
(Laskelma A4 → ei skaun.)					

Tark. ja korj. reikäpiirustuksen
mukaan 23.11.1977 ffr

Täydennetty 19.10.1976
Täydennetty 21.05.1976

Työjohtaja
Touko Järvelin

RAKENNEPIIRUSTUS N:o 00	Vinototali, Eteläesplanadi
Kunta Helsingin k.	Piirustuslahti
Kortteli 49	
Tontti/RN:n 4	
	RAKENNUSHALLITUS 00500 HELSINKI 53 19.07.1976 Touko Järvelin

